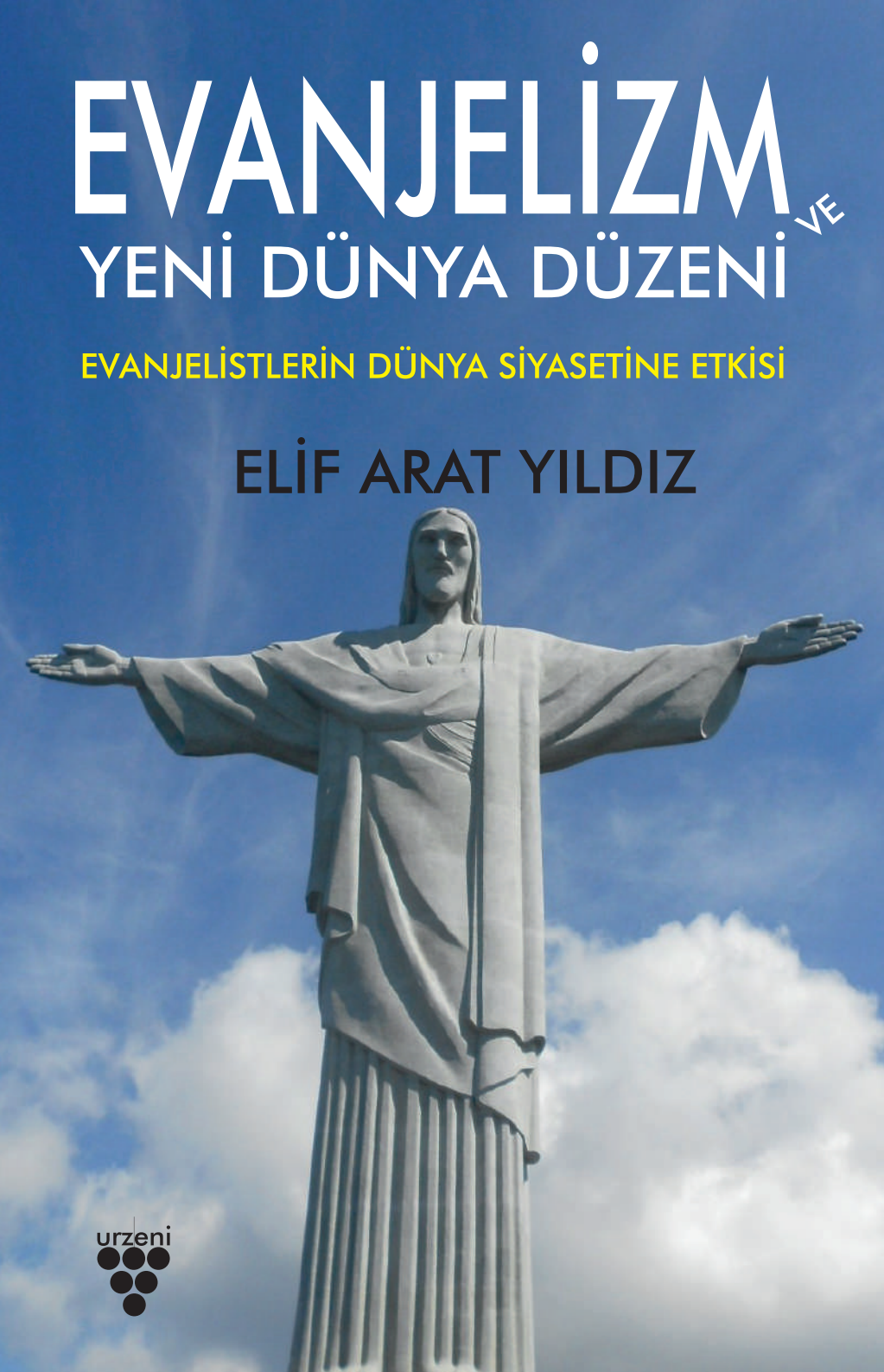
EVANJELİZM VE YENİ DÜNYA DÜZENİ

EVANJELİSTLERİN DÜNYA SİYASETİNE ETKİSİ

ELİF ARAT YILDIZ

urzeni

EVANJELİZM

EVANJELİSTLERİN
DÜNYA SİYASETİNE ETKİSİ

ELİF ARAT YILDIZ

Urzeni Yayınevi
Yayıncı Sertifika No: 31593
ISBN 978-605-7941-40-4

Elif Arat Yıldız
Evanjelizm
Yayına Hazırlayan: *İsmet Gülseçgin*

Baskı ve Cilt
Mikyas Basım Yayın Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti
Alemdar Mah. Güzel Sanatlar Sok. No:2/A
Fatih-İstanbul
Tel: 0212 528 95 28
Matbaa Sertifika No: 35532

Urzeni Yayınevi
Caferağa Mah. Sakız Sok. Park Palas Ap. B-Blok No: 12/16
Kadıköy-İstanbul
Tel: 0532 297 72 59

www.urzeniyayinevi.com

EVANJELİZM

EVANJELİSTLERİN
DÜNYA SİYASETİNE ETKİSİ

ELİF ARAT YILDIZ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....7

1.Bölüm: Bir Sosyal Olgu Olarak "Dinin Toplumsal Kurumlar Üzerindeki Etkisi Bağlamında Protestanlık Mezhebinin Rolü".....9
Max Weber ve Karl Marx Gözünden Dinin Etkileri.....13

Dinin Sosyal Olgu Olarak Değerlendirilmesinde Weberyen Paradigmanın Bakış Açısı.....16
Politika-Din İlişkisi.....23

2.Bölüm: Amerikan Toplumsal, Siyasal Yapısının Ana Motiflerinden Biri Olarak Evanjelizm'in Hıristiyanlık İçerisindeki Konumu.....31
ABD Siyasal Yapısı.....36

ABD Dış Siyaseti Üzerinde Evanjelizm'in Etkisi.....42

ABD Başkanlarının İnanç Olgusu ve Pratikleriyle İlgili Yaklaşımları.....49

ABD'de Din Misyonerliğinin Siyasal, Toplumsal Konumla İlişkisi.....57

ABD'de Evanjelist Sivil Toplum Örgütlerinin Toplumsal, Siyasal Alandaki Konumu.....64

Dış Politika, ABD ve Sivil Toplum Örgütleri.....73

ABD'de İnanç Dağılımı ve Din Olgusu Açısından ABD'nin Toplumsal Yapısının Ana Hatları.....78

ABD ve Medya Üzerine.....88

Medya ve Evanjelizm.....91

Sekülarizm.....97

3.Bölüm: Sosyal Medya Verileri Üzerine İletiler, Analiz (İleti Analizi), Gerçeklik Tasarımları.....101

Amaç....108
Kapsam ve Sınırlılıklar....109
Hipotez....110
Önemi....111
Araştırma Örneklemi ve Yöntem....111
Bulgular ve Değerlendirme....112
Facebook....113
Twitter....128
Youtube....141
SONUÇ....163
KAYNAKÇA....167

GİRİŞ

Din ve mezhepler, insanların sadece kendileri ve cemaatleri ile birlikte ortak kurallarına uyduğu kavramlar olmamakla beraber, sosyal, siyasal ve ekonomik açılardan da etkileri söz konusudur. Bu etkilerle birlikte teknolojik imkanların da kullanılması dinin hem yayılmasında hem de toplumların yönlendirilmesinde etken oluşturmaktadır. Özellikle dünyada hala en büyük güç olarak bilinen Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin din konusunda oldukça katı ve özenli olduğu söylenebilir.

Medyanın, toplumu bilgilendirme ve yönlendirme etkisi politikaya da ekonomiye de yansımaktadır. Medyada 20.yüzyıl ile beraber teknolojik gelişmelerin artmasıyla değişimler gerçekleşmiştir. Daha öncesinde basılı medya aktifken, ayrıca radyo, telefon, faks, telgraf gibi haberleşme araçları kullanılırken artık tek bir telefon ile teknolojinin, internetin sayesinde hepsi yapılabilmektedir. Sosyal medyanın gücü ise ülkelerde

son zamanlarda çıkan ayaklanmalar, halk tarafından yapılan devrimler (halk tarafından yapılmış gibi görünse de aslında büyük ve güçlü devletlerin etkisiyle yapılan), hızlı ve güçlü haber alma bağlantıları, bilgi yayılımının etkilerinden anlaşılmaktadır. İlerideki bölümlerde, sosyal medyanın din, mezhep ve ABD siyaseti arasında bağlantı kurdurması konusu da ele alınacaktır.

Bu çalışmada din kurumunun Amerikan siyasetine etkisi incelenmiş ve 2016 Amerikan Başkanlık Seçimleri sonucunda galip gelen Donald J. Trump'ın sosyal medyayı etkin olarak kullanmasının ve Evanjelist örgütlerin Trump'a destek vermesinin Trump'ın seçimi kazanmasındaki rolü, din siyaset ilişkisi bağlamında incelenmiştir.

1.BÖLÜM:

BİR SOSYAL OLGU OLARAK "DİNİN TOPLUMSAL KURUMLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ BAĞLAMINDA PROTESTANLIK MEZHEBİNİN ROLÜ"

Bu bölümde din kavramının ekonomik ve siyasi bağlamdaki etkisine, çalışmanın konusunun Evanjelizm ile ilintili olması sebebiyle Protestanlık özelinde değinilecektir.

Evanjelizm'in din içerisindeki konumu değerlendirilecektir. Bunun için öncelikle Protestanlık mezhebinin detaylı anlatımı yapılacak ve modern kapitalizm ile olan bağlantısına değinildikten sonra dinin ekonomi ve politika ile bağlantısı incelenecektir.

Din kurumunun tanımı çeşitli sosyologlar tarafından birçok defa yapılmıştır. Burada Fransız sosyolog Emile Durkheim'in tanımı ele alınacaktır. Emile Durkheim'ın tanımına göre; "bir dinin kutsalla yani diğerlerinden ayrılmış ve yasaklanmış şeyle ilgili inançlar ve amellerden oluşan tutarlı bir sistem olduğunu ve bu inançlar ve amellerin, kendilerine inanan bütün insanları kilise/cemaat diye isimlendirilen tek manevi bir top-

lum halinde bir araya getirdiği" söylenmektedir. (Durkheim, 2011, s.70)

Tek Tanrılı dinlerden olan yani Monoteist bir din olan Hıristiyanlık özelinde incelemeye devam edeceğiz. Hıristiyanlık dininin mezheplerine sırasıyla değinilecek ve konumuz olan Protestanlık ve Evanjelizm düşüncesi üzerinde durulacaktır.

Hıristiyanlık'ın mezheplerinden Katoliklik, Protestanlık ve Ortodoksluk alt kollara da ayrılmaktadır ve birçok mezhebe bağlanmaktadır.

Hıristiyanlık'ın kutsal kitabı olan İncil; Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncil'i olarak türevlerine ayrılmaktadır. Yuhanna İncil'i kainatı sevmeyi yasaklar, bedeni hazlara hiç izin vermez. Bu İncil'e göre bir defa dünya kavramı, güzellikten haz almayı değil; atılmışlığı, günahı ve gözyaşını hatırlatır. İşte Katolik Hıristiyanlık içerisinde aşırı sayılan bu ve benzeri dini asketizm (çilecilik) örnekleri, özgürlükçü bir teoloji akımının doğmasına yol açmıştır. Bunun sonucu olarak kimi Hıristiyan din adamları eliyle dine yeni bir şekil vermek amacıyla dinin kaynağına yeniden dönüş hareketine (fundamentalist) güç verilmiştir. (Altıntaş, 2006.)

Evanjelizm için ileride detaylandırma yapılacaksa da Protestanlık'ın alt kolu denilebilir, bu sebeple önce Protestanlık mezhebinin doğuşuna yer verilecektir.

Protestanlık, Hıristiyanlık'ın mezheplerinden biridir, bu mezhebin 16. yüzyılda Alman İlahiyatçı Martin Luther King'in kilisenin kapısına asmış olduğu bir bildiri ile ortaya çıkmıştır.

16. yüzyılda Martin Luther King, (1485-1546), Roma Katolik Kilisesi'nin günahları bağışlaması, bunu mali bir kaynak haline getirmesi, Kutsal Kitap yorumu ve hüküm çıkarmayı kendi tekelinde tutması, ayin dilinin Latince olması gibi hu-

suslara karşı çıkarak ilk itirazı başlatması ve itirazcıların, kendi görüşlerini de açıklamasıyla reformasyon süreci başlamıştır. Luther, 1517 yılı sonlarına doğru Wittenberg'de bir kilisenin kapısına asmış olduğu meşhur 95 maddelik tezi ile Protestan hareketini başlatmıştır. Protestanlık'ın reform hareketi halinde ortaya çıkmasını önemli bir diğer nedeni; Katolik Kilisesi'nin, Hıristiyanlar'ın günahlarının affı için yükümlü oldukları dua ve ibadetler yerine, onların günahlarını belirli bir maddi bedel karşılığında bağışlamaya başlamasıdır. (Bu uygulama, Hıristiyanlık tarihinde "endüljans" adıyla ünlenmiştir.) (Olgun, 2004, s.117)

Martin Luther, kurmuş olduğu kilisesi ile papalığın bütün üstünlüklerini yok saymıştır. Katolik Kilisesi'nin eleştirilememe halini ortadan kaldırmıştır. (Altıntaş, 2006.)

Reform tarihinin en önemli teologlarından olan Martin Luther'in yakın arkadaşı Philip Melanchthon, Lutheran reformun inanç öğretilerini içeren "Loci Communes Rerum Theologicarum" (Temel Teolojik Konular) metnini 1521'de yayımlamıştır. Bu metin, Protestan teolojinin Evanjelik öğretilerinin ilk sistematik tezi olma niteliğini taşımaktadır. "Loci Communes"den sonra Melanchthon, Lutheranizm'in en temel iki doktrinsel metnini kaleme almıştır. Bunlar Lutheran teolojinin temel inanç bildirgesi olan "Augsburg Konfesyonu (Günah çıkarma)" ve bu konfesyonun Evanjelik teoloji ile gerekçelendirilmiş savunusudur. Ayrıca Melanchthon, Protestan reformasyonun gelişmesindeki önemli görüşmelerden olan Augsburg Görüşmesi'ne Luther adına 1530 yılında katılmış ve Roma Germen İmparatoru'nun huzurunda kendisinin kaleme aldığı Lutheran inanç bildirgelerini bizzat okuyarak Lutheranizm'i temsil etmiştir. Melanchthon'un Augsburg Konfesyon metni ve bu metnin savunusu günümüz Lutheran kiliselerinde hala

geçerli inanç maddeleri olarak otoritesini sürdürmektedir. Melanchthon'un kaleme aldığı Augsburg Konfesyonu, Hıristiyan teolojisinin bütün boyutlarıyla ele alınıp reform anlayışı doğrultusunda yeniden tanımlanmasını içermektedir. (Olgun, 2004, s.122)

Protestanlık, Hıristiyanlar'ı Katolik Kilisesi'nin dini istismar etmesine karşı çıkmış ve Hıristiyanlık böylece özgürleşmiştir.

Protestanlık ile giriş yaptıktan sonra esas konumuz olan Evanjelizm'i ayrıntılı olarak irdeleyeceğiz. "Evanjelizm, modernite bağlamında gelişen bir Hıristiyanlık şekli oluşturan ve 16.yüzyıl reformasyonunun en belirgin özelliklerini taşıyan Protestan Hıristiyanlık'ın içerisinde yer alan geniş bir harekettir. Bir kilise veya tarikat değildir; Doğu Asya, bütün Çin cemaatleri, Güney Kore, Filipinler, güney Pasifik, Aşağı Sahra (burada geleneksel Afrika dinleriyle sentezlenir.) ve eski komünist ülkelerde yayılmaktadır. En başarılı görüntü ise Latin Amerika'dadır; ABD sınırının güneyinde 40-50 milyon Evanjelist vardır." (Metin, 2013, s.352)

Hıristiyanlık'ın dünya üzerinde hızla yayılmasındaki önemli bir etken; Protestanlık'ın özgürlükçü ve din sömürüsüne karşı çıkan bakış açısı olmuştur.

Protestanlık, Hıristiyanlık'ın bir mezhebidir. Ama Protestanlık'ın da alt kolları bulunmaktadır. Bunlardan en yaygın ve katı kuralları olanı Kalvinizm olarak bilinmektedir. Protestan ahlakı, inananlarına bu dünya nimetlerinden sakınma ve çileci bir davranış öğütler.

Hıristiyanlık ve özgürlükten bahsederken II. Vatikan Konsülü'ne de değinmemiz gerekmektedir. 1962'de yapılan II. Vatikan Konsili'nde, Hıristiyan birliğinin sağlanması için Katolik

olmayan kilise ve toplulukların da bu Konsil'e katılması istenmiştir. (Aydın, s.571)

İncil'in anadilde okunabilmesi de Protestanlık'ın bir başka özelliğidir. Katolikler ve Ortodokslar kilise ayinlerinde İncil'i Yunanca ve Latince okumak zorundaydılar; ancak II. Vatikan Konsili'nin toplanmasının ardından Katolik kiliselerinde de ana dilde ayin yapma özgürlüğü "Novus Ordo" adı verilen yeni bir kilise yasası uyarınca kabul edilmiştir. II. Vatikan Konsili'nde (1962-1965) 3000 piskopos ve çok sayıda teolog, Katoliklik'in ayırt edici niteliğini kaybetmeden modern dünyaya nasıl açılabileceğine cevap bulmaya çalışmışlardır. II. Vatikan Konsili'nde alınan kararlar ile daha az hiyerarşik ve daha az nüfuzlu bir kilise anlayışı gelmiş, ayinlerde Latince dışında anadillerin de kullanımı serbest bırakılmış, modern devlet ve demokrasinin meşruluğu kabul edilmiştir. (Metin, 2013, s.354)

II. Vatikan Konsülü'nde alınan kararlar ile Roma Katolik Kilisesi'nin modern dünyaya açılımı sağlanmıştır. (Aydın, s. 571) Hıristiyanlık'ta dini özgürlükler açısından Protestanlık ve II. Vatikan Konsili'nin öneminden bahsettikten sonra dinin toplumsal kurumlar üzerindeki etkisi bağlamında Protestanlık mezhebinin etkisinden bahsedilecektir.

Max Weber ve Karl Marx Gözünden Dinin Etkileri

Protestanlık ile ilgili olarak Max Weber ve Karl Marx'ın araştırmaları çalışmanın amacı bakımından önem arz etmektedir. Weber'in seçilmesindeki en önemli etken; Weber'in, dinin kültürel yapıyı etkileyen çok önemli bir sosyal, siyasal, ekonomik olgu olduğunu düşünmesidir. Bu yönüyle Weber'in bu çalışmada ispatlanmaya çalışılan düşünceye katkıda bulunacağı düşünülmüştür.

Marx'ın ve Weber'in fikirlerinin, Karagöz (2003, s.193)'e göre, ekonominin önemini vurgulama konusunda ve sosyal olgu enteraksiyonu içerisinde hukuk sistemlerinin biçimlenmesinde hukukun rasyonalizasyonu konusunda benzerlikleri vardır. Bunun yanı sıra düşüncelerinde farklılıklar da barındırmaktadır. Bu farklılıklara da değinilecektir.

Karl Marx'ın din olgusu üzerindeki görüşlerinden bahsedecek olursak; Marx'ın dinin çelişkili karakterini ortaya koyarken benimsediği felsefi ilkenin, Ludwig Feuerbach'ın "Hıristiyanlığın Özü" adlı eserinde ortaya koyduğu ana fikir olduğunu söyleyebiliriz. (Gülenç, K., 2011, s. 34)

Marx'a göre; Bir çağı belirleyen ne sadece siyasal güdüler ne de sadece dinsel güdülerdir. Aslında belirleyen gerçek güdüler bir şekil almaktadır ve sonucunda siyasal ve dinsel etkiler ortaya çıkmaktadır. (Gülenç, K., 2011, s. 39)

Marx'ın; "Dinin, tarihin belirli dönemlerinde geçerli olan ya da o döneme egemen olan zamandışı bir öz, değişmez bir öz olarak değil, farklı tarihsel dönemlerde dönüşüm geçiren kültürel, toplumsal bir form olarak görülmelidir." savı önem taşımaktadır. Din dünyasının gerçek dünyanın yansıması olduğunu savunmaktadır. Friedrich Engels'in dinlere ilişkin Marksist araştırmalara önemli katkısı olmuştur. Dinsel fenomenler ile farklı sınıf temsiliyetleri arasındaki değişken bağları sergileyerek din fenomenini çözümlemeye çabalaması en önemli katkısı olmuştur. Engels; "Hıristiyanlık, önce kölelerin daha sonra Roma İmparatorluğu'nun devlet ideolojisi olmuştur. Daha sonra feodal hiyerarşiye uydurulmuş ve sonunda Burjuva toplumuna uyarlanmıştır." görüşünü dile getirerek Hıristiyanlık dininin aşamalı olarak toplumda ne gibi bir etkisi olduğuna değinmiştir. (Gülenç, 2011, s. 39-40-41)

Engels, yaptığı araştırmalar sonucunda kilisenin homojen bir topluluktan oluşan bir kurum olmadığını fark etmiş ve bu kurumdaki insanların belirli tarihsel alandaki değişik konjonktürel durumlara göre nasıl farklı iktidar stratejilerine eklemlendiğini göstermeyi amaçlamıştır. Örneğin Reformasyon sonrasında, bir yanda kilise hiyerarşisinin feodal zirvesini oluşturan yüksek ruhban sınıfı, bir yanda Reformasyon ideologlarına destek veren alt ruhban sınıfı vardır. Bu sınıflar farklı ilgi ve çıkarlar çerçevesinde farklı stratejilere yönelmişlerdir. (Gülenç, 2011, s. 39-40-41)

Din alanında Marksist bakış açısı kapsamında araştırmalar sunan Engels, Protestanlık mezhebinin doğuşuna sebep olan Martin Luther King için de oldukça ilginç tespitlerde bulunmuştur. Gülenç (2011, s. 41)'e göre; Engels, Martin Luther'in, mücadelesinin başındayken, henüz muhalefeti belirli bir kimlik taşımadığı sırada son derece devrimci ruhlu ve radikal olduğunu; fakat mücadelesi belirli bir kimlik kazandıktan sonra ayaklanma çağrılarına red yanıtı verip devrimci ruhtan uzaklaştığını ve köylü çetelere karşı papa ile işbirliği yaptığını tespit etmiştir.

Marx, dini sadece bir inanç meselesi olarak değil sosyal bir olgu olarak ele almıştır. Özellikle din olgusunun toplumsal ve sınıfsal çelişkilere yol açabileceğine değinmiştir. (Gülenç, 2011, s. 47)

Weber'in din ile ilgili görüşlerine gelecek olursak; Weber, insanın varoluşundan gelen bir inanma ihtiyacı olduğunu ve bu yüzden realite ve inanç dünyasının her zaman anlaşmazlık içinde olacağını savunmaktadır. (Karagöz, 2003, s.165)

Türkdoğan (2016, s. 87)'a göre; Weber'den itibaren ilim adamları, Protestanlık'ın Batı'nın sosyal hayatının belirli yönlerini ve politikayı etkilediğini söylemişlerdir. Bu bakımdan

bazı araştırmalarında Protestanlık hareketinin demokrasiyle olan alakasına da dikkat çekmişlerdir. Lutheryan Protestanlık ve Anglikanizm, bütünüyle demokratik hareketlere karşıt olmuş ve feodal düzenin kalıntılarıyla başlangıçtan itibaren ittifak etmiştir. Ancak demokratik hareket Anglo-Sakson ülkelerinde ele alınmıştır.

Protestanlık'ın paradoksu şudur: Yerine getirelemeyeceğini bildiği bir yasayı yerine getirmek için sürekli çabalamaktadır. Kapitalizmin paradoksu ise tıpkı Hobbes'un toplumdan soyutladığı insanın güç peşinde güç arayıp ancak ölümde karar kılması gibi, üretim ve birikimin, tüketim gayesini gözden kaçırarak kendi başlarına birer nesne haline getirilmesidir. Hobbesçu insan, saiklerini merak etmemeye başlaması halinde kapitalist insanın dönüşüvereceği şeydir. (Sombart,W, M, C.Hill, K. Marx, Mustafa Özel (çev.), 1993, s.72) Kapitalizm ve Protestanlık arasında ilkeleri açısından benzerlikler bulunmaktadır.

Weber'in ekonomi ve din arasında kurmuş olduğu bağlantıya değinerek dinin etkileşim içinde olduğu bir başka alan ele alınacaktır.

Dinin Sosyal Olgu Olarak Değerlendirilmesinde Weberyen Paradigmanın Bakış Açısı

Bu bölümde, Max Weber ve Karl Marx'ın din ve ekonomi arasındaki ilişkiyi nasıl ele aldıklarını inceleyeceğiz. Böylelikle Protestanlık özelinde dinin, kapitalizmin etkilerinin yaşandığı dünyada ne kadar etkili olduğu ve kapitalizm, ekonomi, din ilişkisine değinilmiş olacaktır.

Küreselleşme, kültürleri bütünleştirdiği kadar dini hareket ve cemaatleşme de yerelliği artırmakta ve bu dinsel oluşumları

küresel ölçekte bir şebekeleşmeye sokmaktadır. Bu bağlamda birçok dinsel grup, küreselleşmenin temel karakteristiklerinden biri olan iletişim ve ulaşım sistemlerinin gelişimlerinden yararlanarak faaliyet çeşitliliği ile bu süreci kendi çıkarları yönünde kullanmaya başlamışlardır. (Bodur, 2004, s.9-26)

Marshall Mcluhan'ın "Global Köy" isimli eserinde küreselleşme kavramından bahsetmesiyle birlikte küreselleşme, globalleşme kavramı yaygınlaşmış ve dillere pelesenk olmuştur. Aslında günümüz dünyasını özetlemek açısından oldukça revaçta olmuştur. Küreselleşmeyi en kısa şekliyle tanımlamak gerekirse; bir ürünün bir kısmının Çin'de, bir kısmının Endonezya'da üretilip Amerika'ya gönderilmesi ve diğer ülkelere ihraç edilirken Amerika'dan yola çıkması şeklinde açıklanabilir. Bu ürün bir kıyafet, yiyecek olabileceği gibi bir firma, eğitim, sağlık kurumu, bir düşünce de olabilir. Burada din kurumu da aynı şekilde küreselleşmeden faydalanmaktadır.

Özellikle misyonerlik faaliyetleri ve ülkelerin politikaları ile din arasındaki ilişkilerine (ülkelerin yönetim şekillerine göre değişiklik gösterebilir.) bakılırsa, din kurumunun cemaatleşme ve grup oluşturma ihtiyacı ile teknolojinin imkanlarından da yararlanması küreselleşme sayesinde olmaktadır denilebilir.

Küreselleşme zaten kapitalizmin bir ürünüdür. Ayrıca ideolojilerin ve din kurumunun arasındaki ilişkinin açıklanmasında; dini ve iktisadi hareketlerin coğrafi, sosyal ve tarihi uyumunun olması, Marksistlerde iktisatın hakim gücü, Max Weber ve takipçilerinde dinin yaratıcı rol oynaması göz önüne alınıdığında, ortada bir ilişkinin bulunduğu açıkça görülmektedir. Kalvenizm (ileride detaylı olarak açıklanacaktır.), kapitalist gelişmeyi teşvik eden pratikler ve tutumlar yoluyla, kapitalizmin ilerlemesini yönlendirmiştir. Kalvenizm, Petty

burjuvaziyi (küçük kapitalizmin) en iyi şekilde üretken bir duruma geçirebilmiştir. (Türkdoğan, 2016, s.87-88)

İnanç boyutunun sosyo ekonomik ve siyasal yaşamdaki önemini gündeme getiren ilk olarak Max Weber olmuştur. O'na göre, ekononomi dini, din de ekonomiyi etkilemektedir. İkisi arasında "enteraksiyon" (karşılıklı etkileşim) bulunmaktadır. Weber' e göre; sosyo kültürel yapının biçimlenmesinde tüm din ve toplumlarda ekonomi inanç enteraksiyonu belirleyici temel etmendir. (Karagöz,2003, s.189)

İlk kez Karl Marx, bir üst yapı kurumu olarak din, hukuk, ahlak ve gelenek kurallarının sosyo ekonomik altyapı ilişkilerinin yansıması olduğunu, sosyal yaşamdaki önemini belirtmiştir; ama inanç ve din olgusuyla ilgili derin analizlere girmemiştir. (Karagöz,2003, s.168)

Karl Marx (1818–83), dinin, toplumsal analizin yapıtaşını oluşturan sosyal ve ekonomik ilişkilere bağlı olduğunu savunmaktadır. O'na göre; "hiçbir şey ekonomik düzenden ve kapitalistin ve işçinin üretim ilişkileriyle olan ilişkilerinden bağımsız düşünülemez. Din bir yabancılaşma biçimidir. Aslında din, kapitalist toplumdaki sömürü ilişkilerini gizlemeye yönelik bir toplumsal sakatlık/hastalık belirtisidir. Kapitalist sistemin adaletsizliğini görebilmek adına din bir kenara itilmediği sürece toplumdaki acının asıl nedeni anlaşılamaz; bunun dışındaki her şey bir çarpıtmadan ibarettir." Marx'a göre, din parçası olduğu toplumdan ayrı değerlendirilemez. Dinin önemli bir işlevinin bu dünyanın zorluklarını gizlemek olduğunu söylemektedir. Marx, dinin kendiliğinden son bulacağını öngörmüştür. Basitçe dine ihtiyaç kalmayacağını öngörmektedir. (Davie, Çev. Çapcıoğlu, 2006, s.241)

Weber ise toplumsal incelemelerde sadece materyalist bakış açısı doğrultusunda ilerlemeyi, manevi değerleri görmezden

gelmeyi doğru bulmamaktadır. Weber, sadece dinin toplumu etkilediğini ya da sadece materyalizmin etkili olduğunu savunmanın akılcı olmadığını ileri sürmektedir.

Protestanlık'taki bir diğer reformcu ise Calvin (Kalvin)'dir. Luther, kiliseyi devletin kontrolüne bırakmışken, Kalvin tam tersi devleti kilisenin yönetmesi gerektiğine inanmaktaydı. Bu nedenle kurduğu devlet, bir teokratik cumhuriyettir. Faiz yasağını kaldırarak bugünkü İsviçre bankacılığının gelişmesine de büyük katkısı olan Kalvin'in öğretisi, kapitalizm ideolojisinin öncüsü sayılmaktadır. (Altıntaş, 2006)

Max Weber, Kalvinizm'in de çile çekme ve Tanrı'ya yönelme yolunun değişmesiyle toplumun irrasyonel bir temel içinden yükselen rasyonalizmin doğrudan kişinin sorumluluk anlayışı üzerine kurulduğunu düşünmüştür. Kalvinizm'de Tanrı ve insan arasına kilisenin ve kutsal kitabın bağlayıcı unsurunu koymadan, direk Tanrı'ya yönelerek günahlarından kurtulmanın sonucunda asketizm de irrasyonellikten rasyonelliğe kaymıştır. (Akalın, 2007, s.83-84)

Weber, tezini doğrulamak amacıyla modern kapitalizmle Protestanlık arasındaki üç temel ilişkiye göndermede bulunmaktadır. Birinci İlişki: Protestanlıkla, birey ve toplumun ekonomik durumları arasında pozitif bir ilişki vardır: Katoliklerle Protestanların yaşadığı ülkelerde, Protestanlar fert ve cemaat olarak nispeten zengindir. Örneğin, Almanya' da Protestan nüfus, Protestan olmayanlardan daha varlıklıdır. Aynı şekilde, bir ülkedeki din ve meslek istatistikleri yan yana konulunca, yüksek eğitimli teknik ve ticari personelin, büyük sermaye sahiplerinin ve işletme liderlerinin çoğunun Protestan olduğu görülür. (Torun, 2002,s.91)

Kalvinizm ve kapitalizm arasında benzerlik bulunmaktadır. Protestan ahlakı, inananlarına bu dünya nimetlerinden sa-

kınma ve çileci bir davranış öğütlemektedir. Kapitalizm, işin akılcı örgütlenmesini ve üretim araçlarının gelişmesini sağlamak için karın büyük kısmının biriktirilmesini öngörür. Protestan tutumu ile kapitalist tutum arasındaki tinsel yakınlık bu şekilde anlaşılmaktadır. Protestan ahlaka göre ekonomik hayatta bir meslek içinde düzenli ve metodolojik çalışma dini görevdir. Ayrıca, Protestanlık'ın spekülasyon, borç verme, faiz, devlet müdahalesi konusundaki söylemleri kapitalizmin gelişimine katkı sağlamıştır. Örnek olarak ticari kapitalizmin en çok Cenevre, Bale, Amsterdam, Londra gibi Protestan merkezlerinde görüldüğü söylenebilir. (Torun, 2002,s.95)

Farklı yollarla ulaşılan kapitalizmleri Weber, "Siyasal Kapitalizm" olarak tanımlar. Kendisinin temel aldığı kapitalizm; modern zamanda Batı' da ortaya çıkan "Endüstriyel Kapitalizm"dir. (Torun, 2002,s.97)

Sonuç olarak; dinin ekonomiyi, ekonominin dini karşılıklı olarak etkilemesinin kapitalizmin güçlenmesine katkı sağladığı söylenebilmektedir.

Dinin ekonomik, siyasal bir olgu olarak incelenmesinin ardından sosyal olarak da incelenmesi çalışmaya ışık tutacaktır. Önemli sosyologların konuyla ilgili düşüncelerine de yer verilecektir.

Sosyal bir olgu olarak din incelenmeye başlandığında Leger'in bu konudaki düşüncelerine başvurulabilir. "Religion as a Chain of Memory" (Daniel Hervieu-Leger) ("Hafızanın zinciri olarak din") adlı kitabında Leger dini; "geleneğin otoritesine dayanarak meşrulaştırılan inançlar" olarak tanımlamaktadır. Toplumun çeşitli alanlarında hakim olan birçok inanç olduğunu ama bunların geleneğe dayanarak meşrulaştırılmadığı için dini olmadığını savunmaktadır. Yazara göre; "modernleşme ile birlikte dinin öneminin azalmasından ziyade

dinin sosyal ve kültürel yapısının dönüşüme uğraması söz konusudur. Yoksa dini semboller ekonomiden siyasete her alanda hala varlıklarını sürdürmektedirler. Din sosyolojisi bu sembolleri ortaya çıkarmak ve analiz etmekle görevlidir. Dünyevileşme dinin yok olması değil, dönüşüme uğramasıdır. Bu dönüşümün tespiti, sebep ve sonuçlarının ortaya çıkarılması da din sosyolojisinin görevleri arasındadır." (Hervieu- Leger, 2000, s.290)

Din sosyolojisi din ve toplum arasındaki karşılıklı etkiyi ve ilişkiyi sorgulayan, anlamaya çalışan bir bilim dalıdır. Din; bir inanç, ibadet ve ahlak sistemidir. Ancak, bir inancın sosyal geçerliliği ya da sosyal bağlayıcılığı varsa o inancın sosyolojik din olduğu söylenebilmektedir. (Y.Keskin, 2004, s.8-9)

Modern dünyada, dinin aşamalı olarak ortadan kalkacağı şeklinde ilerlemeci pozitivist anlayışın geçerli olduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü uygulamada dinamik bir sosyal ve kültürel güç olarak varlığını Batı toplumlarında halen sürdürmektedir. Din sosyal alandan silinecek şeklindeki görüşler yerini 1960'larda, dinin direnişi ve yükselişine bırakmıştır. (Barbier, 1999, s.9)

Tarihsel süreçte, din; kurumsal seviyede etkisini azaltsa da bireysel olarak artırmıştır. Leger de bu görüşü savunmaktadır. Dinin sosyolojik olarak açıklamasını yapan en bilinen ise Emile Durkheim'dır. (Hervieu- Leger, 2000, s.291)

19.yüzyılın sonunda gerici güçler Katoliklik'e, krallığa ve gelenekselciliğe dönüş çağrısında bulunurlarken Durkheim bilim, laiklik ve demokrasi yönündeki desteğiyle ilerici güçlerin yanında yer almıştır; ama Marksist sosyalist devrime inanan biri olmamıştır. (Morris, 2004, s.180)

Durkheim din kuramını oluştururken Fustel de Coulanges

ve W. Roberston-Smith'in görüşlerinden yararlanmıştır. Din üzerine toplumsal yorumların uzun bir tarihi vardır. Aristoteles, "insanların kedi görüntülerinden yola çıkarak tanrıları yarattığını" kaydetmiş ve eski bir Çin filozofu, "kurbanlar aracılığıyla insanların birliğinin güçlendirildiğini" söylemiştir. Eski bir Çin kitabında; (İ.Ö.3.Yüzyıl civarı) "Törenler kitleleri bir arada tutan bağdır ve eğer bu bağ ortadan kalkarsa kitleler karmaşa içine düşerler." şeklinde bir cümle vardır. (Morris, 2004, s.181)

Durkheim'ın genel savı: "Din en iyi şekilde "metaforik ve simgesel" olarak kavranılır ve onun ifadelendirdiği somut ve yaşanan gerçeklik toplumsal gruptur." Durkheim, toplumsal ve dinsel düşüncelerin sadece bireylerin bilinçlerinde oluştuğunu ve bunların toplum devam ettiğini sürece her zaman yeni baştan doğrulanmaları gerektiğini savunmaktadır. Bu yüzden de dinsel ritüeller, grupların bir arada olmasını sağlar ve otoritelerini güçlendirir. Dinsel ritüeller böylece sadece birey-Tanrı ilişkisini değil birey-toplum ilişkisini de düzenlemiş olur. (Morris, 2004, s.194)

"Durkheim, Marx gibi idealizm ile indirgemeci ampirisizm arasında bir yol izlemiştir." (Morris, 2004, s.196)

Geertz'e göre din; kültürel bir sistemdir. Bu da aslında dinin bireysel değil evrensel olduğunu vurgulamak istediğini göstermektedir. "Bir din, genel varoluş düzenine ilişkin kavramlaştırmalar formüle ederek insanlarda güçlü, yaygın ve uzun süreli ruh halleri ve güdüler yaratan ve bu kavramlaştırmaları bir gerçeklik halesine bürüyerek söz konusu hallerin ve güdülerin eşsiz bir şekilde gerçekmiş gibi görünmesine yol açan bir simgeler sistemidir." (Morris, 2004, s.497)

Geertz, dinin antropolojik incelemesini iki aşamalı olarak düşünmüştür. Birincisi, dinsel simgecilik sisteminin bir ana-

lizi, ikincisi de bu sistemlerin toplumsal, yapısal ve psikolojik süreçlerle ilişkilendirilmesidir. (Morris,2004, s.498)

Geertz'in din görüşünde; siyasal, sosyal ve ekonomi ile din ilişkisi olamaz, çünkü O'na göre; "din sadece dinsel bir kültür, simgesel bir yapıdır". (Morris, 2004, s.500)

Yazar Jacquese Ellul, "*İsa ve Marx*" adlı eserinde ilginç bir noktaya değinmektedir. Hıristiyanlık ve Komunizm arasında bir bağ bulunduğunu savunmaktadır. Bu bağın eşitsizlikten kaynaklandığını söylemektedir. Eşitsizlik içinde bir toplum olduğunu ve bunun yirmi yüzyıllık Hıristiyanlık'ın sonucu olarak nitelendirilebileceğini düşünmüştür. Adaleti getirmek için kilise ve Hıristiyanlar'ın bir çaba göstermediğini ve bu yüzden komünizmin kendi bakış açısından adaletli bir toplum için mücadele ettiği kanısındadır. Kilisenin, yoksulların sorunlarıyla ilgilenmesi gerektiğini ama kilisenin tarih boyunca güce hizmet ettiğini, sömürenin de devletin yanında yer aldığını savunmuştur. (Ellul, 2010, s.9,10,13,14,16)

Din, sosyal bir olgu olarak çoğunlukla Weberyen paradigma çerçevesinden ayrıca diğer sosyologların bakış açılarından değerlendirilerek incelenmiştir. Siyaset ve din arasındaki etkileşimin özellikle bu çalışmanın konusuyla kurduğu bağ sebebiyle önemli olduğunu düşünüyorum.

Politika-Din İlişkisi

Protestanlık özelinde ve din ekseninde Max Weber'in kapitalizme, ekonomiye bakış açısı değerlendirildikten sonra politika ve din arasında nasıl bir bağ olduğuna değinilecektir.

Weber'in; Kalvinci Protestanlık'ın, kapitalist gelişmenin dayandığı ideolojik ve etik bir yapı olduğunu iddia etmesi ve üretim ile Hıristiyanlık'ı yayma amacının birlikte yürütülmesi

için kutsal savaşlara girilebileceği anlayışı ABD'nin güçlenmesinde de oldukça önemli olmuştur. Weber'e göre etik bir sistem getiren, kurallar koyan, bunu ekonomik, sosyal ve entelektüel hayata, kültüre aktaran her din mutlaka politikaya da yansımaktadır. (Karagöz, 2003, s.221-223)

Din ve siyaset arasındaki bağın anlatılması için Amerika özelinde Püriten inancından, Kalvinizm'den ve tarihsel gelişimlerinden bahsetmek gerekmektedir.

Kalvinizm; 1541'de Jean Calvin (Kalvin)'in Cenevre Kilisesi'ni ve kentini örgütlemeye başlaması ile oluşmuştur. Kalvin, Cenevre'de katı ve teokratik bir yönetim kurmuş ve bir diktatör olarak kenti yönetmiştir. Kalvin'den sonra Theodore de Beze, Kalvinizm'i bir doktrin haline getirmek için çalışmalara başlayan kişidir. Kalvinizm, Almanya, İskoçya, İngiltere, Hollanda ve Fransa'da yayılmıştır. Daha sonra ilk Püriten göçmenlerle Amerika'da yaygınlaşmıştır. Kalvinistler; 1875'te bir "Dünya Birliği" kurmuşlardır. Bu birliğe bağlı inananların sayısı 2003 yılı itibariyle 75 milyon olmuştur. Bunun dışında Püritenler, Presbiteryenler, Evanjelistler gibi çok sayıda Kalvinist Protestan bulunmaktadır. Kalvinizm'in en temel görüşleri, "Hidayet doktrinleri" veya "Kalvinizm'in beş noktası" olarak bilinmektedir. Bunlara da her noktanın baş harfinden dolayı "TULIP" denir. 1618-1619 Dordecht sinodunda (sinod: tartışma meclisi gibi bir yapıdır.) reformdan geçmiş Hollanda kiliseleri tarafından, onun eserlerinden ve vaazlarından hareketle formüle edilmişlerdir. Bu ilkelere "*Dordecht Kanunları*" yani "*Dordecht Şeriatı*" adı verilmektedir. (Kılıçbay, 2006, "Jean Calvin ve Kalvinizm")

Kalvinizm'de tüm insan hayatı, Tanrı'nın otoritesinin öznesidir ve Hıristiyanlık'ın üstüdür. (Macleod, 2009, s. 5, 6, 12, 13, 15, 19)

İlk Hıristiyanlık ve modern sosyalizm gibi Kalvinizm de büyük bir yerel hareket olarak ortaya çıkmıştı, ülkeden ülkeye ticaret ve işçi göçleriyle yayılmıştır.

15.Yüzyıl'dan beri İngiltere, Fransa ve Hollanda gibi ülkelerin takip ettikleri merkantilist ekonomi politikası çerçevesinde, Wallerstain'ın ifadesiyle "*kapitalist dünya sistemi*" şekillenmeye başlamış, merkez olarak anılan bu ülkelerin dışındaki bağımlı ülkeler, dünya ticaretine hakim olan ülkelere ucuz iş gücü, hammadde ve çeşitli gıda malları sağlamak suretiyle "*çevre ülkeler*" haline gelmiştir. Ticaretin evrenselleşmesi ya da ilk ekonomik küreselleşme diyebileceğimiz bu süreçte dinin önemli bir rol oynadığını ve kurtuluşçu dünya dinlerinin misyonerlik çerçevesinde yayılmacılığa doğru bir eğilimi bünyelerinde barındırdıkları belirtilmektedir. Bu bakımdan Hıristiyanlık gibi dünya dinlerinin evrenselci karakteri bu ilk ticari küreselleşmenin itici güçlerinden biri olmuştur. İspanyol Dominikan Francisco de Vitoria ve Hollandalı Kalvinist Hugo Grotius gibi 16. ve 17. Yüzyıl Hıristiyan teolog ve hukukçularının yazılarında ve öğretilerinde bu küresel ekonomik faaliyetlerin açıkça dini çerçevede meşrulaştırıldığı görülmektedir. (Bodur, 2004, s.9-26, s.12)

Kalvin'in etkileri 16. ve 17.yüzyıllarda Cenevre merkezli olarak yayılmıştır. ABD Başkanı Wilson'ın bazı politik doktrinlerine etkisi olmuştur. (Wearne, 2013, s.4)

ABD politikalarının en önemli yönlendiricisi olarak bilinen "*manifest destiny*" (belirlenmiş kader) olarak adlandırılan "*Yeni İsrail*" görüşü önemlidir. (Wearne, 2013, s.4) Yeni İsrail görüşünü, sivil din kavramıyla harmanlayıp anlamaya çalıştığımızda ABD'deki din siyaset ilişkisini kavramamız kolaylaşacaktır. "*Sivil din*" kavramının yaratıcısı olan Amerikalı sosyolog Robert N. Bellah'a göre; "Amerikan sivil dininin temel

dayanağı Püritenler'den kaynaklanan, Amerika'nın Yeni İsrail olduğu görüşüdür." Bu bağlamda Amerikan halkı da, eski kilisenin saflığını yeniden hayata geçirme ilahi görevine getirilmiştir ve dünyanın kurtuluşu için ilahi bir örnek teşkil etmekle görevlidir. Burada Amerika'nın seçilmiş olduğu görüşü hakimdir. Sivil din önemli bir kavramdır, detaylarına daha sonra tekrar değinilecektir.

Amerikan uygarlığının temelinde yer alan ana unsurun Püriten inancı olduğu bilinmektedir. İngiltere'de Kalvin'in öğretisine dayanarak 15.Yüzyılın sonu ile 16.Yüzyıl'ın başında gelişen Püritenizm'in temel felsefesi; özel olarak İngiltere Kilisesi'ni, genel olarak toplumu kötülükten, yozlaşmadan temizlemektir. *Purify* (temizleme) kavramından türeyen *Püritenizm*, kiliseyi, kendisine hakim olan yozluktan kurtarıp güvenilir bir kurum haline getirmeyi amaçlamıştır. Protestan öğretiden beslenen Püritenler ortaya çıktıkları çağda ve toplumda hakim olan dini ve siyasi zümre ile karşı karşıya gelmiş, onların beğenmedikleri politikaları eleştirmiş ve hakimiyetlerini reddetmiştir. Bu da Avrupa'nın genel olarak Protestan çıkışla çalkalandığı bir dönemde, bu felsefeye dayanan *Püritenler*'in İngiltere tarafından zulüm ve eziyet görmelerine yol açmıştır. Bu bakımdan Püritenler 16.Yüzyıl'ın başından itibaren kendilerine yeni bir vatan olarak Amerika'yı seçmiş ve buraya göç etmişlerdir. İlk kuşak Amerikan yöneticilerin de neredeyse tümü Püritenler'den oluşmaktaydı. Püritenler'in Amerika'ya yükledikleri anlamı ifade eden "Parlayan Kent" sloganı günümüze kadar birçok Amerikan Devlet Başkanı tarafından siyasi bir söylem olarak kullanılmıştır. (Bu ifadeyi en çok Reagan kullanmıştır.) (Çaha, 2003, s.99)

Kalvinci Protestanlık'ta en temel özellik; bireyle Tanrı arasındaki aracı kurumları devreden çıkarmak dolayısıyla kilise-

nin hiyerarşik yapısına son vererek bireyi Tanrı ile başbaşa bırakmaktır. Kralların Tanrısal varlıklar olduğu yolundaki doktrini reddeden Püritenler bunun yerine "sözleşme teolojisini" getirmişlerdir. Bu teolojiye inananlar herhangi bir kralın otoritesine sorgulamadan bağlanmak yerine tanrılarıyla bir sözleşme yaparak kendi kendilerini yönetirler. Püritenler, siyaset ve ibadet organizasyonlarını bu ilkeye göre yapmışlardır. Bu bakımdan Congregation (inananların toplanma yeri) anlayışına dayanan Püriten Kiliseler herhangi bir merkeze ya da otoriteye bağlı değil; tamamen otonom, kendi kendini yönetebilen bir yapıya sahip olmuştur. Bu teolojiyi siyaset anlayışına da yansıtan Püritenler başından beri İngiliz hükümetine bağlılığı reddetmiştir. Amerika'da ilk, orta, kolej ve üniversite düzeyindeki eğitim kurumlarının ezici çoğunluğunun kiliseler tarafından kurulmuş olması ve günümüzde de onlar tarafından yönetiliyor olmasının arka planında bu Püriten doktrin yatmaktadır. (Çaha, 2003, s.100-101) ABD'de eğitim içerisinde siyaset, ekonomi alanlarında olduğu gibi din etkisinin hakim olduğu görülmektedir.

Eski dönemlerden itibaren din ile siyasetin bağdaştığını ve ortak hareket ettiğini söyleyebiliriz. "Eski dönemlerde site tanrıları vardı ve bu tanrılar o kentin politik çıkarlarını savunurlardı. Hıristiyanlık'ta da bu gelenek devam ettirilmiş ve aziz ve azizelere kentlerin koruyuculuğu ünvanı verilmiştir. Metropollerin koruyucusu Hz. İsa veya Hz. Meryem olurdu. Din adamları tarih boyunca devlet başkanlarının en yakın danışmanları, yönlendiricileri olmuşlardır. Politik zaferler, savaşlar tanrı veya tanrılar adına kazanılan zaferler olarak nitelendirilmiştir." (Karagöz, 2003, s.221) Burada din adamlarının tarih boyunca devlet başkanlarının en yakın danışmanları olduğu yönündeki cümle, çalışmanın konusu ve ispatlamaya çalıştığı sav ile oldukça örtüşmektedir.

Siyaset, ekonomi, eğitim alanlarında etkilerini örneklendirmeye çalıştığımız "*din*" kurumu askeri alanda da kendini göstermiştir. Adaleti gerçekleştirme amaçlı gerçekleştirildiği ileri sürülen savaşçı psikozu daha çok Yahudi peygamberler tarihinde görülmektedir. Onlar firavunlar ve Filistinliler karşısında hep tanrısal adaleti gerçekleştirmek için savaştıklarını iddia ettiler. Sosyal ve ekonomik çıkarlar, iktidarı sürdürme ve güçlendirme politikaları ve din olgusu her zaman iç içe olmuştur ve birbirlerini etkilemişlerdir. Politikanın girmediği dinsel süreç ilk olarak Hıristiyanlık'ta görülmüştür. Hz. İsa'nın ezilmişliği, fakirden yana olan tavrı ve ilk Hıristiyan güçlü Roma İmparatorluğu içerisinde ezilmesi, dinin politik alanda etki göstermesinde gecikme sağlamıştır. İlk Hıristiyanlar bir tür "*Proleterya ruhu ve içgüdüsü*" taşımaktaydılar. Fakat 4. Yüzyıl'da Hıristiyanlık, Roma İmparatorluğu'nun resmi dini olduğunda klasik din-ekonomi-politika-hukuk etkileşimi sosyolojik bir çerçeve çizebilmiştir. Buna en iyi örnek ise Haçlı Seferleri olmuştur. Avrupa'daki din savaşları, ABD'deki protestan ağırlıklı devletin kuruluşu, Protestan Kuzey Avrupa devletleri, papalığa bağlı Katolik ülkeler, İslam devletleri din-politika-ekonomi-hukuk etkileşim olgusunun açık örnekleridir. (Karagöz, 2003, s.222)

Amerikan kolonilerinin Büyük Britanya'dan bağımsızlıklarını ilan etmek için 1776'da imzalanan Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'nde dini unsurların yer alması siyaset ile ilgili durumlarda dinin "*olmazsa olmaz*"lık unsurunu yerine getirmektedir. . (Çaha, 2003, s.102-103)

Fakat bu bildirgede siyaset ve din ilişkisi arasına bir çizgi çekilmek istenmiştir. Thomas Jefferson, James Madison, George Washington, Benjamin Franklin, John Adams, Thomas Paine gibi Amerika'nın kurucu ("*Founding Fathers*", "Kurucu

Babalar" olarak adlandırılırlar.) ve aynı zamanda bağımsızlığının entelektüel öncüleri koyu dindar insanlar değillerdi, fakat Hıristiyanlık'ı ahlaki ve manevi sistemin temel referansı olarak kabul etmişlerdi. İnanç özgürlüğünün ve dinsel zenginliğin ancak devlet kontrolü dışında kalarak mümkün olabileceğini düşünen kurucular bu bakımdan kilise ile devlet arasına bir ayrım duvarı örerek iki kurumu birbirinden net bir şekilde ayırmıştır. Ayrıca kurucular, Amerika'yı Püritenler'in bilinçaltındaki misyona göre, bir "*dünya devleti*" olarak kurmak istemişlerdir. (Çaha, 2003, s.102-103)

Kurucu Babalar'dan başlayarak Judeo-Hıristiyanlığı (Yahudi Hıristiyanlığı) benimseyen ABD liderlerine göre; "dünya egemenliği, Tanrı tarafından seçilen "*seçilmiş kavim*"e aittir." "*Yeni Dünya Düzeni*" kavramı etrafında şekillenen, özellikle 1978 Washington Mutabakatı'ndan itibaren açıkça ifade edilen bu tanımlamaya paralel küresel siyasi stratejiyi tanımlayan kavram ve inançların altında küresel mirasın belirleyici rolü mevcuttur. Küreselleşme ideolojisinin dini yüzü; Judeo-Hıristiyanlık olup, bunun en radikal savunucusu Evanjelizm'dir. (Kurtoğlu, 2014, s.393)

Din konusunda önemli düşünürlerin görüşlerinin tanımlarının araştırma açısından yol gösterici ve açıklayıcı olacağı düşünülmüştür. Bunlardan bazıları şu şekilde belirtilmiştir:

"Voltaire dinin sonunun 18.Yüzyıl sonunda geleceğini iddia etmiş, Nietzsche ise Tanrı'nın insan tarafından çoktan öldürüldüğünü ve öyle kalacağını savunmuştur. Kant, Aydınlama'yı "bilmeye cüret edin, kaderin dizginlerini elinize alın" diyerek tanımlamıştır. İnsanın dinsel yanılsamalardan kurtuluşunu yönetici sınıftan bertaraf etmekte gören Karl Marx ise dini, toplumların afyonu olarak nitelendirir. Marx, tarihin esas anlamının sınıf mücadelesinde yattığını ve komünizme ulaşıl-

dığında tezatların üstesinden gelineceğini ve dünya üzerinde cennetin yaratılacağını ileri sürer. Durkheim ve Weber tarihin zoruyla dünyanın laikleşeceğini tartışırken, Freud dindarlığın bir nevroz hali olduğunu öne sürerek insanoğlunun temel içgüdüsü cinselliği bastırmak için tasarlanmış olduğunu iddia eder ve insanın bilgiye ulaştıkça, öğrendikçe dini inancın giderek azalacağını ekler. Chesterton ve T.S. Elliot ise Tanrı'nın olmadığı yerde insanların herhangi bir şeye inanabileceklerini dolayısıyla, Hitler ve Stalin gibilere hürmet edebileceklerine dair uyarmıştır. Sonuçta Avrupa toplumsal hayatında önemli bir yere sahip olan herkes, dinin ölmekte olduğunu ve böylelikle siyaset üzerindeki etkisinin de çekilmekte olduğunu kabul etmiştir." (Micklethwait ve Wooldridge, 2014, s.2)

Tocqueville'in de dediği gibi "*dünyada Amerika kadar Hıristiyanlık'ın insan ruhu üzerinde nüfuz sağladığı bir ülke daha yoktur*." (Çaha, 2003, s.105)

Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'nde din ve siyasetin ayrı tutulması gerektiğine dair ibareler olsa da, özellikle "sivil din" olarak ileride detaylı olarak bahsedilecek olan kavram ile birlikte, ABD'nin siyaset ve din arasındaki kuvvetli bağı göz ardı edilemez.

2. BÖLÜM:

AMERİKAN TOPLUMSAL, SİYASAL YAPISININ ANA MOTİFLERİNDEN BİRİ OLARAK EVANJELİZM'İN HIRİSTİYANLIK İÇERİSİNDEKİ KONUMU

Amerikan toplumsal yapısının ana motiflerinden biri olan Evanjelizm'in tanımı ile başlayarak Hıristiyanlık içerisindeki konumu anlatılacaktır.

"Evanjelizm terimi farklı Protestan grupları tanımlamak için kullanılır. Kelimenin kaynağı Yunanca "*iyi haber*" ve genel olarak "*asıl gerçek*" anlamına gelen Evanjelizm'den gelmektedir. Ayrıca Hz. İsa'nın gerçek öğretisi yerine de kullanılır. Reform hareketi esnasında Martin Luther, kelimeyi kendi kurduğu Evanjelik Kilise hareketi için uyarlamıştır. Bugün hala Almanya'da Lutheryen Kiliseler için Evanjelik Kilise terimi kullanılmaktadır." Bugün için Evanjelizm, Amerika'daki Hıristiyan toplumun tutucu kanadını ifade etmektedir. (Vural, 2003, s.9-10) Tutuculuktan bahsederken Fundamentalizm kavramını ele almamız gerekmektedir.

MacArthur Foundation ve Martin Marty tarafından fonlanan Fundamentalizm Projesi, Chicago Üniversitesi'nde ortaya

çıkmıştır. Fundamentalizm, Amerikan Protestanlığı'ndan türemiştir. (Berger, 1996, s.3)

Fundamentalizm, 19. ve 20. yüzyıllarda ortaya çıkmıştır ve modern hayat tarzına bir tepki olarak doğmuştur. Fundamentalistler (Köktendinciler) tarihsel olarak ayrılıkçı, İncil'i benimseyen ve seküler dünyaya karşı çıkan Hıristiyanlar'dan oluşmaktadır. (Ercins, 2009, s.662)

Modernliğin ürünü olan teknolojiyi kendi amaçları için kullanan fundamentalistler, moderniteye karşı olduklarını her fırsatta savunmuşlardır. Bu durum ise ironik durmaktadır. (Ercins, 2009, s.669)

1969 yılında yapılan bir anket Evanjelist Hıristiyanlar'a ait 1300 civarında yayın organı olduğu ve bunların 130 milyon kişiye hitap ettiğini ortaya çıkarmıştır. 1965 ve 1983 yılları arasında Evanjelist okullara yapılan kayıtlar altı katına çıkmış ve yüz bine yakın öğrenci ise kendi evinde eğitim ve öğretim almıştır. (Ercins, 2009, s.669)

Fundamentalizmin temel niteliği, modernleşmeye karşı olmasıdır. Fakat modernliğe karşı olmasına rağmen fundamentalist hareketlerin modernitenin olanaklarından faydalanması ve propagandalarında modern teknolojilerden yararlanması belirgin olarak ortaya çıkmıştır. Fundamentalizm terimi özellikle Hıristiyanlık bağlamında belirgindir. "Çünkü fundamentalizm öncelikle Amerikan Protestanlığı'na özgü bir fenomendir. Kavram olarak Fundamentalizm ilk defa 20.Yüzyılın başlarında, Amerikan Protestanları'nın işaret ettiği dini bir hareketi adlandırmak için kullanılmıştır. Amerikan Protestanlığı, kutsal kitabın edebi ve manevi yanını, katı ataerkil otorite ve ahlakı, içki yasağını, sosyal ahlaki yozlaşmanın kontrol mekanizmasının gelişmesini veya geliştirilmesini savunmaktadır. Amerikan Fundamentalizmi'ni doğuran en önemli sebepler-

den biri sekülerleşme ve modernleşmeye karşı koyma olmuştur." İslam, Budizm, Hinduizm ve Yahudilik gibi pek çok dinde de fundamentalist nüveler görünmektedir. (Çaha, 2003, s.102-103)

Amerika'nın kurucu fundamentalist Protestan mezhebi Püritenler'dir. Evanjelikler de onların biraz daha modernize olmuş halidir. (Kurtoğlu, 2016, s.88) Fakat Fundamentalistler ve Evanjelistler arasında bazı farklar bulunmaktadır.

Fundamentalistler, Evanjelistler'den daha çok kutsal kitabın harfi harfine yorumunun yapılmasına vurgu yapma konusunda eğilimlidir. Fundamentalistler seküler kültürün değerini sorgulamaya eğilimlidir, oysa Evanjelistler "ortak saygınlık" içinde tüm toplum ve kültürel kurumlar arasında çalışır. Fundamentalistler sosyal ve ekonomik aksiyonları çevresel olarak izlemeye eğilimliyken, Evanjelistler kendilerine Hz. İsa'nın öğretilerini merkez almıştır. Fundamentalistler, kişisel dindarlık ve seküler toplum ile olan minimize ilişkiye öncelik verir. (Amstutz, 2014, s.34)

Buna zıt olarak Evanjelistler; kültürel, sosyal, siyasal hayata katılımın değişen ve dönüşen toplumda zorunlu olduğuna inanırlar. (Amstutz, 2014, s.34)

Fundamentalistler liberal Hıristiyanlar ile tartışmaktan kaçınırlar. Zıttı olarak Evanjelistler, onlardan bir şeyler öğrenmeye belki onları da etkileyebilecekleri düşüncesiyle heveslidir. Fundamentalistler kurallar ve yasaklara Evanjelistler'den daha çok önem verirler. (Amstutz, 2014, s.34)

Amerikalı fundamentalistlerden ve aynı zamanda evanjelistlerden Jerry Falwell ve Pat Robertson 11 Eylül 2001 yılında ABD'nin ikiz kulelerine ve Pentagon'a yapılan saldırıyı; "dini değerlerden uzaklaşıp dünyevileşen günahkar Amerikalılar'a

Tanrı tarafından verilen bir ceza" olarak tanımlamışlardır. (CBS News) Oysa ki 11 Eylül'ü Amerika'nın kendisinin planladığını belgeleyen görüntüler de ortaya çıkmıştır. (Moore, Fahrenheit 9/11 belgeseli, 2004)

Jerry Falwell ve Pat Robertson'ın ön plana çıktığı bazı ileri gelen Evanjelist Hıristiyan liderler, Manhattan'da yıkılan gökdelenleri İncil'de sözü geçen Babil kulelerine benzetmişlerdir. 11 Eylül saldırılarını, modernitenin içinde yaşayan Amerika'nın sergilediği ahlaki ve sosyal çöküş karşısında Tanrı'nın gazabı, O'nun himayesini esirgemesi olarak görmüşlerdir. 11 Eylül'ü Amerika'daki sekülarizmin zehirleyici etkisi olarak görmüştür. Ama onların yaklaşımı, toplumun genel tepkisini yansıtmamaktaydı. (McClay,W.,2004)

Hıristiyanlık dini ile ilgili olarak hazırlanan "700 Club" programının (program Christian Broadcasting Network (CBN) kanalında yayınlanmaktadır.) sunucusu olan Evanjelist Pat Robertson 2016 Amerikan başkanlık seçimlerinde aday olan ve kazanan Donald J. Trump'ı desteklemiştir. (Youtube: Pat Robertson: Trump is Implementing 'God's Plan', 2017)

11 Eylül saldırıları bir süreliğine de olsa Amerikan sivil dinini yeniden canlandırmıştır. Sivil din olarak betimlenen kavram milli din unsurunu içermektedir. (Sivil din açıklamalı olarak ileride anlatılacaktır.) "*God Bless America*" ve benzeri Amerika'yı öven, vatanseverlik ifade eden, Tanrı'ya olan inançtan bahseden söylemler sıklıkla kullanılmıştır. (Mc Clay, W., 2004)

Evanjelistler 7 Mayıs 2008 tarihinde amaçlarını ve taleplerini anlatmak için bir manifesto yayınlamışlardır. (Evangelical Manifesto Steering Committee, 2008)

Bu manifestoda, Evanjelistler'in resmi sözcüsünün olmadığı, kimsenin tüm Evanjelistler adına konuşamayacağı, kendi adlarına ama Amerika'daki Evanjelistler grubunu temsilen konuştuklarını bildirmişlerdir. Bu bildirinin iki amacından birincisi, Amerika'da ve bugünkü Batıcı dünyada Evanjelist dönemin katılanlarının karışıklık ve yolsuzluklarına hitap etmek. İkincisi; kamusal hayatta Evanjelistler'in korkularının sebeplerini açıklamaktır. Ayrıca politik, sosyal ve kültürel olarak değil, teolojik olarak aktif olmaları gerektiklerini savunurlar. Kendilerinin sadece basit bir İsa ve Hıristiyanlık müridi olduklarını açıklarlar. Sadece sorumluluklarının emrinde olduklarını ve bir otorite ve liderlerinin olmadıklarını söylemektedirler. Bağımsız olarak farklı kiliselere gidebildiklerini ve farklılıklarının kendilerini geniş bir çerçevede bir arada tuttuğunu dile getirirler. Evanjelizm'in ulusal sınırlarının olmadığını ya da siyasi kategorilere ayrılarak sınırlandırılamayacağını tanımlamaktadırlar. (Evangelical Manifesto Steering Committee, 2008) Bu manifestoda Evanjelistler'in siyasi bir amacının olmadığı belirtilmektedir. Fakat en tanınan Evanjelistler'den biri olan Pat Robertson az önce verilen örnekle belirtildiği üzere 2016 Amerikan başkanlık seçimlerinde aday olan ve kazanan şu anki ABD Başkanı Donald J. Trump'ı desteklediğini açıklamıştır. Aynı zamanda araştırmanın analiz bölümünde incelenecek ve ispatlanmaya çalışılacak konu Evanjelizm'in ABD siyasetine etkisi olacaktır.

Fundamentalistler din kurumunu sosyal, siyasal, ekonomik her alanda görmek isterler. Bir yaşam biçimi olarak benimserler. Çoğu din için geçerli olabilen Fundamentalizm kavramı daha çok Evanjelizm için ve Evanjelizm ile birlikte kullanıldığında anlam ifade etmektedir. ABD siyasal yapısı evanjelizm ve fundamentalizmin de etkisiyle birlikte alt bölümde anlatılacaktır.

ABD'nin Siyasal Yapısı

Amerikan tarihinin erken dönemlerinde dini faktörler ulusal politikanın gündemini belirlemede özellikle adaylar, partiler ve konularda etkili olmuştur. (Wald, Owen, Hill, 1988, s.531-548)

Amerikalılar, dini kurumlara ve din görevlilerine aşırı bir güven duymaktadır. Kamu kurumlarından fazla kurumsallaşmış dine önem verdikleri gözlemlenmektedir. (Fowler, Hertzke, Olson, 2003, s.154) Amerikan siyasal sistemi tek bir grubun egemenliğine kapalı olmakla birlikte en küçük grupların bile seslerini duyurabileceği fırsatı da sağlamaktadır. Gücü denetleyip farklı kesim- ler arasında paylaştıran Amerikan siyasal kültürü, dini grupların çoğunun belli ölçülerde siyasal etkinliğe ulaşmasına fırsat tanımaktadır, ancak bu hareketlerden hiçbirinin tek başına mutlak üstünlük kurmasına izin vermemektedir. (Fowler, Hertzke, Olson, 2003, s.154)

Protestanlık'ın bir kolu, alt dalı diyebileceğimiz Evanjelizm'de hedef Yahudi'leri desteklemektir. Evanjelizm; İsrail bölgesinde yer aldığı söylenilen Megiddo Vadisi'nde çıkacağı iddia edilen Armageddon Savaşı'nda Hz.İsa'nın yeniden dünyaya geleceği ve kıyamet olarak görülen Armageddon Savaşı'nda sadece Yahudiler'in Tanrı tarafından korunacağı ve Hıristiyan Evanjelistler'in de Yahudiler'e yardım ettikleri için onların da korunacağı, bunu dışındaki tüm dinlerin yok olacağı inancı vardır. Bu yüzden Evanjelistler, Yahudiler'i korumaktadır. Süregelen Amerikan siyasetinde atılan birçok adım, uygulanan politikalar (Özellikle Ortadoğu Politikası) Yahudiler ve Hıristiyanlar'ın iş birliği ile Evanjelizm inancı çıkış noktası kabul edilerek oluşturulmuştur. Bu minvalde Amerika'da Hıristiyanlık ve Yahudilik arasındaki tarihi sürece ve gelişmelere değinilecektir.

Amerika'da Hıristiyanlığın dışındaki en etkin din Yahudilik, en etkin dini gruplar ise Yahudiler olmuştur. Tarihi açıdan Yahudiler'in Amerika ile olan bağına bakacak olursak; Amerika, Yahudiler için 17. Yüzyıl'dan itibaren bir toplanma merkezi olmuştur. Yahudiler'in ikinci İsrail'i Amerika'dır denilebilir. Amerika'ya ilk gelen Yahudiler İspanya'dan gelenler olmuştur. (Çaha, 2003, s.114-115)

Daha sonra sosyalist ülkelerden kaçanlarla, İkinci Dünya Savaşı sırasında Avrupa'yı terk eden Yahudiler'in sığınma yeri Amerika olmuştur. 1950 yılına kadar Yahudi çocukları kamu okullarına alınmazken, İsrail devletinin kurulmasıyla birlikte Orta Doğu'da Amerika'nın en güvenilir ortağı olup ekonomide, entelektüel hayatta, medya ve siyasette ağırlık kazanmasıyla bugün Amerikan kamusal alanına ağır biçimde etki edecek hale gelmiştir. Amerikan Yahudi Komitesi 1906 yılında kurulmuş, o günden beri Yahudiler'in içerde ve dışarıda iyi yerlere gelmeleri için çaba sarf etmiştir. Diğer köklü Yahudi cemiyetlerinden biri olan Amerikan Yahudi Kongresi'nin temel kuruluş amacı Filistin'de bir İsrail devleti kurmak ve onu korumak olmuştur. İsrail'e yardım amacıyla kurulmuş olan ve her yıl milyarlarca dolarlık yardımı İsrail'e göndermede rol oynayan diğer bir cemiyet ise Amerikan İsrail Siyasal İşler Komitesi'dir. Amerika'daki Yahudi sağının en etkin kuruluşu olan B'nai B'rith Antiftira Birliği (B'nai B'rith AntiDefamation League) Yahudilerin hem Amerika tarafında etkin yerlere gelmelerini hem de İsrail taraftarı bir duyarlılığın gelişmesini sağlamaktadır. (Çaha, 2003, s.114-115)

Amerika Birleşik Devletleri temelde bir federal devlettir. Elli ayrı federe devletten meydana gelen bu federal devlet günümüzde dünyanın en büyük devletlerinden birisidir. İngiltere'ye karşı verilen bağımsızlık savaşının zafere ulaşmasından

sonra kabul edilen Anayasa 1779'da yürürlüğe girmiştir. Özgürlükçü özellikler taşıyan Anayasa başkanlık rejimini getirmiştir. Başkan yürütmenin başıdır. Başkan, dört senede bir seçilmektedir. "*Department*" denilen bakanlıklarla yürütme ofisi başkanın başlıca yardımcılarıdır. Başkan kendisine karşı sorumlu bulunan bakanlarını istediği zaman azledebilmektedir. Bakanlar kurulu her hafta toplanır ama karar alamaz. Bakanların düşüncesini öğrenen başkan kararını verir. Başkan ve yardımcısı iki dereceli oyla seçilirler. (Çeçen,1977, s.121-122)

Delegelerden oluşan parti konvonsiyonları partinin başkan adayını saptamaktadırlar. Başkanın kongre karşısında siyasal sorumluluğu yoktur, yalnızca ceza ve hukuk sorumluluğu vardır. Yasama gücü, Temsilciler Meclisi ile Senato'dan meydana gelen Kongre tarafından kullanılır. Yasama yetkisi federasyon devlet şeklinin gereği olarak sınırlıdır. Temsilciler Meclisi yirmibeş yaşını bitirmiş 437 üyeden, Senato ise otuz yaşını bitirmiş 100 üyeden oluşmaktadır. Kongrenin toplantı dönemi Temsilciler Meclisi'nin seçim dönemine göre ayarlanmıştır, bu iki yıldır. Kongre olağan olarak her yıl bir kez toplanır. Kongrenin yetkisi Anayasa ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca Kongrenin seçim, yönetim ve diplomasi ile ilgili olarak yasama dışı yetkileri vardır. (Çeçen,1977, s.121-122)

Yargı gücü ise federal düzeyde bağımsız bir yüce mahkemeye verilmiştir. Amerikan Anayasa sisteminin koruyucusu olan Yüksek Mahkemenin üyelerini Senato atamaktadır. (Yüksek Mahkeme Amerikan siyasetinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Çalışmanın 3.Bölümü'nde anlatılan 2016 Amerikan Başkanlık seçimleri sırasında sık sık gündeme gelmiştir.) Bir başkan ve sekiz üye yargıç ömür boyu atanırlar; ama yetmiş yaşına gelince emekliliklerini isteyebilirler. Mahkemenin danışma niteliğinde yetkileri yoktur. En az altı üye ile mahkeme

karar alabilir. Yüksek Mahkeme son derece mahkemesi niteliği ile Anayasaya uygunluk kontrolü yapar. Yüksek Mahkeme' nin ödünsüz tutumu, yargıçlar hükümeti gibi suçlamalara yol açmaktadır. Yüksek Mahkeme genel olarak ilerici bir tutum içerisindedir. (Çeçen,1977, s.122)

Amerikan devlet sistemi yetkileri açıkça bağımsız organlar arasında paylaştırarak güçler ayrılığı ilkesini benimsemiştir. Güçler taramen bağımsız değildirler. Birbirlerini kontrol edebilmektedirler. Amerika'da iki parti vardır; ama Anayasanın getirdiği düzen göz önüne alınırsa, gerçek anlamda iki parti sistemi yoktur. Anayasanın güçleri dengelemesi ve birbirlerine karşı frenleme görevi vermesi rejimde yavaşlama ve hareketsizlik yaratmaktadır. Partilerin varlığı ve yapısı Amerikan rejiminin görünümünü değiştirir. Amerikalılar Federal sistemi ülkenin çok geniş olması nedeniyle savunmaktadırlar. Ancak merkez ile federe devletler arasındaki bağın kopması konusunda tam bir anlaşma yoktur. Federe devletlerin bazıları daha çok özgürlük ve yetki istemektedir. Ülkenin genişliği nedeniyle her bölgede hukuk ve yönetim bütünlüğü çok zor olmaktadır. Demokratik rejime yöneltilen kusurlar Amerikan rejimine yöneltilemez. Anayasa kuralları ve demokratik gelenekler rejimin iş-lemesini sağlamaktadırlar. Güçlü bir kamuoyu rejimin ve yönetimin işlemesini izleyerek kontrol etmektedir. (Çeçen,1977, s.123)

Amerikan siyasal yapısından sonra sosyal yapıya da değinmek gerekecektir. Amerikan toplumu için önemi olan konular Amerikan yönetim şekli dayanağıyla mutlak bir şekilde siyasal yönetimi de etkilemektedir.

Kiliseler, Amerikan toplumunda çok aktif çalışmaktadır. "The Seventh Day Adventists" adlı dini grup Amerika'daki on adet liberal sanat kolejini, bir ilahiyat fakültesini ve bir tıp fa-

kültesi ile çok sayıda yardım kuruluşunu finanse etmektedir. Kiliselerin toplumsal hayata katılımlarının siyasal etkileri de bulunmaktadır. Kiliselerin yönetimindeki vakıflar, uluslararası yardım kuruluşları hükümetin yoğun etkisinin hissedildiği bir çevrede faaliyet göstermektedir. Çok sayıda dini vakıf ve kilise hastanesi hizmetlerini yürütebilmek için devlet yardımı almaları gerekmektedir. Buna karşılık kilise hastanelerinin katkı ve desteği olmazsa sağlık politikalarında önemli değişiklikler yapılamaz. Kamu politikası ve kurumsal din iç içedir ve dini kurumlar bu etkileşimlerin farkındadırlar. (Fowler, Hertzke, Olson, 2003, s.154) Din kurumu Amerikan iç politikasını bu şekilde etkilemektedir.

Amerikan tarihinin uzun bir döneminde Evanjelist Protestan kültürü etkili olmuştur. Evanjelist kültür 1920'lerde gerilemeye başlamış ancak daha sonraki dönemlerde tekrar hızla canlanmıştır. Başkan adayı Jimmy Carter'in 1976 yılında kendisini "*yeniden doğmuş Hıristiyan*" (born-again Christian) olarak tanımlayıp ilan etmesi, modern Evanjelistler için bir dönüm noktası olmuştur. Hıristiyan Sağ olarak adlandırılan dinsel sağ hareketinin 1970 sonlarına doğru siyasal bir güç olarak birden ortaya çıkması Evanjelizm'in gelişmesine katkı sağlamıştır. (Fowler, Hertzke, Olson, 2003,s.154)

Amerika'da "neoconservatives" denilen yeni muhafazakarların politikaya müdahaleleri 1960 ve 1970 yıllarında başlamıştır. "*Yeni Sol*" ve "*Büyük Toplum Liberalistleri*" "*Cumhuriyetçi Parti*" etrafında toplanmış, müttefik olmuştur. Aslında 1980'lerin başında Reagan hegamonyasında yeni muhafazakarların iç politikada sıra dışı etkisi olduğu görülmektedir. Cumhuriyetçi Parti bile olsa Amerikan politikasında yeni muhafazakarların uzun süreli etkisinin olamayacağı tahmin edilmekteydi. 2000 seçimlerinde Cumhuriyetçiler'in zaferinde

yeni muhafazakarların çok az etkisi olmuştur. (Wexler, Havers, 2012, s.3)

Yeni muhafazakarlar, ABD'nin çıkarlarının tarihi, değerleri ve kimliği ile yakından ilişkili olduğunu savunmaktadır. (Telatar, 2012, s.159-187)

Zira yeni muhafazakarlara göre; Amerikan tarihindeki her temel dış politika tartışması Amerikan ulusal kimliğine ilişkin bir tartışmaya ve ABD'nin kim olduğu sorusuna dönüşür. Yeni Muhafazakarlar, ideolojik çıkarları içeren geniş kapsamlı bir ulusal çıkar anlayışı benimsemiştir. Ahlaki bir dış politikanın, değerlerin ve erdemlerin Amerikan halkının bilincindeki yerini kuvvetlendireceği için toplumsal kurumların meşruiyetini ve Amerikan cumhuriyetinin bütünlüğünü sağlayacağını ileri sürmüştür. Demokrasi, yeni muhafazakarlığın ortaya çıkış aşamalarından itibaren dünya geneline yayılması gereken bir değer olarak görülmesine rağmen, demokrasinin yayılması yeni muhafazakarların dış politika yaklaşımında gerçekleştirilebilir bir amaç olarak 1980'lerden itibaren yer almaya başlamıştır. (Telatar, 2012, s.159-187)

Yeni Muhafazakarlar, komünizmden korkmaktaydılar, Ronald Reagan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'ni de "şeytan" olarak görüyordu. (Muravick, 2007)

1960'lar süresince özellikle Protestan mezhebinden olan liberal kiliseler; Vietnam Savaşı, ırk konusunda adalet, ekonomik reform kampanyaları gibi konularda ulusal gündem oluşmasına katkıda bulunmuşlardır. Tabi ki tam anlamıyla politikaların oluşumu kiliselerde olmamakta, fakat spritüel bir ajans gibi çalışmaktadır. (Wald, Owen, Hill, 1988, s.531-548)

Evanjelist global ilişkiler ilk olarak 19.Yüzyılın erken zamanlarında misyonerlik hareketleriyle oluşmuştur. Misyoner-

liğin ilk görevinin Evanjelizm olmasına rağmen dini çalışmalar insanlık hizmetlerinin çeşitliliği ile insanları tanıştırdı. (sosyal, eğitimsel, medikal ihtiyaçlar gibi konularda) 20. Yüzyılın ilk yarısında Evanjelist misyonerler aktivitelerini genişletti. 1940'ların ortalarında Yeni Evanjelizm'in yükselmesiyle Evanjelistler'in global uzantılarının derinliği artı, hala da iç işlerde, insani organizasyonların gelişmesinde ilerlemektedirler. Evanjelistler, global politika ile az ilgilendiklerini ifade etseler de bir konuda büyük ölçüde ilgi göstermişlerdir. "*Ateist komünizm karşıtlığı*". Soğuk Savaş süresince Evanjelistler Sovyet komünizminin eleştirisine karşı hoşgörüsüz kalmıştır. Evanjelistler komünizmi "*sahte din*" olarak görmekteydi. (Amstutz, 2014, s.3)

ABD'nin çevreleme, sınırlama politikasını Evanjelistler güçlü bir şekilde desteklemiştir. National Association of Evangelicals (NAE) (45 Evanjelik mezhebin bazılarından oluşan) isimli sivil toplum örgütü, yükselen dini işkenceler ile ilgili çözümler üretmiştir. (Amstutz, 2014, s.3) Kiliseler yoluyla birçok politik mesaj aktarılmakta ve dini duygular kullanılarak politikanın belirlenmesi sağlanabilmektedir. Dine önem veren ve toplum hayatında, günlük yaşamında, örf ve adetlerinde de dinin etksinde olan toplumlar bu yolla kolayca yönlendirilebilmektedir.

ABD Dış Siyaseti Üzerinde Evanjelizm'in Etkisi

ABD dış politikasının oluşumunu etkileyen en önemli etmenlerden biri Evanjelizm'dir. Dış politikanın iç politikayla uyumlu, kültürel yapı ile uyumlu olması gerekmektedir. Amerikan toplumunun kültürel yapısına ağırlıklı olarak inanç olgusu üzerinden bir önceki kısımda değinilmiştir. Evanjelist-

ler'in toplum içerisindeki yoğunluğunun azımsanmayacak kadar önemli olduğu düşünüldüğünde ABD dış siyaseti üzerinde Evanjelizm'in etkisi bir başlık olmayı hak etmektedir. Siyaset ve din ilişkisi bağlamında bu ilişki açıklanmaya çalışılacaktır. Özellikle Amerika'da politikacılar seçim kampanyalarında sürekli dinden ve kiliseden bahsederler. Din, politikada aktif olarak kullanılmaktadır.

Amerikan başkanlık seçimlerinde en çok çekişme yaşayan iki parti vardır. Demokrat Parti ve Cumhuriyetçi Parti. Beyaz Saray ve Kongre yaklaşık 150 yıldır bu partilerin kontrolündedir. Bu iki partinin kuruluşu 1700'lerin sonuna dayanmaktadır. 1800'lü yıllarda iki parti günümüzdeki Demokrat ve Cumhuriyetçi partiler haline gelmiştir. İki partinin seçmen kitlesi birbirinden farklıdır. Cumhuriyetçi Parti gelenekçi ve muhafazakar iken, Demokrat Parti eşitlikten yana ve modern oluşumlar peşinde olmuştur. (Young, J., 2012)

Demokrat Parti ve Cumhuriyetçi Parti'nin her ikisinde de Hıristiyanlar mevcuttur. Evanjelist Hıristiyanlar, Cumhuriyetçi Parti'yi desteklemeye meyilliyken; liberal Hıristiyanlar ve seküler olanlar Demokrat Parti'yi desteklemeye meyillidir. (Religion and the 2006 Elections, Congressional Vote by Religious Affiliation and Frequency of Religious Attandance, 2006., Pew Research Center Religion and Public Life)

Bugün "Cumhuriyetçiler" olarak bilinen kesim, 1797-1801 yılları arasında Amerikan Başkanı olan John Adams ile "*Ulusal Cumhuriyetçiler*", 1828 seçimlerinde yaşanan yenilgiden sonra ise "*muhafazakarlar*" adını almıştır. (Usta, 2010) Demokrat Parti ve Cumhuriyetçi Parti arasındaki fark genel olarak Cumhuriyetçiler'in tutucu, Demokratlar'ın yenilikçi olduğu şeklinde bilinirken; asıl farklılık partilerin kendi iç bünyelerindedir. Örneğin; Güney Federe devletlerinin Demok- ratlar'ı yeniliğe ve

değişimlere karşı çıkma konusunda Cumhuriyetçiler'den daha tutucudur. Güney Eyaletlerinde, Louisana, Texas, Mississipi, Alabama, Arkansas ve Florida'da De- mokrat Parti'nin mutlak bir iktidar gücü mevcuttur. (Usta, 2010)

Amerikan siyasetinde özellikle başkanlık seçimleri öncesi, sırası ve süresince kıran kırana bir çekişme yaşanır. Seçimlere katılan partiler seçimlere ciddi oranlarda maddi yatırımlar yaparlar. Medyanın gücünü de kullanırlar. Amerikan medyasının çoğunun sahibinin Yahudiler olduğu bilinmektedir.

ABD medya şirketlerinin sahiplerinin çoğu Yahudi iş adamlarından oluşmaktadır. "Walt Disney Company", "Time Warner", "Viacom" (senede 10 milyar doları geçen geliri mevcut) gibi çok önemli şirketlerin yönetim kadroları Yahudi asıllı Amerikalılar'dan oluşmaktadır. (Arat, 2010)

Çalışma konumuz Evanjelizm olduğu için Yahudiler'in Amerikan politikasındaki etkisine, Yahudi lobisine değinmek gerektiğini düşünüyorum. Evanjelist Protestanlar, Eski Ahit'in Yahudiler'in Tanrı'nın seçilmiş halkı olduğu Kutsal Topraklar'ın Yahudiler'in malı olduğunu Yahudiler'in Mesih'in (Mesih olarak bahsedilen Hz. İsa'dır, Hz. İsa Yahudi'dir; ama Musevilik dininin değil Hıristiyanlık'ın peygamberidir.) gelişi ile birlikte bir dünya egemenliğine ulaşacakları gibi hüküm ve kehanetlerini tamamen kabul ederler. Bu nedenle de bu konuda kendileri için en büyük misyonun Yahudiler'in egemenliğine destek olmak olduğunu düşünürler. (Vural, 2003, s.13-14-15) Bu durumda aslında Evanjelistler'in görevi Yahudiler'e destek olmaktır. Araştırmacı gazeteci yazar Grace Halsell, bir söyleşisinde Evanjelist birine neden Yahudi olmadığını sormuştur. Kendi görevlerinin Yahudiler'e ve onların vaadedilmiş toprakları kazanmasına, sürdürmesine destek olmak olduğu yanıtını almıştır. (Vural, 2003, s.17-18)

Evanjelistler'in en önemli liderlerinden biri ve Amerika'daki Hıristiyan Fundemantalizm'inin sembolü olan "Moral Majority" (Ahlaki Çoğunluk) adlı kurum mevcutken yöneticisi Jerry Falwell, İsrail liderleri ile çok yakın ilişki içinde olmuştur. Moral Majority 1980'li yıllarda Evanjelistler'in en güçlü siyasi organizasyonu olmuştur. Daha sonra işlevi son bulan bu kuruluşun yerini "*Christian Coalition*" (Hıristiyan Birliği) adlı örgüt almıştır. Bu kuruluş, ABD'nin en güçlü siyasi organizasyonlarından biri olmuş durumdadır. (Sullivan, R., 1993)

1980'lerde Ahlaki Çoğunluk Hareketi'ni başlatan Amerika fundamentalistlerinin ve Evanjelist Hıristiyanlar'ın seküler Hıristiyanlığın yaşam tarzına şiddetle karşı çıktığı açık bir şekilde bilinmekteydi. Amerikan Protestan fundamentalizmi, seçmenleri ikna etmek amacıyla siyasi araçları ve organizasyonları kullanmakta ve medya araçları ile kendi düşüncesini yaymaya çalışmaktadır. Bununla beraber Cumhuriyet içerisinde kazanımda bulunmak için fundamentalist siyasi araçların koalisyonlarda yer alması, fundamentalist olgunun saf olma halini etkilemektedir. (Ercins, 2009, s.669-670)

1980 yılındaki seçimlerde büyük oy ile başkan seçilen Ronald Reagan ise "*Moral Majority*" gibi dini politik kuruluşların telkinleri doğrultusunda oy kullanan Evanjelist ve Fundamentalist Hıristiyanlar'dan aldığı oylar sayesinde başkan seçilmiştir. Bu grubun seçim döneminde Demokratlar'ın aleyhine ve Cumhuriyetçiler'in lehine seçim propagandası yaptığı bilinmektedir. Amerika'nın fundamentalist gençleri de Amerika'nın güney ve kuzeyindeki büyük şehirlerinde yetişmiş ve yüksek öğrenim görmüş kişilerdir. (Ercins, 2009, s.669-670)

Evanjelistler'in en önemli liderlerinden biri ve Amerika'daki dini tutuculuğun sembolü Moral Majority (Ahlaki Çoğunluk) adlı kurumun yöneticisi olan Jerry Falwell, püriten

teolojisindeki "judaizer" geleneği politikaya aktararak şöyle der:" Sanmıyorum ki Amerika, İsrail'e sırtını dönsün ve sonra da ayakta kalmaya devam edebilsin. (Vural, 2003, s.76)

Diğer milletler İsrail milletine nasıl davranıyorsa, Tanrı da onlara öyle davranır." (Vural, 2003, s.76)

Pat Robertson'un siyasi oluşumu olan, 25 Milyon dolar bütçeye, 1.7 milyon üyeye ve 50 farklı eyalette 1600 civarı yerel iştirake sahip olan "Hıristiyan Koalisyonu" (Christian Coalition) aynı zamanda Hıristiyan yayın ağının da (Christian Broadcasting Network) sahibidir. (Ercins, 2009, s.669)

Aslında 1970'lerde Fundamentalist Hıristiyanlar arasında anti semitik (Yahudi karşıtı) görüşler hakimdir. O dönemde Falwell, "Cennete sadece Protestan Hıristiyanlar'ın gidebileceğini Yahudiler'in gidemeyeceğini söylüyordu." İsrail ile Amerika'nın ilişkileri geliştikçe Evanjelistler'in Yahudiler'e bakışında yumuşamalar görülmüştür. (Vural, 2003, s.81-82)

Benjamin Netanyahu İsrail Başbakanı olarak Bill Clinton döneminde yaptığı Amerika ziyaretinde, Başkan ile görüşmeden önce Falwell ile görüşmüştü. Netanyahu Falwell'den sonra üst düzey 1000 Evanjelik din adamına konuşma yapmış ve onlardan Clinton'un İsrail'in Oslo barış sürecini ihlalinin göz ardı edilmesi için baskı kurmalarını istemiştir. (Vural, 2003, s.77-78)

Bush döneminde görüşme önceliği büyükelçiler ve diplomatlar değil papazlar olmuştur. Bush, Tanrı'yı, dini, dinin önemini ve kendi dindarlığını sürekli vurgulamanın karşılığını almıştır. Sonunda hem Evanjelistler hem de muhafazakar Katolikler Bush'a sağlam bir oy tabanı sağlamıştır. Bu bağ 11 Eylül 2001 sonrasında iyice güçlenmiştir. Bush yanlısı dindarlar Saddam'ın kitle imha silahlarına sahip olduğuna ve El

Kaide ile bağlantısı bulunduğuna ikna olarak Irak'a saldırma gerekçelerini sorgulama gereği duymamıştır. Tanrı tarafından görevlendirildiğini düşünen Bush'un yönetiminde, kökten dinci Hristiyanlık anlayışı ve askeri gücüyle ileri teknoloji sahibi Amerika, kendisini İncil'in müjdesini tüm dünyaya yaymakla görevli adletmiştir. O dönemde Avrupa Komisyonu' nun başkanı olan Jacques Delors, Atlantik ötesi ilişkileri şekillendiren en önemli kuvveti; "*inananlarla inanmayanlar arasındaki çatışma*" olarak değerlendirmişti. Çünkü din, Avrupalılar için milliyetçilik, ırkçılık gibi duyguları kışkırtmış ve toplumlara haddinden fazla zarar vermişti. Günümüzün ünlü filozofları Derrida ve Habermas, Bush'un din odaklı siyasi tavrını eleştirerek Avrupa 'da herhangi bir devlet başkanının güne dua ederek başlamasının hayal bile edilemeyeceğini öne sürmüştü. (Micklethwait ve Wooldridge, s.14)

2000 yılı Amerikan Başkanlık Seçimi yarışında Evanjelistler önemli bir rol oynamıştır. Evanjelistler'in %78'i Cumhuriyetçiler'e oy vermiştir. (Huliaras, 2006, s.711-712)

Bush yönetiminde birkaç yeniden doğuşçu Hıristiyan (Condolezze Rice bunlardan biriydi.) vardı. Evanjelistler, başkanın en kuvvetli destekleyicileri olmuşlardır. (Huliaras, 2006, s.711-712) On yıllarca, Evanjelist gruplar genellikle iç konulara odaklandılar. Kürtaj, gay evlilikleri gibi. Ama son yıllarda Evanjelistler'in siyasi gündemi dış ilişkilere kaydı. Bu gelişme genel- likle onların misyonerlik faaliyetlerine bağlı olarak gelişmiştir. (Huliaras, 2006, s.711-712)

Birçok Evanjelist organizasyon, sivil toplum örgütü yardıma muhtaç insanlara yardım götürmek amacı ile dünyanın farklı bölgelerine girip aynı zamanda misyonerlik amaçlarına da hizmet etmeyi başarmışlardır. Evanjelistler bu şekilde dış ilişkiler konusunda etkili olmaya başlamışlardır.

Çoğu Evanjelist, kölelik karşıtı hareketiyle 1990'ların başında ortaya çıktı. Boston kaynaklı "*American Anti-Slavery Group*" ("Amerikan Kölelik Karşıtı Grup") öncülük etti. "*Christian Solidarity International*" ("Hıristiyanlar Uluslar arası Dayanışması") gibi Evanjelist gruplar için Sudan'daki açlık merkez konu haline gelmişti. (Huliaras, 2006, s.713)

Ağustos 2004'te 35 Evanjelist lider, büyük bir insani yardım için bir dilekçe imzaladı. (acil olarak, Sudan'da soykırım olarak nitelendirdikleri olayların durdurulması amaçlı olarak Amerikan birliklerinin gönderilmesiyle ve bu konuyla ilgilenilmesi üzerine) Özellikle dini olmayan sivil toplum kuruluşları, Evanjelistler'in sadece Sudan'a odaklanmasını ve daha büyük sorunları olan, insani olarak felaketler yaşayan ülkeler varken (Kongo Demokratik Cumhuriyeti gibi) hiç Hıristiyan mağdur olmamasına rağmen Sudan ile ilgilenilmesini anlamaya çalıştılar. Çünkü bu Müslümanlar'ın Müslümanlar ile olan savaşıydı. Ama Darfur trajedisi Amerika'da derin yankı uyandırdı. Çünkü bu Araplar ve yerli Afrikalılar arasındaki bir ırkçı çatışma olarak yanlış sunuldu, yanlış tarif edildi. Kaldırılması güç bir manzara olarak "Arap-İslam" tehdidi olarak anlatıldı. Tüm bunların sonucunda Evanjelistler, Amerika gündeminde Sudan'ın yer almasında kritik bir rol oynamış oldu. (Huliaras, 2006, s.716-717)

1993-2001 yılları arasında Amerikan başkanı olan Bill Clinton da Bush gibi dinine bağlılığını, kiliseye gidip dua ettiğini çok kez topluma açıkça göstermiş olan Amerikan başkanlarından biridir. ABD'deki Evanjelist liderlerden Pat Robertson 2004 yılında Kudüs'te verdiği bir konferansta şunları söylemiştir: "Bayanlar baylar, hata yapmayın, bütün dünya dini bir mücadele tarafından şiddetle sarsılmaktadır. Bu savaş ne para, ne toprak için, ne fakirliğe karşı zenginlik, ne de eski gelenek-

lere karşı modernizm savaşıdır. Hayır, bu savaş Allah diye bilinen, Mekke'nin ay tanrısı Hubal'ın mı yoksa Judeo-Hıristiyan (Judeo-Hıristiyan: Hıristiyan ve Yahudi toplumun etkileşiminden alınan uygarlık olarak tanımlanabilir.) İncil tanrısı Yehova'nın mı üstün olduğuna dair bir savaştır. Benzer sözler M.Ö. 586'da Babil kralı Nabukadnazar'ın Süleyman Tapınağı'nı ve Kudüs'ü yerle bir ettikten sonra da söylenmişti: "Babil Tanrısı, Marduk Yahudi Tanrısı Yehova'yı yenmişti." ABD'nin Mesih merkezli politikalarını anlamadan Amerikalılar'ı anlamak mümkün görünmemektedir. 1630 yılında Massachusetts Körfez Kolonisi Valisi John Winthrop yoldaşları Püritenlerle (Evanjelistlerin ataları) kuracağı toplumu şöyle tanımlamıştı: "Tepe üzerinde bir şehir ve bütün insanların gözü bizim üzerimizde." Valinin sözleri İncil'den aktarmaydı: "Dünyanın ışığı sizsiniz. Dağ üzerindeki şehir gizlenemez." " (Kurt, Ramazan. Ortadoğu Gazetesi, 2008)

Evanjelistler'in özellikle ABD'de iç ve dış siyasete etkilerinin olduğu anlatılmaya çalışılmıştır. Bir sonraki kısımda ABD başkanlarının inançlara olan yaklaşımları ele alınacaktır.

ABD Başkanlarının İnanç Olgusu ve Pratikleriyle İlgili Yaklaşımları

Amerika'nın Soğuk Savaş dönemi boyunca materyalist sosyalist bloğun karşısında yer almasıyla üstlendiği misyon Amerika'daki dindarlaşmaya katkıda bulunmuştur. (Çaha, 2003, a.98)

Evanjelistler'in esas amaçları dini inanışlarına göre; Yahudiler'e yardım etmek ve Yahudiler'i savunmak ve onlara destek olmaktır. Amerika'daki Evanjelistler bu amacı Amerikan iç ve dış politikasının oluşumlarına etki ederek zaman zaman katkıda bulunarak gerçekleştirmeye çalışmıştır.

1948'de Amerikan başkanı Truman, Yahudi devletini ilk tanıyanlar arasında olmuştur. 1956'da Fransa ve İngiltere'nin desteğiyle İsrail Mısır'a saldırdığında Amerikan başkanı Eisenhower; "*İsrail ne yaparsa Tanrı O'nu onaylar ve Amerika da onaylamak zorundadır*." şeklindeki yaygın inanca karşı ilk ve tek tepki veren Amerikan başkanıdır. (Halsell, 2003, s.108)

1950'den itibaren Amerikan devlet başkanları için ayinli ve dualı sabah kahvaltısı geleneği başlamıştır. Bu gelenek giderek belediye başkanlarını ve senatörleri de içine alacak kadar yaygınlaşmıştır. Amerikan Kongresi 1954 yılında aldığı bir kararla Amerika'nın materyalist sosyalist rejimden farklılığını vurgulamak üzere "*Tanrı'nın Gölgesinde Bir Millet*" (One Nation Under God) ifadesinin yer almasını sağlayan bir karar almıştır. (Çaha, 2003, s.98)

1950 yılında ABD'de sadece dört milyon olan Evanjelistler 1980'lere gelindiğinde artış göstermeye başlamışlardır. 1980 yılında Amerikan başkanı olarak Ronald Reagan'ın seçilmesinde etkili olmuşlardır. Reagan ile birlikte Evanjelistler siyasi elitin tam merkezinde yer almaya başladılar. Amerikan siyasetçileri de Eski Ahit ve İncil kehanetçilerinin seçimlerdeki olağanüstü gücünü gördü. (Kurtoğlu, R. 2016, s.321)

1967'de Yüksek Mahkeme'nin bir Amerikan vatandaşı olan Beys Aforim için İsrail Knesset Parlamentosu seçimi ve diğer siyasi seçimlerde de oy kullanma hakkını tanıyan kararından itibaren Amerika, Amerikan Yahudileri'nin İsrail seçimlerinde oy kullanmasına izin veren bir uygulama başlattı. Bu karara kadar 1940 Tabiiyet Yasası'nın 401(e) Bölümü, bir ABD vatandaşı "bir dış devletin siyasi seçimlerinde oy kullanmakla ABD vatandaşlığını kaybeder." şeklinde düzenlenmişti. (Halsell, 2003, s.109)

Dini sağ kesim; "uluslararası hukuk, bütün dünya ülkeleri için geçerlidir, İsrail hariç" der. Jerry Falwell, İsrail liderlerine, kendilerinin uluslararası hukuka uyma zorunluluğu olmadığını söyler. (Halsell, 2003, s.110)

1980'de İsrail hükümeti, Doğu Kudüs'ü illegal bir şekilde ilhak etmesine karşı olan kınamaları bertaraf etmek için "Uluslararası Hıristiyan Elçiliği" (International Christian Embassy) adı altında sağcı bir Hıristiyan örgütün kurulmasına ön ayak olmuştur. Bu kurum Armageddon savunucularının üssü konumundadır. Hıristiyan Elçiliği liderleri yayılarak Avrupa'da 37 ülkede, Kuzey Amerika'da, Asya'da, Avustralya'da ve tahminen 20 kadar buna benzer büroların bulunduğu misyonlar taşıyan İsrail destekli Hıristiyan "*elçilikler*" açmışlardır. 1982'de İsrail, Lübnan'ı işgal ederken Pat Robertson, bir İsrail jipinin içinde oradaydı. Robertson, komşularına savaş açarken; "İsrail, Tanrı'nın emrini yerine getiriyor." diyordu. (Halsell, 2003, s.110-112)

1985 yılında İsrail ve Hıristiyan dispensasyonalistlerin (Kıyamet yani Armageddon savaşı sırasında Hıristiyanlar'ın cennete gideceğini ifade eden Evanjelist inancına inananlar) ön ayak olduğu Hıristiyan Siyonist Kongresi, İsviçre Basel'de çok fazla siyaset konuşulmuştur. Konferanstaki amaç; İsrail'in dispensasyonalistlerin siyasi gündemini nasıl destekleyebilecekleri ve karşılığında da dispensasyonalistlerin İsrailliler'in siyasi gündemini destekleme konusunda neler yapabileceği konuşulmuştur. (Halsell, 2003, s.111-113)

1996'da yeni iş başına gelmiş İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu, (Halsell, 2003, s.113)

"İsrail Hıristiyan Destek Konseyi"ni (Israel Christian Advocacy Council) toplantıya çağırdı." Ulusal Evanjelik Birliği" (National Association of Evangelical) başkanı Don Argue,

"Ulusal Dini Yayıncılar" (National Religious Broadcasters) başkanı Brandt Gustavson ve "Amerikan Aile Birliği "(American Family Association) başkanı Donald Wildmon'un da aralarında bulunduğu 17 Evanjelist ve Fundamentalist lider İsrail'i ziyaret etmeleri için davet etti. Milyonlarca Hıristiyanı temsil eden bu liderler, "Amerika'nın asla ve kat'a İsrail'i yalnız bırakmaması" temennisini içeren bir taahhütname imzaladılar. (Halsell, 2003, s.113)

Ronald Reagan ve George Bush, seçilmelerini sağ cenaha borçludurlar. Hıristiyan sağının gücü özellikle Reagan yönetimi esnasında belirli olmuştur. Virginia Üniversitesi Prof. Jeffrey Hadden "Hıristiyan Koalisyonu"nun ortaya çıkması ve varlığını devam ettirmesi, dispensasyonalist radyo ve televizyon vaizleri ile onların milyonlarca takipçisi sayesinde gerçekleşmiştir. Başkan Reagan, "*Hz. İsa kapıda*" olduğu için iç sorunlara kaynak harcamanın çok da ciddiye alınmaması gerektiği şeklinde dispensasyonalist görüşü temsil ediyordu. Reagan: "Şayet Tanrı ipotek altındaki bütün dünyayı yakında geri alacaksa, o zaman devlet borçları konusunda tasalanmak için hiçbir sebep yok." diye düşünüyordu. (Halsell, 2003, s.125)

Armagedon deyimini ilk kullanan Evanjelist Amerikan Başkanı Ronald Reagan'dır. "*Armagedon'a hazırlanmalıyız*." sözü ona aittir. (Kurtoğlu, R. 2016, s.343)

George Washington, ilk başkanlık töreninde, Amerika'nın her hareketinin "Tanrısal bir aracının nişanıyla taçlandırılmış" olduğunu söylemişti. (Başkan George Washington, İlk Açılış Töreni, 30 Nisan 1789) ABD tarihinde ikinci Başkan John Adams ilk ve tek örnek olarak üçlü birlik-teslis inancını kabul etmeyen Üniteryan Hıristiyan'dı. Adams'a göre, "Hürriyet, Tanrı'dan bir armağan, demokrasi ise insan buluşudur." Üçüncü ABD Başkanı Thomas Jefferson; Hıristiyan ruhban sı-

nıfını, "İsa'nın gerçek öğretilerinin gelişimi önündeki en büyük engel" olarak görüp onları işten çıkarınca hem dövülmüş hem de ateist damgasını yemiştir. Benjamin Franklin ABD'nin resmi mührünün, Kızıldeniz'in yarılan sularından geçen Yahudilerle, asasını kaldırmış ve Hz. Musa'yı ve Firavun'un boğulmak üzere olan askerlerini resmetmesini istemişti. Thomas Jefferson, mührün "*gündüz bir bulutun, geceyse bir alev ışığının öncülük ettiği*" çöllerdeki Yahudiler'i göstermesini önermişti. Benjamin Franklin günümüzde lehte ve aleyhte büyük tartışmalara sebep olan "*dinler arası diyalog*" çalışmalarına benzer senkretik din kürsüsü kurmak için adım atmıştı. (Kurt, 2008)

Gazeteci John L. O'Sullivan, Democracy Review kaynağında 1845 yılında, Amerika'nın bu misyonunu "manifest destiny" (önlenemez kader) olarak tanımlamıştı. (Kurt, Ramazan. Ortadoğu Gazetesi, 2008)

1990'da John W. Robbins'in, "*The Messianic Character of American Foreign Policy*" kaynağında belirttiği üzere; Amerikan başkanlarından William McKinley 1898'de Filipinler'i işgal ettiğinde Tanrı ile konuştuğunu ve sonunda bir gece isteğinin olduğunu söylüyordu. "..Onların hepsini almaktan başka çare kalmamıştı. Bizim için Filipinler'i eğitmekten, iyileştirmekten, medenileştirmekten ve Hıristiyanlaştırmaktan başka yapacak bir şey yoktu. Doğrusu ben Filipinler'i istemedim ve onlar bize tanrılardan bir armağan olarak geldiklerinden onlarla ne yapacağımı bilmiyordum." (Kurt, Ramazan. Ortadoğu Gazetesi, 2008)

İlk ABD Başkanı George Washington'dan bugüne farklı tonlarda da olsa Amerika'nın Mesih'i misyonuna gönderme yapılmaktadır. (Kurt, Ramazan. Ortadoğu Gazetesi, 2008)

Nitekim Başkan Calvin Coolidge 4 Mart 1925 tarihindeki başkanlık merasiminde yaptığı konuşmada, insanlığın Hıris-

tiyanlaştırılmasını Amerika'nın milli hedefi olarak ilan etmiştir. (Kurt, Ramazan. Ortadoğu Gazetesi, 2008)

Tam olarak şöyle söylemişti:" Amerika'nın bütün insanlıkla bağlılık aramasının altında yatan insani değil ilahi bir kaynaktır. Farklı tandanslarda yer alan başkanlar olagelse de bu deyiş hiç değişmez: "Tanrı Amerika'yı kutsasın." (Kurt, Ramazan. Ortadoğu Gazetesi, 2008)

ABD'de sayılan 50 milyonu bulan Fundamentalistler sayısız Hıristiyan mezhepleri arasında dağılmış durumdadır. Armageddon teolojisinin en hararetli savunucuları Evanjelist hareketler içinde yer almaktadır. Bu hareketler şu anda Kuzey Amerika Hıristiyanlığı'ndaki fundamentalizmin en hızlı büyüyen kolunu temsil ediyor. (Halsell, 2003, s.21)

Armageddon inancının popülaritesi "çılgınlar" olarak anılan kişilerden iktidarın en üst düzeyinde yer alan kişilere kadar uzanmaktadır. "Körüklemeye Devam: Reagan, Bush ve Nükleer Savaş" (With Enough Shovel: Reagan, Bush and Nuclear War) adlı kitabında Robert Scheeri, Savunma Bakanı Caspar Wienberg'e 1982'de Armageddon hakkında ne düşündüğü sorulduğunda, onun bu soruyu "Vahiy Kitabı"nı (Book of Revelation) okudum ve evet, dünyanın sona doğru (inşallah Tanrı'nın eliyle oluyordur.) gittiğine inanıyorum ve her geçen gün zamanın tükendiğini düşünüyorum" diyerek cevapladığını belirtmişti. (Halsell, 2003, s.21)

Başkan Reagan, 1983'te Amerika İsrail Halkla İlişkiler Komitesi'nden Tom Dine ile yaptığı söyleşide; "Aşikar ki, Eski Ahit'teki eski peygamberlerinize ve Armagedon'la ilgili önceden haber verilmiş alametlere geri dönüp baktığımızda acaba olacakları görecek yeni nesil biz miyiz diye merak ediyorum. İnanın bana, (bu kehanetler) açık bir şekilde yaşamakta oldu-

ğumuz şu günleri tasvir ediyor." şeklinde ifade etmiştir. (Halsell, 2003, s.29)

Geçmişte Cumhuriyetçiler ve Demokrat Partililer Yahudi lobisine farklı tutumlar sergileyebiliyorlardı. Günümüzde ise, her iki parti farklı yöntem ve yollarla da olsa Yahudi lobisinden çok ciddi ölçüde etkilenmektedir. Eskiden beri Amerikan Yahudileri Demokrat Parti koalisyonunun bir parçası olmuşlardır. (Kurtoğlu, R. 2016, s.329-331)

Günümüzde Demokratları destekleyen tek beyaz, ezici çoğunluğu, etnik grup Yahudilerdir. Cumhuriyetçilere gelince Eisenhower'dan baba Bush'a kadar çoğu Cumhuriyetçi başkan ve üst düzey yönetici eski bir Cumhuriyetçi dışişleri bakanının şu görüşünü paylaşmaktadır. "*Yahudileri boş verin. Onlar bize asla oy vermez.*" Baba Bush Yahudi lobisini halk önünde tartışan ve tenkit eden son ABD başkanı oldu. Aslında Amerikalılar'ın çoğu Yahudi, radikal WASP ve Evanjelik Hıristiyan gruplarla ittifakından duydukları rahatsızlık sebebiyle George W. Bush'a düşmandırlar. Hem de pratikte George W. Bush'un petrol lobisinden çok İsrail-Yahudi lobisinden etkileniyor olmasına rağmen. (Kurtoğlu, R. 2016, s.329-331)

1994 seçimlerinde alınan sonuç Amerikan kamuoyunu şaşırtmıştı. Evanjelistler'in desteklediği mahalli, eyalet ve milli düzeydeki 600 adaydan yüzde 60'ı seçimleri kazanmıştı. Hıristiyan sağ, eski muhafazakar Evanjelist seçmen için kullanılsa da tek bir birleşik siyasi parti ya da hareketi ifade etmez. (Kurtoğlu,R. 2014 s.400,403)

Birçok Amerikalı tarihçi, Demokrat Parti'den Jimmy Carter'ın başkan olarak seçilmesini, 1970'lerde ortaya çıkan Evanjelist Hıristiyanlar'ın politikaya damgasını vurduğu dönüm noktası olarak kabul eder. Carter, "yeniden doğmuş" bir Evanjelist olmasına rağmen uyguladığı liberal politikalarla Evanje-

listler'i hayal kırıklığına uğratsa da onun Beyaz Saray'da varlığı dahi Evanjelistler'in güçlenmesine yardım etmiştir. Bu iddayı destekleyen olaylar; 1976'da Chuck Colson'un "*Born Again*"(Yeniden Doğmak) adlı kitabı çok satanlar listesine girmesi, Anita Bryant'ın 1977'de eşcinsel haklarına karşı Hıristiyan savaşını başlatması, Jerry Falwell'ın, 1979'da "*Moral Majority*" (Ahlaki Çoğunluk) adlı Evanjelist teşkilatı kurması, 1980'de bir başka "kurtulmuş" Ronald Reagan'ın ABD başkanı seçilmesi ve ilk sözünün " Armagedon'a hazırlanmamız gerekir." olması, 2000 ve 2004 seçimlerini Evanjelist Başkan George W. Bush'un kazanmasıdır. (Kurtoğlu, R., 2014, s.410)

George Washington sıklıkla Amerikan ulusunun Allah'tan bir karakter olduğuna dikkat çekmektedir. Ayrılık konuşmasında dini ve ahlaki olarak ulusun zenginliği ve mutluluğuna kaçınılmaz bir biçimde vurgu yapmıştır. Modern zamanlarda Başkan John F. Kennedy, açılış konuşmasında dini retorik kullanmıştır, vatandaşlara "aşık olduğumuz toprağa liderlik etmek için ileri gidip, O'nun kutsamasına ve yardımına soracak, ama biliyoruz ki Tanrı'nın işi bizim kendimiz olma yolunda doğruluğu dünya üzerinde sağlamamıza yardımcı olmaktır." Başkan Reagan, 1983'teki dini yayın kuruluşlarına yaptığı konuşmasında benzer bir şekilde inancının Amerika'nın benzersiz karakteri içinde olduğunu ifade etmiştir. "Her zaman bu kutsanmış toprakların özel bir yolla ayrıldığına inandım. Dünyanın her köşesinden insanlar tarafından bulunan bu iki okyanus arasındaki büyük kıtaya yerleştiler. Özgürlük aşkıyla ve cesaretle evlerinden, yurtlarından, arkadaşlarından ayrılıp yabancı bir yere geldiler. Geldiklerinde insanoğlunun tarihini yarattıkları ülke, hükümeti elinde tutan insanların değil, hükümetin insanları elinde tuttuğudur." (Amstutz, 2014,s.17)

Amerika'nın 2013 yılından 2016 yılına kadar Dışişleri Bakanı olan John Kerry, bir dergide yayınlanmış olan yazısında; Obama'nın "ABD Dini Lider ve İnanç Topluluğu Anlaşması" ("President Obama's U.S Strategy on Religious Leader and Faith Community Engagement") üzerindeki stratejisinin misyonunu; dini dinamiklerin üzerindeki anlayışı geliştirmek ve dini aktörlere bağlılık olarak görmekte olduğunu açıklamıştır. Kerry, günümüzde dini aktörler ve gruplara yeni bir yol ile yaklaştıklarını ifade etmiştir. Dışişleri Bakanlığı, dünyadaki milyonlarca insanın yaşamında dinin merkezi rolü olduğunu anladığını bildirmiştir. Politikalarının dine karşı daha sofistike bir yaklaşıma ihtiyacı olduğunu Kerry, yazısında belirtmiştir. (Kerry, J., 2015)

Machiavelli'nin 1505'de belirttiği gibi; "Bir prens, yönetici, merhametli, inançlı, güvenilir, insansever ve dindar görünmelidir. Ama hepsinden önemlisi dindar görünmektir, bu husus diğerlerinden önceliklidir."(Niccolo Machiavelli, The Prince, s.94) Politikada dinin etkisi buradan da anlaşılacağı üzere uzun yıllar boyunca var olmuştur. (Kurt, 2008)

ABD'de Din Misyonerliğinin Siyasal, Toplumsal Konumla İlişkisi

İlk İngiliz göçmenler, 17. Yüzyıl'ın başlarında New England'a yerleştiğinden beri, Hıristiyan dini kamu hayatında önemli rol oynamıştır. Kuzey Amerika'ya ilk yerleşenler Püritenler'dir. Protestan Kalvinistler (Alternatif teolojik gelenekleri ve özgür devlet kontrolüne dayanarak yeni topluluklar kurmak için Hıristiyanlığı Avrupa'ya yayanlar) Amerikan ulusal kimliğine iki uzun süreli katkı sağladı. (Amstutz, 2014, s.16)

Bunlardan ilki Amerika ulusunun sıra dışı karakterini tanımlamaya yardımcı olmaları, ikincisi; ulusal sivil dinin bir-

leşmesi için kurtuluş tesisi sağlamasıydı. Birinci gelişmenin sonunda Amerikan ekseptiyonalizm (Amerikan ulusunun diğer uluslardan nitelik olarak farklı olması fikri) inancının oluşması gerçekleşti. İkincisi, sivil dinin yükselmesine katkı sağladı. Bu dini inançlar sistemi dağıldı. Ama "kutsal dil", ulusal kimliği tanıtan semboller Amerikan kamu işlerinde önemli rol oynamıştır. İlk Püriten yerleşenlerin Tanrı'nın kanunu ile vücut bulmuş siyasi topluluklar inşa etmeleri konusunda sorumlu olduklarına dair inançları vardı. (Amstutz, 2014, s.16)

Sivil din, Hıristiyanlık ve Amerikan fikirlerinin birleşimi gibidir. Sosyolog Robert Bellah, sivil dinden şu şekilde bahseder; "her insanın hayatında, atalarının gerçekliğinin ışığında tarihi deneyimlerin yorumları aracılığıyla bulunan dini boyut olarak sivil din, istisnacılık için bir kurumdur." Hıristiyan siyasi filozof yazar James W. Skillen, Amerikan sivil dininin Hıristiyanlar için gerekli olmadığını doğrular. Onun bakış açısından bazı Evanjelistler'in eğilimi, Amerikan istisnacılığını teolojik ya da İncil'e ait analize dayandırmayacak tanımlama yönündedir. Skillen, yurttaşların inancının (Amerikan-yeni İsrailleşme dönemi) İncil'in mesajına karşı olduğunu iddia eder. Kamuoyunun fikri, tekrar tekrar göstermektedir ki Amerikalıların çoğu güçlü bir şekilde ABD'nin doğasının olağanüstü, sıra dışı olduğuna ikna olmuştur. (Amstutz, 2014, s.18)

"Dünya Savaşı'nda Propaganda Teknikleri" yapıtını yazan Harold Lasswell (1927), kitle iletişiminin kamuoyunu değiştireceği ve kitlelerin her görüşe sürükleyebileceği nefret, arzu ve umut verebileceği düşüncesini işlemeye başlamıştı. Lasswell propagandayı "sosyal dayanışma" aracı olarak sunmaktaydı. Dolayısıyla kitleleri kontrol için propagandanın gerekliliğini işlemekteydi. (Erdoğan, İ. Ve K. Alemdar, 2010, s.56-57)

Propaganda, sivil din ve Amerikan toplumunun geçmişi konusunda yapılan bu kısa bilgilendirmeler sonrasında Evanjelistler'in inanışları, toplumla ilişkisi ve misyonerlik faaliyetleri hakkında bilgilendirmeler yapılacaktır. Tüm bu konular birbirleriyle bağlantılı olup araştırmanın konusunu ve içeriğini şekillendirmede yardımcı olacaktır.

Evanjelistler'in 1970'li yıllardan itibaren kamusal yaşamda seslerini duyurmaları üzerine Newsweek dergisi, 1976 yılını "*Evanjelik Yıl*" olarak tanımlamıştır. Grekçe'den gelen ve "*güzel haberlerin müjdecisi*" anlamına sahip olan Evanjelist inanış Protestanlık'tan çıkmıştır. Kutsal kitaba sıkı sıkıya bağlılığı, dinin vaaz ettiği ahlaki kurallara sadakati, geleneksel dini değerleri yeniden toplumsal yaşama yaymayı, Hıristiyanlığı yeryüzünün tek dini haline getirmeyi amaçlamaktadır. Amerika'nın kuruluşunda yer alan Püritenizm'in modern bir versiyonu şeklinde kabul edilen Evanjelist gruplar için dini yaymak, misyonerlik dinin asli görevlerinden birini oluşturmaktadır. İsa'nın; "tüm dünyaya yayılın ve bu öğretiyi vazedin." (Mark 16:15) emrini tüm Hıristiyanlar'ı dini yayma konusunda bağlayan bir ilke olarak kabul etmektedirler. Bu bakımdan Evanjelist gruplar bu dini başta Amerika olmak üzere dünyanın her yanında yaymaya çalışmaktadır. Bu grupların etkisiyle, Hıristiyanlık, son otuz, kırk yıl içinde Çin toplulukları arasında, Güney Kore'de, Filipinler'de, Güney Pasifik'te, Orta Afrika'da, Doğu Avrupa'da ve Latin Amerika'da büyük ölçüde yayılmıştır. Evanjelist grupların hemen hemen tümü Yeniden Doğuşçu (Born Again) bir inanışa sahiptirler. Yeniden Doğuşçu anlayışta olanlar, Tanrı'nın kendilerine ebedi mutluluk vereceğine ve onlara kendi katında yer vereceğine inanmaktadır. İsa Mesih'in krallığının ilan edileceği Armageddon'dan önce üstlerine düşen görevleri yapacaklarına, ancak bu savaş esnasında ortaya çıkacak acı ve cefaya Tanrı'nın kendilerine özel bir lütfu

olarak maruz kalmayacaklarına inanmaktadırlar. Yeniden Doğuşçu'ların çoğu İsa Mesih'in kıyametten önce yeryüzüne ineceğine ve İsrail'in Megiddo Ovası'nda yapacağı savaş sonrasında Tanrı'nın yeryüzü krallığını ilan edeceğine inanırlar. İsa Mesih'in yeryüzüne inmesinden önce Yahudiler tekrar Filistin'e geri dönecek ve burada bir devlet kuracaklardır. İsa Mesih'in inişinden sonra verilecek savaşta yer alacak olan bu devlet tebaası daha sonra Hıristiyanlığa geçecektir. Böylece İsa Mesih'in şahsında yeryüzü barışı ve krallığı tesis esilmiş olacaktır. Bu inanışı paylaşan Evanjelist gruplar İsrail'e hararetli biçimde destek vermekte ve her yıl milyarlarca doların bu devlete yardım olarak gitmesine öncülük etmektedirler. (Çaha, 2003, s.124-125)

Amerika'daki din ticaretine bakacak olduğumuzda; Evanjelistler'in dini inanışlarının kendilerine buyurduğu görevleri yerine getirmek için toplumu etkilemeye çalışmayı, daha çok insanı inançlarından haberdar etmek istemeleri, misyonerlik faaliyetlerini sürdürmeleri için medya ve yayıncılık unsurlarını kullanarak dini, bir ticaret unsuru olarak kullandıkları söylenebilir.

2005 kayıtlarına göre ülke çapında 217 farklı kilise geleneği ve din tüketicisi ya da din müşterisi diye adlandırabileceğimiz 225 milyon kilise üyesi bulunmaktadır. Yapılan piyasa araştırmalarına göre "dini ürünler" pazarı 2004 yılında 5 milyar dolardan 2008 yılında 6 milyar dolara yükselmiştir. Bu ürünlerin başını dini filmler ve kitaplar çekmektedir. Dini yayın yapan kurumlardan, dini okullara, kolejlere kadar ABD dünyanın en kapsamlı dini altyapısına sahip ülke konumundadır. (Micklethwait ve Wooldridge, 2014, s.16)

Alışveriş merkezleri gibi kocaman otoparkları ve eğlence bölümleri olan "megakiliseler" vardır. Kiliseler bir anlamda

dindarlara lokal, yerel bir kulüp gibi hizmet vermektedir. Sinemasından, lokantalarına, kreşlerden oyun alanlarına kadar Amerikalılar'ı cezbedecek pek çok imkan burada birlikte sunulmaktadır. Bu kiliseler şehir dışındaki banliyölerde yaşayanlara cemaatin diğer üyeleriyle sosyal bağlar kurabilecekleri, birbirinden uzak yerlerde oturanların bir araya gelebilecekleri sosyal bir ortam yaratarak toplumsal bir ihtiyaca cevap vermektedir. Özellikle orta sınıf Amerikalılar bu megakiliselere akın etmektedir. Büyük bir işletme mantığıyla çalışan Amerikalı kilise örgütleri, aynı zamanda başka ülkelerde özellikle Kanada ve Avrupa'da devletin sorumluluğunda olan sosyal hizmetleri de üstlenmiş durumdadır. Örneğin evliliğinde sorun yaşayanlardan, yas tutanlara, şiddet görmüş kadınlardan, uyuşturucu bağımlılarına, ekonomik sorun yaşayanlardan sıkıntısı olan ve kiliseye başvuran herkese destek olarak danışmanlık hizmeti de sunmaktadırlar. Bir anlamda kiliseler sağladıkları desteği insanları Tanrı'ya çekme amacıyla kullanmaktadır. Amerika'da din piyasasının bu kadar gelişmiş ve çok seçenekli olması ise insanların kendi seçtiği yolu izlemesine ve isterse değiştirmesine fırsat vermekte ve insanlara özgürce seçim yapabilme imkanı sağlamaktadır. Maddiyatın bu kadar öne çıktığı bir düzende, maneviyat ve mutluluk peşindeki insanlar aradıklarını dinde bulma eğiliminde olmuşlardır. (Micklethwait ve Wooldridge, 2014, s.16-17)

Amerika'da dini bir cemaate bağlı olmak insanların aidiyat hissini pekiştirdiğinden insanların birbirine güven duymasını sağlayarak birbirleriyle ticaret yapma, iş bağlantısı kurma ihtimalini dolayısıyla sosyal sermayeyi de attırmaktadır. Amerika'da kiliseye gidenlerin eğitimlerine daha uzun süre devam ettiği de görülmektedir. Buna göre inançlı olanlar kazançlı çıkmakta diyebiliriz. Önceleri dini kurumların kazanç için kullanılmasına çekinceyle yaklaşan Evanjelistler artık din ve iş

dünyası evliliğinin Amerikan tarihinin derinlerine dayandığını ileri sürmektedir. (Micklethwait ve Wooldridge, 2014, s.16-17)

II. Dünya savaşı sonrasında işçi sınıfının çoğu gibi Evanjelistler de üniversiteyi keşfetmiş oldular. İçine kapalı cemaatler dışarı açılıp modern dünyanın koşullarıyla karşı karşıya kaldıkça yoğun bir zihinsel enerji açığa çıkmaktadır. (Micklethwait ve Wooldridge, 2014, s.19)

Din vahşi Amerikan materyalizminin yatıştırıcısı rolünü oynamaktadır. (Micklethwait ve Wooldridge, 2014, s.23)

Misyonerlik örgütlerinden örnek verecek olursak; "*Dış İlişkiler Komisyonu Amerikan Heyeti*" ("American Board Of Commissioners For Foreign Missions"), (ABCFM) ya da Amerikan Board, ABD'nin Boston eyaletinde 1810 yılında kurulmuş olan misyoner bir örgüttür. ABD'de büyük uyanış dönemlerinden (Great Awakenings) sonra Protestanlık, önemli bir unsur olarak göçmen olan, farklı din, ırk ve kültürden gelen ABD halkını ortak bir paydada birleştirmek için kullanılmaya başlanmıştır. Kurulan birçok Protestan misyoner örgütü Amerika kıtasının Protestanlaştırılmasına girişmiştir. "Amerikan Board" Kongregesyonalist kiliselerinin, zengin Amerikan tüccarlarının ve fakir kilise üyelerinin yardımlarıyla kurulmuştur. Amerikan Board misyonerleri faaliyetlerinin ilk yıllarında sadece dini telkinler kullanarak Protestanlığa insan kazandırma yöntemini seçmiştir. (Öney, C., 2012, s.209)

Amerikan misyonerleri, istedikleri toplum yapısına ulaşmak niyetiyle misyonerlik faaliyeti olarak okullarda dini nitelikli eğitimler vererek, hastaneler, yetimhaneler, okullar açarak ayrıca medya kuruluşları kurarak faaliyet göstermektedir. (Öney, 2012, s.213)

2010 yılında meydana gelen Haiti depremi sonrasında bölgeye intikal eden Amerikalı misyonerlerin 33 yetim çocuğu kaçırma girişimleri bu zihniyetin halen devam ettiğini bize açıkça göstermektedir. Ayrıca 2003 Irak-ABD savaşında Amerikan askerlerinin ardından Irak'a giren Amerikalı misyonerlerin, savaşan asker sayısından fazla olması ve günümüzde Ortadoğu'nun önemli devletlerinden biri olan komşumuz Suriye'de yardım adı altında gerçekleştirilen misyonerlik faaliyetlerinin kaç yetim ve öksüz çocuğu etkisi altına aldığı önemli bir konudur. Tüm bu örnekler gösteriyor ki ABD'nin bu topraklarda 18.Yüzyıl'da başlayan açık kapı emperyalizm hareketi hala devam etmektedir. (Öney, 2012, s.214)

1974 Lozan Kongresi'nde (Evanjelizm üzerine), kilisenin esas görevlerini yerine getirirken toplumun sosyal, ekonomik, siyasi konularıyla ilgilenmeyi içeren kurtarıcı bir görevi de olduğu bildirilmiştir. Evanjelist siyasi gündem; 1950-1960'larda sınırlı konularda olmasına rağmen (komünizm karşıtlığı, askeri kuvvetin içinde papazı desteklemek, devlet okullarında dua etmek gibi) gündem iç ve dış ilişkilerde de (ikisinde de) genişlemiştir. Pornografi, homoseksüellik, göç, göçmenler, dış yardım, dini özgürlükler gibi konular vurgulanmaya başlanmıştır. Artan kaynaklar ve uluslararası ilişkilere daha stratejik olan yaklaşım, Evanjelizm'in global konular üzerindeki etkisinin Soğuk Savaş dönemi sonrası fark edilir derecede artması, önemli devlet politikaları kararlarının bir sonucu olmuştur. "*1998 Uluslararası Dini Özgürlükler Akdi*" (International Religious Freedom Act of 1998) ve "2002 Sudan Barış Akdi" (Sudan Peace Act of 2002) gibi anlaşmalar da bunun örnekleri olmuştur. (Amstutz, 2014, s.38)

Mead, Evanjelistler'in 1990'ların başından itibaren Amerikan dış politikasında önemli rol oynadığını not etmiştir. Evan-

jelistler, Amerika'nın dış ilişkilerine misyonerlik yolu ile katılmışlardır. Misyonerliği barışcıl, insani ve dini çalışmalara katkıda bulunarak sağlamaya çalışmışlardır. Soğuk savaş sonrası dönemin başında Evanjelistler'in dış politikaya ilgileri daha çok artmıştır. Dış politikada karar almada etkinleşmeye başlamışlardır. Bunu ahlaki değerleri, sivil toplumu harekete geçiren belirgin iç politika konularını (insan hakları ve din gibi) vurgulayarak yapmışlardır. (Amstutz, 2014, s.4)

2010 yılı Aralık ayında Gallup şirketi tarafından yapılan bir araştırmaya katılanların %80'i ABD'nin eşsiz bir karakter olduğunu ve diğer milletlerden dünyanın en büyüğü olarak ayrıldığını düşünüyordu. Ayrıca 2011 yılında Pew Research Center şirketinin yaptığı araştırmaya göre; kendi uluslarının üstünlüğünün, diğer ülkelerdeki insanlardan daha fazla olduğuna dair inançlarının hala devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır. ABD'de istisnacılık (exceptionalism) için olan destek düşerken, Amerikalılar'ın eşsiz ve sıra dışı bir ülkeye sahip olduklarına dair inançları güçlü bir şekilde sürmektedir. (Amstutz, 2014, s.19)

Amerikan toplumunda Evanjelizm'in etkisini, misyonerlik boyutunu inceledikten sonra Evanjelizm'in toplum ve siyaset üzerinde sivil toplum örgütleri aracılığıyla yarattığı etki incelenecektir.

ABD'de Evanjelist Sivil Toplum Örgütlerinin Toplumsal, Siyasal Alandaki Konumu

Sivil toplum kuruluşları, devlet örgütlenmesinin dışında toplumun bazı çıkarlarını gerçekleştirmek için oluşturulan, gönüllülük esasına dayanan ve kar amacı gütmeyen örgütleri ifade etmektedir. Bu kuruluşlar özellikle de kamusal bir güç olarak devletin rolünün sorgulanmaya başlandığı son yıllarda

önem kazanmaya başlamıştır. Sivil toplum kuruluşları, bürokratik olmayan bir yapıya sahip olduklarından ve temel ilke olarak katılımcı bir yaklaşımı benimsediklerinden bireylerin karar alma sürecine katılımı ile şeffaf ve hesap verebilir bir yönetimin sağlanmasına katkıda bulunmaktadırlar. (Emini, 2013, s.43)

Hükümet Dışı Kuruluşlar (Non Governmental Organisation (NGO)) olarak da bilinen bu kuruluşlar, İngiltere'de "*Gönüllü Kuruluş*", ABD'de "*Özel Gönüllü Kuruluş*", bazı ülkelerde "*Gönüllü Kalkınma Kuruluşları*", bazı ülkelerde de "*Yurttaş Örgütleri*" şeklinde adlandırılmaktadır. Amaçları siyasal iktidarı ele geçirmek değil, ilgili kararlara katılmaktır. İlk kez Locke tarafından 1690'da kullanılan "*sivil toplum*" kavramı, devlet kavramı ile özdeş bir anlayışı ifade etmek için kullanılmıştır. (Emini, 2013, s.44)

Sivil toplum kuruluşlarının ortaya çıkışı; güneyde Hindistan'daki Gandhi hareketi içinde hükümete karşı halkın haklarını savunma amaçlı bazı kuruluşların kurulması ile kuzeyde ise Birinci Dünya Savaşı'nın ardından savaşın yıktığı Avrupa için yardımlaşma kuruluşlarının oluşturulmasına dayanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise devlet, sivil toplum kuruluşları üzerine kurulmuştur. Bu durum, Amerikan toplumunu oluşturan bireylerin demokrasinin oluşumu için uygun bir ortam hazırlamalarından kaynaklanmıştır. (Emini, F., 2013, s.44)

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle ekonomik, ticari, mali, sosyal, kültürel, dinsel, çevresel, hukuksal, siyasal, eğitimsel, bilimsel, teknolojik, insani ve benzeri amaçlarla kurulan ve faaliyetler yürüten küresel nitelikli sivil toplum kuruluşlarının sayısında olağanüstü artışlar gerçekleşmiştir. Birinci Dünya Savaşı ile başlayan süreçte, Westfalya sistemiyle ortaya çıkan

devletlerin, uluslararası sistemin tek unsuru olduğu düşüncesi yerini devletler dışındaki aktörlerin de varolduğu ve devletlerin tek aktör olmadığını göstermiştir. (Karagül, 2006, s.485-491)

Uluslararası sivil toplum kuruluşlarının (STK) büyük, çok katmanlı ve kompleks sistemler olmaları, iletişim teknolojisinin kolayca kullanımı sayesinde sınır aşan ölçekte iletişim ağları kurabilmeleri, güçlerini birleştirerek ortak çalışmalar yürütmede başarılı sonuçlar elde edebilmelerine olanak sağlamaktadır. (Karagül, 2006, s.485-491)

Uluslararası STK'lar ulusal ve uluslararası alanda bireysel veya kolektif çıkarlarını korumak, devletleri ve diğer uluslararası örgütleri kendi amaçları doğrultusunda etkilemek amacıyla faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Bu yönlerinden dolayı STK'ların asıl amacının politik olduğu, görünürdeki amaçlarıyla asıl amaçlarının her zaman örtüşmediği de gündeme getirilmektedir. En güçlü STK'lardan biri olan "Uluslararası Af Örgütü"nün insan haklarının korunmasına yönelik faaliyet programına sahip bulunmasına karşın gerçek ilgi alanının siyasal suçlular ve onların hakları olduğu kabul edilmektedir. (Karagül, 2006, s.485-491)

Sivil toplum kuruluşlarının varlığı ayrıca siyasal partiler üzerine baskı kurdukları için siyasal ve toplumsal hayatın zenginlik kazanmasını da sağlamaktadır. (Emini, 2013, s.45)

Uluslararası STK'lar iç politikada ve uluslararası politikada artan rolleri ve ekonomik güçleri nedeniyle güç sahibidirler. İletişim kurma ve hitap ettikleri kitlenin geniş olması sebebiyle STK'ların kamuoyu oluşturma güçleri de vardır, ayrıca çok uluslu şirketler, devletlerin karar almalarına etki etmektedir.

Sivil toplum kuruluşlarının yerel ve ulusal olarak karar

alma ve alınan kararları uygulama süreçlerine etkin katılımları bulunmaktadır. Dolayısıyla sivil toplum kuruluşlarının politika belirleme ve kamu hizmeti sunma rolleri oldukça önemli boyutlardadır. Ülke siyasetinde sivil toplum kuruluşlarının ellerindeki en önemli imkanlar; belirli bir kitleyi temsil etme, benimsenen değerler ekseninde yürütme erkini destekleme, onu toplumsal gerekleri ve kamusal ahlakı gözeterek dengeleme, gerekirse sorgulama, sınırlandırma, bu değerlere ulaşma amacına dönük yönlendirme ve baskı yapmadır. Sivil toplum kuruluşları, kendileri ile ilgili bir yasanın kabulü veya reddi için milletvekilleri ile temas kurabilmekte, gerektiğinde yetkili komisyonları etkilemeye çalışarak süreci her aşamasında izleyebilmektedirler. Ayrıca kendilerini ilgilendiren yasa tasarılarının hazırlanmasında gerekli teknik bilgiyi sağlamaktadırlar. (Emini, 2013, s.46)

Sivil toplum kuruluşlarının politika belirleme sürecine katılımları normal şartlar altında kamuoyu oluşturma, bilgi verme, yönlendirme şeklinde gerçekleşmektedir. Ancak bu faaliyetler sonucunda beklentilerin karşılanamaması veya ortak bir platformda uzlaşılamaması gibi durumlar da söz konusu olabilmektedir. Bu durumda sivil toplum kuruluşları tehdit etme, boykot, grev eylemleri, imza toplama, kitlesel eylemler, yürüyüşler, mitingler, protesto gösterileri düzenleyerek veya itaatsizlik gibi pasif nitelik gösteren direniş eylemleri düzenleyerek seslerini duyurmaya çalışmaktadırlar. Sivil toplum kuruluşlarının politika belirleme süreçlerine etkisi genellikle yürütme erkini destekleme, denetleme, sorgulama ve sınırlandırma boyutlarını kapsamaktadır. (Emini, 2013, s.48)

Bunun dışındaki faaliyetler, kurumun temsil ettiği grubun amaçlarına uygun olarak kamuoyu oluşturma, toplantı, sempozyum, araştırma ve raporlar, projeler aracılığıyla yürütme

erkine görüş bildirme, onu bilgilendirme, etkileme ve baskı grubu oluşturma şeklinde de gelişebilmektedir. Sayılan yöntemlerle amacına ulaşamamaları halinde sivil toplum kuruluşları, amaçlarına ulaşabilmek için daha sert yöntemler kullanarak tehdit etme, kitlesel eylemler, protesto gösterileri yapma gibi yollara da başvurabilmektedirler. (Emini, 2013, s.48)

STK'lar "hükümet dışı organizasyon"lar olarak hükümetlerden bağımsız olduklarını ima etseler de hükümetlerin kendilerine önemli miktarlarda fon sağlamalarına izin vermektedirler. 1998 yılında "*Oxfam*" isimli kıtlıkla savaşım kuruluşu İngiliz Hükümeti'nden ve Avrupa Birliği'nden 162 milyon Amerikan dolarının çeyreği kadar bir miktarda gelir sağlamıştır. Hıristiyan olan "*World Vision United States*" kuruluşu Amerikan Hükümeti'nden, 1998 yılında, 55 milyon Amerikan doları değerinde ürün toplamıştır. Greenpeace gibi bazı örgütler ise asla hükümetlerden bağış kabul etmemektedir. (Zaleski, 2006)

STK'lar ile devletlerin ilişkileri 1950'lerin başlarında başlamışken STK'lara finansman desteği 1980'lerde dikkat çekici biçimde artmıştır. (Karagül, 2006, s.485-491)

Uluslararası örgütlerin, devletlerin, çok uluslu şirketlerin çevrelerinde kendilerini etkileyecek STK'lar bulunmaktadır ve bu kurumlar, STK'lara finansman sağlamaktadır. STK'lar, etki alanlarının kamuoyu üzerinde olması ve çoğunlukla yardım amaçlı olması, protesto ederek daha fazla ilgi çekmesi unsuru da göz önüne alınarak, bu sayılan kurumlar için fazlasıyla önem arz etmektedir, diyebiliriz.

ABD'de özel kuruluşların uluslararası projeler için bağışları 1994 yılında tahminen 996 milyon Amerikan doları iken; 1998'de 1.6 milyar dolara yükselmiştir. Sadece aralarında Ford

Vakfı, Gates Vakfı gibi vakıfların bulunduğu 14 vakfın 1999-2000 yıllarında program ve projelere 1.1 milyar dolardan fazla harcanmıştır. Bu miktar uluslararası kalkınma, insan hakları, çevre, kadın sorunları ve sivil toplum kalkınması alanlarındaki projeler için uluslararası STK'lara yapılan 2139 bağışın toplamıdır. (Karagül, 2006, s.485-491)

STK'larin toplumsal işlevi, dini grupların ya da kiliselerin iktidarını güçlendirmekten, politik yapıların iktidarını sağlamlaştırmaktan hatta bazı ülkelerin politik varlıklarını güçlendirmekten ibaret kalabilir. (Işık Ergüden (çev.), 2001, s.13)

STK'lar devlet yapıları dışında, ama devletle birlikte (olumlu ya da olumsuz) yakın ilişki bakımından çeşitlilik içeren toplumsal aktörlerin oluşturduğu bir zemindir. Sivil toplum ise toplumsal ilişkilerin (kastlar, sınıflar, etnik bağlar, akrabalık.) işleyiş alanıdır; yani ekonomik, toplumsal, kültürel ya da politik bakımdan aynı ağırlığa sahip olmayan dolayısıyla nesnel ya da öznel örgütlenme kapasiteleri kaçınılmaz olarak farklı olan, bu nedenle karşılıklı ilişkileri uyumlu olabileceği gibi çatışmalı da olabilen toplumsal gruplar arasındaki etkileşim alanıdır. (Işık Ergüden (çev.), 2001, s.14)

STK'lar hem toplumsal hareketlerden hem birinci kuşak hareketlerden (etnik hareketler, kadın hareketleri, insan hakları ya da çevreci hareketler, vb..) farklıdır. Üyelerini karşılaştırmaya ya da inanç ortaklığı yaratmaya yönelik dini ya da laik kurumlardan da farklı niteliktedirler. (Işık Ergüden (çev.), 2001, s.13,15)

STK'ların büyümesi yaklaşık son 30 yıl içerisinde siyasi yaşamda önemli bir rol sahibi olmuştur, Çoğu STK, kilise bazlı ve bireylerin sağlık, eğitim, refah gibi ihtiyaçlarını sağlamak için çalışmaktadır. (Johns, 2000)

STK'ların hepsi sivil toplumu temsil etmez. Siyasi olarak hesap verilebilirlikleri, fikirlerin denetlenmesi seviyesinde kalabilir. Bazı denetlemeler, serbest pazar fikirlerini amaçlar, bu da demokrasinin yaşam kaynağıdır. Eğer STK'lar daha resmi ve temsili bir meşruluk ararsa, kaçınılmaz olan son, kendi organizasyon biçimlerinin daha resmi denetleme yapması olur. STK'ların meşruluğu, parlementonun temsil biçimi ile paralel görünecektir ve STK'lar böylece diğer özel kurumlardan daha fazla denetlenecektir. STK'lar kamu malı gibi denetlenmeye başlayacak ve kamu kurallarına bağlı kalacaklardır. Bu ise liberal açıdan bakıldığında tamamıyla istenmeyen bir yoldur. (Johns, 2000)

Gary Johns'un makalesine göre; STK'lar liberal demokrasinin temel elementidir, değer verilmeli ve korunmalıdır. Lobi oluşturabilir, yorum yapabilir, politikalar oluşturulurken yardımcı olabilir.

STK'lar, eğitim, kilise temelli özel okullar, araştırma hastaneleri ve toplum hizmetleri alanlarında faaliyet göstererek, (The Smith Family, Mission Australia, the St Vincent de Paul Society, World Vision ve Red Cross (Kızıl Haç) gibi) açıkça hak savunuculuğunun iş alanı kısmını oluşturmaktadır. (Johns, 2000)

Buraya kadar sivil toplum kuruluşlarının tanımlamalarından, görevlerinden, unsurlarından bahsedildi. Amerika'daki Evanjelist örgütlerin bir sivil toplum olarak çalıştığı ve lobi oluşturarak siyasete, toplumsal ilişkilere etki etmelerinden bahsederek konuyu incelemeye devam ediyoruz.

Evanjelist gruplar yoğun bir lobi ağına sahip olmanın yanında, Amerikan yaşamının hemen hemen her alanında kurumlaşma yoluna giderek kamusal alana damgalarını vurmaya çalışmaktadır. Ulusal düzeyde lobi faaliyetlerini sürdürmek

üzere kurulan "Hıristiyan Koalisyonu" ile "Evanjelistlerin Ulusal Cemiyetleri" adlı iki şemsiye kuruluşun yanı sıra, neredeyse kamusal yaşamın her alanına nüfuz etmek üzere kurumlaşma yoluna gidilmiştir. Özellikle yasal normları etkilemek üzere kurulmuş olan "*Hıristiyan Hukuk Cemiyeti*" ve Pat Robertson tarafından kurulmuş olan "*Hukuk ve Adalet için Amerikan Merkezi*" adlı dernekler seküler kesim arasında derin endişelere yol açmaktadır. (Çaha, 2003, s.125)

Dini gruplar ve kilise kurumları gibi tüm STK'lar kamuoyunu harekete geçirmede önemli rol oynamaktadır. Kiliselerin hükümet ofisleri yasal girişimleri harekete geçirebilir, kilise liderleri belirli konular üzerinde yardımcı olabilir. Ahlaki önem taşıyan konularla ilgili lobi oluşturabilir. Ama Protestan kiliseleri, Soğuk Savaş dönemi sonrasında siyasi katılımını önemli derecede azaltmıştır. Evanjelistler (tarihte sosyal ve siyasi ilgilerinin önemini azaltan) büyük ölçüde dış politika savunuculuklarını genişletmiştir. (Amsutz, 2014, s.19)

1970'li yıllara kadar çok fazla bir varlık gösteremeyen Amerikan Evanjelistleri o tarihten itibaren çok hızlı bir gelişme içine girmişlerdir. Günümüzde ABD'de 75 milyon ve dünyada 500 milyon Evanjelist kayıtsız şartsız İsrail'in her politikasını desteklemektedir. (Kurtoğlu, R., 2016, s.119) Amerikan Kongresi içerisindeki Yahudi lobisinin etkin olarak faaliyet göstermesi de buna bir örnek olarak gösterilebilir. Çünkü arka planda Evanjeslitler Yahudiler'e yardım etmeye devam etmekteler.

Amerikan medyası büyük ölçüde siyasi olarak liberal ve seküler kalmış olsa da Evanjelistler'in kapsamı daha farklı değil daha sempatiktir. (daha çok diğerlerinden etkilenen). Evanjelistler'in siyasi etkisi, liderlerinin siyasi gruplarla işbirliğini öğrenmesi, benzer siyasi ve yasal amaçlar gütmesiyle yüksel-

miştir. Aynı zamanda, Evanjelistler kendi esneklik ve halk organizasyonlarını inşa etmektedirler. Kamuoyunun hareketliliğinin önemini öğrenmişlerdir. İşbirliğinin önemi ve harekete geçirmenin önceliğinin kanıtı "*Uluslararası Din Özgürlüğü Akti*"nin (International Religious Freedom Act (1998)) başarılı bölümü ve 2002'deki "*Sudan Barış Akti*"dir. (Sudan Peace Act) Evanjelist etki gün geçtikçe büyümektedir. Çünkü Evanjelistler daha eğitmli ve daha bilgilidir. İş, eğitim, meslek, hükümet ve politika alanlarındaki liderlik sıralamalarında yer almaktadırlar. Micheal Lindsay'ın " *Güç Koridorunda İnanç*" (Faith in the Halls of Power) adlı kitabında göstermiş olduğu gibi, Evanjelistler'in artık politika üzerinde daha büyük etkisi vardır. Çünkü siyasi liderlerin sayıları artmakta ve hükümet ofisi açıkça "*Evanjelistler*" olarak tanımlama yapmaktadır. (Amsutz, 2014, s.39)

Evanjelistler, sivil toplum örgütü misyonu yüklenerek Amerikan kamuoyunda, siyasetinde, eğitiminde varlığı sürmektedir. Evanjelistler sadece Amerika'da değil başka ülkelerde de faaliyetlerine devam etmektedir; fakat yoğun olarak Amerika'da faaliyetlerini sürdürürler. Evanjelist sivil toplum kuruluşları, örgütleri genelde dünya üzerinde yardıma muhtaç bölgelere yardım götürmek amacı altında herhangi bir konuda fikir sunabilir ve etkisini bu şekilde göstermeye çalışabilir. Amaç aslında hem misyonerlik, hem yardım amacıyla politikaya etki etmektir diyebiliriz.

Ama Evanjelistler'in bazıları kesinlikle politik amaç gütmediklerini savunmaktadır. Şu ana kadar verilen ve çalışmanın ilerleyen aşamalarında verilecek olan örneklerle bu savununun pek de doğru olmadığı sonucuna varılacaktır.

Dış Politika, ABD ve Sivil Toplum Örgütleri

Amerika özelinde STK'ların yapısına baktığımızda, STK'ların dış politika aracı olarak kullanıldığını ve sadece askeri güç kullanmak yerine Amerika'nın dış politikayı uygulama aracı olarak STK'ları kullandığını söyleyebilmekteyiz. Özellikle Demokrasi için Ulusal Bağış (National Endowment for Democracy-NED), "*Özgürlük Evi*" (Freedom House), ve Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International) bu amaçla kullanılan örgütlerdir. (Bowers, D., 2012)

NED'in beyni olan Allen Weinstein, Henry Kissenger ve Zbigniew Brezinski gibi emperyalist stratejistlerle bağı olan sağ kanattan yeni muhafazakar düşünce kuruluşundan olan bir profesördür. 1991'de bir röportajında şunu vurgulamıştır: "Bugün yaptığımız birçok şey, 25 yıl önce gizlice CIA tarafından yapılmıştı." Freedom House ise, Bush yönetimi politikalarına fazlasıyla destek vermiştir. Çünkü ABD Hükümetinden fon alıyordu. 2007'de kurumun kendisinin yayınlamış olduğu 2007 raporunda, Amerikan Hükümeti'nin kurumları için %66 fon sağladığını belirtmiştir. Bu fonlama çoğunlukla "Uluslararası Gelişim için Amerikan Ajansı" (US Agency for International Development(USAID)) (Amerikan hükümetinin yoksul ülkelere yardım amacıyla faaliyet gösteren bir kuruluş) ve NED'den sağlanmaktaydı. (Bowers, D., 2012)

Bush yönetimi altında STK'lar hükümetle daha uyumlu çalışmışlardır. 2003 yılında, USAID yöneticisi Andrew Natsios STK'ların bir konferansında yaptığı konuşmada şunu vurgulamıştır: "Afganistan'da STK'lar ve USAID Karzai rejimini kurtarmada etkili olmuşlardır ve Afganlar bunun Amerikan hükümeti ve merkez hükümetle ilgili olmadığına inanmışlardır. Bu da çok ciddi bir sorundur." (Bowers, D., 2012)

Freedom House Arap Baharı'nda etkili olmuştur. Sivil toplumu ve bireyleri finanse etmiş ve eğitmiştir. Bunlara örnek olarak; 6 Nisan'daki Mısır'daki Gençlik Hareketi, İnsan Hakları için Bahreyn Merkezi ve Entsar Qadhi gibi halk aktivistleri, Yemen'deki genç lider verilebilir. (Bowers, 2012, s.3)

STK'lar toplumun büyük bir kesimi için pozitif etki sağlarken geçmişlerine de bakmak gerekmektedir. Kimler tarafından fonlandığı, kimler tarafından kurulduğu gibi. Çünkü STK'ların yapısı değişmektedir. Artık her geçen gün daha fazla, emperyalizmin baskısına ve kötüye kullanmasına alet olmaktadır. (Bowers, 2012, s.4)

Siyasi ve toplumsal olayların Amerikan medyasında din sosuyla servis edilmesi az rastlanan bir olay değildir. Buna verilebilecek örneklerden biri; 11 Eylül 2001'de yaşanan ve sonrasında tüm dünyayı etkileyen terör olayı sebebiyle Amerikan Devlet Başkanlığı tarafından Ulusal Katedral'de gerçekleştirilmek üzere ilan edilen anma ve dua merasimini CNN televizyonu "*Amerika'nın Ruhu: Ulusal Katedral*" (Spirit of America: The National Catedral) şeklinde duyurdu ve merasimi sonuna kadar bu spotla ekranlarına taşıdı. Katedraldeki ayin merasiminin organizasyonu, bu ayine katılanlar ve merasimin yapılış tarzı aslında Amerikan modelini özetler nitelikte olmuştur. Bir kere merasimde tüm mevcut ve eski siyasetçilerin yanı sıra en yüksek askeri rütbedekiler, senato, kongre ve hükümet üyeleri yer almıştır. Asker, merasimde en aktif biçimde yer alan kesimi oluşturmuştur. Deniz Kuvvetleri Ayin Ekibi'nin okuduğu ayin ile başlayan merasim tüm katılanların bir ağızdan ayakta okuduğu "Ey tüm geçmiş zamanlarda yardımcınız olan Tanrı" (Oh God Our Help in Ages Past) ilahisi ile devam etti. Katedral Dekanı konuşmasına "Ey Muhammed, İsa ve Musa'nın Tanrısı" şeklinde başlaması oldukça anlamlıydı. Denyce Gra-

ves'in okuduğu "*Güzel Amerika*" (American the Beautiful) melodisinden sonra sırasıyla Hıristiyan, Müslüman ve Yahudi din adamları çıkarak birer konuşma yaptılar. Son konuşmayı Devlet Başkanı sıfatıyla yapan Bush, "Tanrı'nın önündeyiz ve O'na söz veriyoruz" diye başlayan konuşmasını, "Tanrı Amerika'yı korusun." diye bitirdi. Din ve onun sembolü olan Katedral, Amerikan toplumunun ve devletinin ruhu olarak kabul edilmektedir. En üst düzeydeki kutlama merasimi Tanrı'nın huzurunda ve onun mekanında yapılır anlayışı açıkça gösterilmektedir. İkincisi, sadece halkın oy desteğine ihtiyacı olan siyaset dünyası değil, aynı zamanda askeri ve sivil bürokrasi de din ile iç içedir. Bu tür ayinlerde başrolde kimlik ve misyon unsuru göze çarpmaktadır. Üçüncüsü, Ulusal Katedral'in başında bir zencinin olması Amerika'da ırk ve etnisite arasındaki eşitlik konusunda sembolik bir gösterge oluşturmaktadır. (Çaha, 2003, s.131-132)

Son olarak da, bütün devlet erkanının Amerika düzeyinde en yüksek mekan olarak kabul edilen Katedralde Tanrı'nın huzuruna çıkması ve ona Devlet Başkanı ağzıyla söz vermesi, Amerika'nın Tanrı'ya karşı sahiplendiği özel misyonu göstermektedir. Amerika, politikalarını Tanrısal buyrukları yerine getirmenin bir parçası olarak kabul etmektedir. Her ulusun nihai varlığı ulusun kendisidir. Atıf oraya yapılır. Oysa Amerikalılar için nihai varlık Tanrı'dır ve Amerika onun gölgesinde hareket ederek onun buyruklarını yerine getirmektedir. "Tanrı'nın gölgesinde bir millet" ifadesi bunu açıkça ortaya koymaktadır. Amerikan sisteminin dört özelliği bu sistemin özgürlükçü ve katılımcı olmasını sağlamıştır. Micheal Novak'ın tespit ettiği gibi Amerikan sisteminin birinci özelliği; sivil toplumun devlete baskın olmasıdır. İkincisi; Amerika'da demokrasinin en önemli sosyal kurumunun din olmasıdır. Din hem toplumsal motivasyonu sağlayan hem de siyasal değer-

lerin toplumsal altyapısını oluşturan en yaygın ve etkili kurumdur. Üçüncü olarak; devletle kilise birbirinden ayrı olmasına rağmen dinle siyaset iç içe geçmesidir. Ancak bu süreçte din, etkileyen, siyasetse etkilenen taraf olmaktadır. Dördüncü olarak; dinle siyasetin sadece özel yaşam alanında bir araya gelmeyip aynı zamanda kamusal alanda da bir araya gelmesidir. Din kamusal yaşam alanında da siyasete damgasını vuran, onu yönlendiren bir kaynak olmaktadır.

Amerikan sisteminin özgürlükçü ve katılımcı karakterini besleyen son bir faktör de serbest piyasa ekonomisidir. Devletin ekonomik yaşamın içinde yer almaması, ekonomik kaynakların ve aktörlerin piyasa dinamikleriyle hareket etmesine, dolayısıyla sivil toplumun gelişmesine yol açmıştır. Devletin, toplumun tüm kaynaklarına hükmedecek genişlikte olmaması, sınırlı bir faaliyet ve kapsam alanına sahip olması onu otoriter bir politik kaynak olmaktan da çıkarmaktadır. (Çaha, 2003, s.131-132)

Evanjelistler, Amerikan kamuoyu ve dış politikasında çok büyük etkiye sahiptirler. Çocukluğundan itibaren kiliselerde İncil kaynaklı menkıbeleri dinleyen her Evanjelist için vaad edilmiş topraklar, hiç gitmedikleri, çoğunun da ekonomik şartlarından dolayı gidemeyeceği vatanlarıdır. Buna rağmen her yıl on binlerce Amerikalı Evanjelist, İsa'nın "ayak izlerinden yürümek" için İsrail'e hacca gitmektedir. İsrail onlar için kutsaldır. İsa orada doğmuş, vaaz vermiş, çarmıha gerilmiş ve yeniden canlanmıştır. (Kurtoğlu, R., 2016, s.342-344)

Amerikan Fundamentalist Hıristiyanların İsrail'i desteklemek mecburiyetinde olmalarının ilahi dayanağı şu şekilde özetlenebilir. Öncelikle İsrailoğulları seçilmiş ve üstün bir ırktır. Tanrı, İsrailoğulları'nı "yeryüzü egemenliği" ile Evanjelistleri "gökyüzü egemenliği" ile ödüllendirecektir. Amerika'da

siyaset yapanlar, 75 milyonluk bu gücü dikkate almak durumundadırlar. (Kurtoğlu, R., 2016, s.342-344)

Evanjelistler 1970'lerden 1990'lara kadar kişisel olana yönelmişken 1990'lardan itibaren politik olana geçmişlerdir. Siyaset dünyasındaki Evanjelistler, pornografi, homoseksüellik ve kürtajı yasaklayacak kanunları hararetle desteklemeleriyle tanınmaktadırlar. Televanjelist Pat Robertson tarafından yazılan ve 1991 yılında New York times çok satanlar listesine giren "*Yeni Dünya Düzeni*" (The New World Order) adlı kitapta Robertson; yeni dünya düzeni adı verilen küresel birleşme politikasının köklerinin ABD Başkanı Woodrow Wilson'un Milletler Cemiyeti'ne ve binlerce yıl öncesinin Babil Kulesi'ne kadar dayanmakta olduğunu iddia etmiştir. (Kurtoğlu, 2014, s.409)

Ahlaki normlar temel yargılama sağlamaktadır. 1994'ten sonra, Ruanda Soykırımı konusunda Başkan Bill Clinton'ın, Amerika ve diğer ülkeler adına pişman olduğunu ifade etmesi ahlakı normların Amerikan halkı üzerinde etkileyici olduğunu bilmesinden kaynaklanmaktadır. Politik ahlak içeren ABD dış diplomasisinin büyük kısmı "siyasi realizm" ve Amerikalı hükümet yetkilileri arasında uluslararası ilişkilerin baskınlığı içindeydi. ABD politikası, kimliği ve kültüründe ana kuvvet her zaman din olmuştur. Din, ulusların karakterini şekillendirir. Amerikalılar'ın dünya hakkındaki fikirlerini şekillendirir. (Amstutz, 2014, s.11-15)

Aydınlanma Çağı'ndan itibaren Batı düşüncesinde din ve modernite arasındaki bağ hakkında farklı görüşler olmuştur. Avrupalılar modernitenin dini marjinalleştireceği düşüncesindeyken; Amerikalılar, her ikisinin elele yürüyebileceğine inanmaktaydı. Fransız devrimciler eski düzenin simgesi olarak gördükleri dine bütünüyle karşı çıkıp dini hor görmüş; fakat Amerika'nın kurucuları dini korumak için dini, devletten ayırmışlardır. (Micklethwait, Wooldridge, 2014, s.2)

Avrupa'da "din" savaş ve baskı anlamına gelirken, Amerika'da özgürlüğün kaynağı olarak görülmüştür. Hıristiyanlar'ın ibadethanesi olan kilisenin devlet işleriyle olan bağı yönünden Avrupa her zaman daha katı olmuştur. Amerika ise farklı toplumlardan oluşan karma bir toplum yapısına sahip olmasının da etkisiyle dini bir özgürlük olarak görmüştür. Avrupa'da (Her ne kadar İtalya gibi Katolik ülkelerde uygulamada farklı olsa da) din, korkulan ve baskı yaratan bir unsur olarak algılanmıştır. Modernite, sekülarizmin oluşmasına ortam hazırlamıştır. Avrupa ve Amerika'yı kıyasladığımızda ikisinin de seküler olduğu söylenebilir. Berger: "*Amerika, Avrupa'dan daha dindardır ama Avrupa'dan daha az modern olduğunu söylemek çok güçtür.*" görüşüne sahiptir. (Metin, 2013, s.355)

"Batı Hıristiyan medeniyeti (Christendom) ulus devletler halinde alansallaşan ilk medeniyetti ve insanlar devletin vatandaşları olmadan önce, devletin milli kiliselerinin üyeleri haline gelmişlerdi. (Çaha, 2003, s.125) Bu durumda kiliselerin devletleşmesi, devlet gibi bir kurum olması söz konusuydu diyebiliriz. Buradan da Batı Hıristiyan medeniyetinde devlet ve dinin iç içe olduğu sonucunu çıkarabilmenin mümkün olduğu görülmektedir.

ABD'de İnanç Dağılımı ve Din Olgusu Açısından ABD'nin Toplumsal Yapısının Ana Hatları

Amerika, bir ülke olarak tam bir kıta niteliği taşımaktadır. Çok geniş olduğu için ülkenin halkı ve diğer özellikleri eyaletten eyalete değişmektedir. Çoğunluğun şehirlerde yaşaması, halk kitlelerinin ortak bir kültür çerçevesinde birleştirilmesini kolaylaştırmaktadır. Liberalizm ve daha sonra kapitalizm Amerika'yı imparatorluğunu bütün dünyaya yaymağa itmektedir. Dışarıya açılma ile değişmeye başlayan toplum ya-

pısı, dünya egemenliği kurulduktan sonra iyice değişmiştir. Hızlı gelişme devam ettiğinden toplum oturmuş ve yerleşmiş değildir. Sosyal akıcılık fazladır. Hızlı değişim ve endüstrileşme Amerikan toplumunu önce endüstri toplumu daha sonra da endüstri ötesi toplum düzeyine çıkarmıştır. Amerikan toplumu endüstrileşmede başı çekmektedir. Dünyanın bir numaralı endüstri merkezidir. (Çeçen,1977, s.124)

Devlet yöneticilerinin Tanrı'ya yakın hissettiklerini, dinlerine olan bağlılıklarını dile getirmesi tarihte sıkça rastlanan olaylardan olmuştur. İngiltere eski başbakanı Tony Blair başbakanlık görevinden ayrıldıktan sonra Katolikliğe dönmüş, Fransa eski cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy seçilmeden önce dinin kamusal alanda daha büyük bir rol oynamasını istediğini açıkça ifade etmiştir. (Micklethwait, Wooldridge, 2014, s. 5-6)

16.Yüzyılda Avrupa'daki din savaşları, dinin diğer dinler üzerinde baskı kurmasının olanaksızlığını ortaya çıkarmıştır. Din, halkın düzeni ve halkın kültürü için temel olarak uzun süreli olamaz. Amerika'daki din ve sekülerizm ilişkisinin anlamanın bir yolu, Amerika sekülerizminin dinin zayıflığından değil, gücünden doğmuş olmasıdır. Kilise ve devlet ayrımının çok başında Hıristiyanlık, kesin teolojik kaynaklara uygunluk göstermiştir. (McClay, 2007)

ABD'de kilise ve devlet ayrımı yasal ve siyasi ilkelerle İlk Anayasa'ya (Amerikan Anayasası) dayandırılır. Bu anayasada direk ayrılıktan bahsedilmektedir. 1802'de Thomas Jefferson, Danbury Baptistleri'ne olan mektupta bahsetmiştir. (McClay, 2007)

ABD'nin iki kurucu babası Thomas Jefferson ve James Madison, Amerikan Anayasası'ndaki kilise ve devlet ayrımını mantıksal açıdan açıklayarak onaylamıştır. Jefferson bir deist-

tir. Yani bir yaratıcı olduğuna inanıyor fakat dinlere inanmıyordu. Madison; Hıristiyan ve Federalist'ti. Jefferson'ın döneminde hazırlanan 1777'de kanun taslağı ile birlikte Virginia'nın resmi bir kilisesi olmasına karar verilmişti. Burada önemli olan kısım; bir kiliseye "*resmi*" tanımlaması yapılmasıdır. Devrimci savaş öncesi, özgür düşünenler ve uyuşmazlık yaşayan Evanjelist Protestanlar, resmi kilisenin kurulumuna karşı koydular. Ama savaş zorunluluğu, bu sorunun önceliğini aldı. Savaşı takip eden süreçte, yeni hükümetin kurulması çalışmalarıyla, özgür düşünenler ve Evanjelist Protestanlar resmi kilise kurulumuna karşı çıkışlarını yinelemişlerdir. (Bogle, 2005)

Amerikan toplumunda, kültür altyapısına işlenmiş, politik güce karşı bir güvensizlik duygusu vardır. Bu tutum ülkenin kuruluşu sırasında da fazlasıyla mevcuttu. Amerikan toplumunda en dikkat çeken özellik; on üç koloninin birleşip tek bir ülke yaratmasıdan daha önce var olan hükümet gücüne karşı duyulan bir şüphenin varlığıdır. Başlangıcından beri Amerikan toplumu çok ırklıdır. Amerika'ya, İngilizler, Hollandalılar, Almanlar, İskoçlar ve İrlandalılar göç etmiştir. (Erantay, 2002) Buradan hareketle, ABD'nin kuruluşundan beri çok kültürlü bir yapıda olmasının, politik güvenin sağlanmasında çok dengeli bir politika izlenmesi gerektiğini ve bu bağlamda Amerikan toplum yapısının da siyaset oluşumunda göz ardı edilmemesi gerektiğini söyleyebiliriz.

Günümüzde Amerika'da Evanjelist dini grupların faaliyetleri sonucunda kamusal alanın içi büyük ölçüde dini değerler tarafından doldurulacak noktaya gelmiştir. "Kamusal din" tanımlaması kullanılmaktadır. Dini gruplar, Amerikan siyasal alanını ilgilendiren birçok konuya el atmış durumdadır. Kürtaj, pornografi, kamu okullarında ibadet, uluslararası insan hakları, İsrail'e yardım, Afrika'daki çocuk istismarları, evsiz-

lere ilişkin politikalar, nükleer silahlarla ilgili politikalar, dini okullara yardım, okullarda okutulması gereken kitaplar, yardım politikaları, eşcinsellik, ötenazi gibi konuların tümü dini grupların faaliyet alanları haline gelmiş bulunmaktadır. (Çaha, 2003, s.119-120)

Seküler devlet yapısının içerisinde olmasına rağmen ABD'de din, siyasal yaşam içerisinde ağırlığını ortaya koymaktadır. Kongre yani temsilciler meclisi ve senatonun her günkü açılışı oturumu bir rahibin dualarıyla açılmaktadır. 200 yılında yapılan Amerikan başkanlık seçimlerinde metodist kilise ve tüm tutucu kiliseler George W. Bush'u desteklediklerini belirtmişlerdir. (Karagöz, 2003, s.209)

Din, Amerikan kültüründe önemli bir rol oynamaktadır. Gelişmiş ülkeler arasında Amerika Birleşik Devletleri en dindar ülkelerden biri kabul edilmektedir. 2002 yılında yapılan Pew Global Attitudes Project anketine göre ABD'nin, dünyadaki gelişmiş ülkeler arasında vatandaşlarının çoğunluğunun dinin yaşamlarında çok önemli bir rol oynadığını ifade ettiği tek ülke olduğu ortaya çıkmıştır. (Among Wealthy Nations, Pew Research, 2002)

Amerika'da yaklaşık her on kişiden altısı dinin, günümüzdeki sorunların büyük bir kısmına çözüm oluşturabileceğine inanmaktadır. (Fowler, Hertzke, Olson, 2003,s.154)

Küreselleşmeyle ilintili olarak gelişen dini çoğulculuk perspektifinin gelişme alanı bulduğu ve bunun dünya ölçeğinde gerçekleştirilmesine demokratikleşme çerçevesinde önem vererek politik hedef haline getiren ABD'nin dini hayatındaki bakış açısına bakacak olursak; çoğulculuk yönündeki gelişmeleri besleyen anlayışların, Amerikan toplumunun kendine özgü şartlarının bir sonucu olarak ortaya çıktığını görebiliriz.

ABD'de din ve devlet arasındaki ilişki devletin genelde dini desteklemesi ancak herhangi bir din lehinde bir tercih belirtmemesi şeklindedir. Ama Yeni Hıristiyan Sağ, toplumu Hıristiyanlaştırma projesi içerisindedir. Bu durumda da çoğulculuğa olan bağlılığın uygulamada yüzeysel kaldığı söylenebilmektedir. (Bodur, 2004, s.16)

Çalışmanın ikinci bölüm giriş kısmında bahsedilen ve daha sonraki bölümlerde açıklanacağı belirtilen "Sivil Din" kavramına değineceğiz.

"*Sivil din*" kavramı, Jean Jacques Rousseau'nun "*Toplum Sözleşmesi*" eseriyle ortaya çıkmıştır. Rousseau için sivil din; devleti birleştirmek, devlete yetki vermek, bireysel olarak dinini yaşayan insanlara toplumsal anlamda güven vermektir. Amerika'nın kurucu babaları Rousseau'nun bu kavramına güvenmemektedir. Amerikan sivil dininin merkezinde; inançların toplamı, semboller, ritüeller toplumun kurumsallaşması, kutsal olanlara saygı duyulması vardır. (Brummitt, L.J., 2015)

Sivil din kavramında simgeler çok önemlidir. "Sivil dinin Amerikan toplumundaki simgeleri: İncil, Bağımsızlık Bildirisi, Özgürlük Çanı ve Anayasa'dır." (İmga, 2010, s.191)

Robert Bellah, yapısal fonksiyonalizmin önde gelen bir temsilcisi ve aynı zamanda 1960'larda kendisinin Amerika'nın sosyal, politik ve dini problemlerine bir çözüm olarak ortaya attığı "*Amerikan sivil dini*"nin bir misyoneridir. (Şentürk, 1998, s.91-142)

Robert N. Bellah, 1967 yılında yayınladığı makaleyle birlikte "sivil din" kavramını sosyoloji terminolojisine kazandırmıştır. Sivil dine, Amerika'nın dünya gücü olmasına sebebiyet vereceğini düşünerek güvenmektedir. (Brummitt, L.J., 2015)

Bellah'a göre; sivil dinde ritüelin önemi, inançtan önce gel-

mektedir. Ritüel, inanca kaynaklık etmektedir. Bu bakış açısı Durkheim'da da mevcuttur. Durkheimcı bakış açısında; din, sosyal ve kutsal kavramları birbirlerine eşittirler. Bellah'ın sivil dine bakış açısında bir üst din mevcuttur. Amerika'da sivil din bu bakış açısında yaşanmaktadır, denilebilir. Çünkü birçok din mevcuttur ve hepsinin yaşayış şekli farklıdır. (Dikmen, F., 2014, s. 153-154-156)

Bir üst din olması koşuluyla Amerika, diğer dinlerin yaşanmasına müsaade etmektedir. Amerika'daki dinler, eğer bir üst din olursa, bu üst dinin koruması altında olmaktadır. (Dikmen, F., 2014, s. 153-154-156)

Bellah'a göre; bazı Amerikan başkanları, bazı kilise önderlerinden daha dindardır. Sivil dinin tanrısı bir kutsal metinde tanımlanmamıştır. Sivil din, Amerika gibi dinamik, üniter yani tüm mezheplere açıktır. Sivil dinin birçok sembolü Yahudi ve Hıristiyan geleneğinden alınmıştır. Bellah, sivil dinin evrensel insanlık dini olmasını istemiştir. "Sivil din kavramının amacı, liberal anayasal bir devletin siyasi yapısı içerisinde cumhuriyet ruhunu ve retoriğini sürdürmektir." (Şentürk, 1998, s.111-113)

ABD'de genel din toplamına bakıldığında; %73 Hristiyan (%48 Protestan, %22 Katolik, %2 Mormon, %1 Ortodoks), %19.6 ateist ya da hiçbir dine bağlı olmayan, %1.7 Musevi, %5.6 diğer inançlar, %0.7 Budist, %0.6 Müslüman, %0.4 Hindu, %0.3 Üniteryen Üniversalist, %0.1 Pagan, Vikan ve Druid yaşamaktadır. Şinto, Kaodaizm, Sihizm, Jainizm, Taoizm, Bahailik, Ekankar, Amerikan yerli dini ve Kemetizm gibi diğer pek çok dinin de temsil edildiğini görüyoruz. (Nones On The Rise, Pew Research Center, 2012)

İlk Anayasa (First Amendment), dinde hiçbir hükümet otoritesi olmamasını ve dinin özgürce ibadetlerinin yapılabilmesini garanti etmektedir. Amerika'da birçok karışık inanç

vardır. Amerika, dünyadaki en çeşitli dinleri barındıran ülke haline gelmiştir. Amerikalılar'ın çoğu kendilerini Hıristiyan olarak tanımlar. (%76) Yetişkin nüfusun %4'ü Hıristiyan değildir. (Budizm, Hinduizm, Musevilik ve diğerleri) diğer %15 kendisini din ile ilişkisi olmayan olarak tanımlıyor. Amerika Dini Tanımlama Araştırması'na göre, inançlar eyaletlere göre değişiklik gösterebiliyor. Batılı devletlerde yaşayan Amerikalıların %59'u Tanrı'ya inanıyor. Güney'de bu oran %86'ya çıkıyor. Dünyada en çok Hıristiyan'ın olduğu ülke ise Amerika'dır. (Among Wealthy Nations, Pew Research Center, 2012)

Günümüzde din özellikle Amerika'da ekonomik güç, kültürel öğe ve siyasi üstünlük olarak kuvvet bulup büyümektedir. İnancın toplumu etkilemesinde araştırma konumuz olan Evanjelizm'in ne kadar etkili olduğuna ve dinin Amerikan toplumundaki yansımasına yapılan bir araştırmayla örnek verecek olursak; Evanjelizm inancının temelinde yer alan daha önce bahsedilen Armageddon Savaşı ile ilgili olarak Acron Üniversitesi tarafından 1996'da yapılan din ve siyaset anketinin, Hıristiyan yetişkinlerin %31'inin dünyanın bir Armageddon Savaşı'nda son bulacağı inancına katıldığını sonucuna ulaşıldığını görebiliriz. Bu durum 62 milyon Amerikalı'nın söz konusu inanç sistemini kabul ettiği anlamına gelmektedir. (Halsell, s.32)

Günümüzde durum böyleyken tarihte Amerika'nın nasıl çoğulcu ve hoşgörülü bir ülke haline geldiği konusuna değineceğiz.

Amerika'ya ilk yerleşenlerin bazıları zulümden kaçan dindarlar; bazıları da para kazanma amacında olan iş adamlarıydı. Geri kalanı ise hem Tanrı'ya hem de hırs ve servete tapanlardan oluşuyordu. Kilise katılımı zamanla düşmeye

başlayan Püriten New England kolonisinin dindarlığı İngiltere'deki yargıçların tecavüzcü, hırsız ve katil gibi adi suçluları ceza olarak Amerika'ya göndermesiyle daha da bozuldu. İngiltere'deki Anglikan Kilisesi'nin denizaşırı uzaklıktaki eyaletine ayıracak çok az kaynağı vardı ve sömürgeciler tütün yetiştirmek için ihtiyaç duydukları, sayıları giderek artan kölelerini dine döndürmek için çok az çaba sarfetti. Amerika dindar doğmadığı gibi başlangıçta çoğulcu da değildi. Koloniciler yeni kıtaya giderken Hristiyanlığı yaymak amacındalardı. Teokrasi yanlıları kırbaçlama, idam gibi vahşi cezalandırmalarla insanları dini kurallara uymaya mecbur edince İngiliz hamileri müdahale etmek zorunda kaldı. Hatta İngiltere'nin yurt topraklarında olduğu gibi sömürgelerinde de Protestanlığın her türlüsüne izin veren "*Hoşgörü Kanunu*" çıkarıldı. Amerika'nın hoşgörü merkezine dönüşmesinin nedeni bu kadar büyük bir ülkede asayişi sağlamanın imkansız oluşuydu. 17.Yüzyıl ortasından itibaren Virginia gibi aşırı tutucu bölgelerdeki kilise yetkilileri muhaliflerin üzerine fazla gelince bu insanlar farklı yerlerde kurulan ılımlı sayılan kasabalara sığındı. Yatırımcılar da bu dini özgürlükten yararlanarak daha fazla insanı bu bölgelere çekmeye başladı. Bunun sonucunda dinsel çeşitlilik oluştu.

Amerika büyük uyanışlarının ilkini 1730-1740'larda yaşadı. Etkileyici vaazlarıyla şehirden şehre dolaşan rahipler halkın dini duygularını harekete geçirmeye başladı. 1780'lere gelindiğinde Amerika'da en çok hayranlık duyulan aydınlar artık din adamları değil devlet adamlarıydı. (Micklethwait ve Wooldridge, 2014, s.9-10)

Amerikan toplumunda dine olan bakış açısının tarihsel gelişiminden bahsettikten sonra Amerikan toplumunda siyasete verilen tepkilere bakmamız gerekecektir.

1792 yılından beri dört yılda bir yapılan Amerikan başkanlık seçimlerinde, 1828 yılında kurulan Demokrat Parti ve 1854 yılında kurulan Cumhuriyetçi Parti seçimi kazanma konusunda kıran kırana çekişme yaşayan partiler olmuştur. Aslında sistem aynıdır, her iki parti sadece izledikleri politikalar ve ideoloji olarak ayrılsa da bu partilerden aday olanlar başkan olduğu zaman yazılan senaryoda başkanı oynayan aktör olmanın ötesine gidememişlerdir ve gidemeyeceklerdir. Din ise yazılan senaryoda politikada kullanılacak en etkin unsur olmuştur.

Bu noktada önemli araştırmalar ve kamuoyu yoklamaları yapan Pew Research Center araştırma şirketinin People&The Press için 2011 yılında yapmış olduğu araştırmaları konu alabiliriz.

Pew Research Center araştırma şirketinin People&The Press için 2011 yılında yapmış olduğu araştırmalarda 15. 000'den fazla kayıtlı oy veren arasında, %34 Demokrat (kendilerini Demokrat olarak tanımlayan) bulunmaktadır. 2008 verileri ile karşılaştırıldığında 2011'de Demokratlar'a verilen desteğin 4 puan düştüğü gözlemlenmiştir. Kendini cumhuriyetçi olarak tanımlayan oy verenlerin yüzdesi ise %28 ile sabit kalmıştır. Pew Research Center araştırmalarından biri olan din ile partilerin kimliklerinin karşılaştırıldığı araştırmalara ait tablolar aşağıda yer almaktadır.

Trends in Party Identification, 2008-2011

Among registered voters

	2008	2009	2010	2011	08-11 Change
	%	%	%	%	
Republican	28	26	29	28	Even
Democrat	38	36	35	34	-4
Independent/other/no pref.	34	37	37	38	+4
Lean Republican	11	13	15	16	+5
Lean Democratic	14	14	12	14	Even
Don't lean either way	10	10	10	9	-1
	100	100	100	100	
NET Rep/lean Rep	39	40	43	43	+4
NET Dem/lean Dem	51	51	47	48	-3
Sample size	27,395	18,469	22,555	15,644	

Based on registered voters. Source is aggregated surveys conducted by the Pew Research Center for the People & the Press. Figures may not add to 100% or to subtotals indicated because of rounding.

PEW RESEARCH CENTER'S FORUM ON RELIGION & PUBLIC LIFE

TABLO 1: "Parti Tanımlamalarında Din Yoluyla Eğilimler"(Trends in Party Identification by Religion) (2 Şubat 2012, Pew ResearchCenter Religion and Public Life)

Party Identification and Religious Observance

Among registered voters

	2008		2011		
	Rep/ Lean Rep	Dem/ Lean Dem	Rep/ Lean Rep	Dem/ Lean Dem	Rep gain
	%	%	%	%	
All voters					
Attend weekly	48	43	52	41	+4
Attend less	33	58	38	52	+5
White evangelical Prot.					
Attend weekly	70	23	76	19	+6
Attend less	54	39	59	33	+5
White mainline Prot.					
Attend weekly	48	42	50	41	+2
Attend less	44	46	51	39	+7
White Catholic					
Attend weekly	45	45	52	40	+7
Attend less	38	54	47	45	+9

Based on registered voters. Source is aggregated surveys conducted by the Pew Research Center for the People & the Press. Figures read across, with the percentage not identifying with or leaning toward either party not shown.

PEW RESEARCH CENTER'S FORUM ON RELIGION & PUBLIC LIFE

TABLO: 2 "Oy Verenler Arasında Dini Mezhepler ve Parti Tanımlamaları Eğilimleri" (Party Identification and Religious observance (mezhep) Among registered voters) (2 Şubat 2012, Trends in Party Identification by Religion by Frequency of Attandance, PewResearch Center Religion and Public Life)

Bir diğer araştırma şirketi Gallup ise yaptığı bir araştırmada Amerikalılar'ı "*çok dinci*" olarak sınıflandırırken, dini, günlük yaşamlarında çok önemli olarak değerlendiren ve her hafta din hizmetlerine katılan olarak ayırmıştır. Bu grup Amerikalı yetişkinlerin 2014'ün ilk yarısında %41'inden oluşturulmuştur. Araştırmada, "dini olmayan" olarak tanımlanan Amerikalılar (2014'te Amerikalılar'ın %30'u) dinin önemli olmadığını (günlük yaşamlarında) söyleyen, dini hizmetlere hiç katılmamışlar. %29'unu oluşturan kalan grup, "*ılımlı inanan*" ("moderately religious") olarak tanımlanmıştır. (Newport, 2014, Gallup)

Bu insanlar; dini, yaşamlarında önemli olarak belirtenler, dini hizmetlere düzenli katılmayanlar ya da dinin çok önemli olmadığını söyleyip dini hizmetlere katılanlar olarak sınıflandırılmıştır. (Newport, 2014, Gallup)

Yapılan araştırmalardan bazılarının verileri kullanılarak dinin Amerikan toplumunda siyasi görüş açısından nasıl bir etkisi olduğu, inançlarını yaşayış şekillerinin bile insanları oy vermede nasıl etkilediği anlatılmaya çalışılmıştır.

Medya gücü inançların yayılmasında ve her alana yayılıp genişlemesinde oldukça etkili olmuştur. Medya ve Amerika'daki siyaset bağlantısıyla ilgili bilgi aktarımına bir sonraki kısımda devam edilecektir.

ABD ve Medya Üzerine

Araştırmanın konusunun Amerika üzerine olması sebebiyle Amerikan tarihi ve medya üzerine kısa bir bilgi aktarımı sağlamak isterim.

Soğuk Savaş süresince, Amerika, çeşitli iletişim araçlarına yatırım yapmıştır. Bunların içerisinde, Voice of America radyo istasyonu, Moskova'daki Amerikan Köşkü'nden yayın, (Ünlü

Nixon-Kruchshev "mutfak tartışması": iki ülke arasındaki özel anlaşma gereği Moskova'da açılan Amerikan Ulusal Sergisi'ni ziyaret edip Amerikan ürünleriyle tanışan Ruslar, bakış açılarını değiştirmişlerdir. 1958'de Sovyetler'in sergisi New York'ta açılmıştır.) ve Xerox makinaları kaçakçılığı, (yer altı basını ya da samizdata (Sovyet Bloğu'nu oluşturan ülkelerdeki kaçak yayınları ve bu yayınların el altından dağıtılmasını kapsayan terim. Komünist rejim tarafından sansürlenen yayınların kopyaları kısa bir sürede basılır ve bu kopyaları alanlar da kopyalarak dağıtmaya devam eder. Bunlar çoğunlukla el yazısı ya da daktilo yazısıydı.) yardım bulunmaktaydı. Soğuk Savaş sırasında, iletişim araçları, hükümetlerin yıkılmasına sebep olmadı, ama insanların zayıfladıklarında devletten güç almalarına yardım etti. (Shirky, 2011)

Voice of America'dan samizdata kadar yazılı basının tarihi rolü kamusal alanın yankılarıyla güçlenerek sosyal değişimde destekleyici rol oynamıştır. (Shirky, 2011)

Alman filozof Jürgen Habermas'ın 1962'deki kitabı "The Structural Transformation of the Public Sphere'de (Kamusal alanın Yapısal Transformasyonu) tartıştığı gibi; "Yazılı basın, tartışma için, boş alan sağlama yoluyla demokratik Avrupa ve politik olarak angaje olmuş vatandaşların arasındaki anlaşmaya yardım etti." (Shirky, C., 2011)

1948 Amerika seçimlerinden sonra politik fikirlerin ünlü çalışmaları içinde, Sosyolog Elihu Katz ve Paul Lazarsfeld, kitlesel medyanın yalnız başına insanların fikirlerini değiştirmediğini keşfetti. Bunun yerine iki aşama olduğunu öne sürdü. Fikirler önce medya yoluyla iletilmektedir ve sonra arkadaşlar, aile üyeleri, meslektaşlara yayılır. İkinci olarak sosyal aşamayı, siyasi fikirler biçimlendirmiştir. Bu aşama, internetin genelde, sosyal medyanın özelde fark yaratabileceği aşamadır. Sosyal

medya araçları gerçek dünya aksiyonları için ikame değildir. Koordine etmek için bir yoldur. Sosyal medya, grupların disiplinsizlik ve avantajsızlıklarını, koordine olma masraflarını azaltarak düzeltir, telafi eder. Sosyal medya, sosyal ağlar yoluyla, propaganda mesajlarıyla paylaşılmış farkındalığı artırır. Dünya çapında aktivistlerin sosyal medya ile fayda sağladığını düşünerek adım atmasının yanı sıra, hükümetler, sosyal medya araçları kadar güçlü oldularını düşünmektedirler. (Shirky, C., 2011)

Evanjelistlerin medya ile olan bağı ve din medya ilişkisi hakkında günümüzdeki radyo ve televizyon aracılığıyla Evanjelist öğretinin dünyanın birçok yerine yayılmakta olduğu söylenebilmektedir. (Halsell,2003, s.57)

Rice Üniversitesi Sosyoloji profesörü William Martin'e göre; "yabancı memleketlerde faaliyette bulunan Protestan misyonerlerin yaklaşık %90'ını Fundamentalistler (köktendinci) ve (Pentecostallar dahil) Evanjelistler oluşturmaktadır." (Halsell,2003, s.57)

Modern zamanların en tanınmış Evanjelistleri arasında, Metodizm akımına mensup John Wesley ve George Whitefield, "*Dostlar Cemiyeti*"nin (Society of Friends) kurucusu George Fox ve 19. Yüzyıl Amerika Evanjelistlerinin en tanınmışı Dwight Moody yer alır. Radyo, televizyon ve internetli elektronik çağ, Jerry Falwell ve Pat Robertson gibi milyonlarca dinleyiciye ulaşabilen Evanjelistlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Medya, dinlerin yayılmasını kolaylaştırmış ve misyonerlik faaliyetleri için de etkili olmuştur. Ayrıca medyanın Evanjelizm ile olan ilişkisine bir sonraki bölümde değinilecektir.

Medya ve Evanjelizm

Evanjelistler medya kanallarını etkin olarak kullanmaktadırlar. Protestan reformcular evrensel perspektiften kültürlerin ve milletlerin çeşitliliğini görebilmişlerdir. Küresel teknolojilere çabuk adapte olan Pentekostaller, bu teknolojiyi İncil'i paylaşmak ve kilisenin ufkunu genişletmek için kullanmışlardır. Ayrıca uluslararası konferanslar, yazılı eserler, kitle iletişim araçları, sayısız kişisel bağlantılar yoluyla teolojik diyaloglar kurmakta ve kültürler arası stratejiler geliştirmektedirler. (Ormerod ve Clifton, 2009:18). (Metin, 2013, s.356-357)

Birçok önde gelen Evanjelist'in (Dobson, Falwell, Robertson, Robinson, vb) medya ile ilişkilerinin 1970'lerin sonlarında ve 1980'lerin başlarında dini hakların yükselişi ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. (Vural, 2003, s.17-18)

Evanjelistler için medya vazgeçilmez bir propaganda ve aynı zamanda bir gelir kaynağı olmuştur. Televizyon vaizi evanjelistlere Televanjelik tanımı yapılmaktadır. (Vural, 2003, s.17-18)

Televizyonun var olması, internet ve benzer teknolojiler, fikirlerin hızlı bir şekilde aktarımını sağlamaktadır. Geçmişte, Evanjelistler'in popüler şarkılarla, operalarla daha büyük gruplara hitap etmesi ve mesajlarını yayması sağlanmıştır. Amerikan toplumunda televizyon bağımlılığı yüksektir. Bu bağımlılık en fazla Evanjelistler'in işine yaramıştır. Yaptıkları yayınlarla cemaatlerine taraftar toplamaktadırlar. Propaganda çalışmaları için broşürler, gazeteler, dergiler, kitaplar ve İncil yayınlayarak basılı medyayı, radyo ve televizyon yayıncılığını ve interneti kullanmaktadırlar. 1970'lere gelindiğinde serbest pazar içerisinde liberal Protestanlar, radikal Evanjelistler'in yayıncılıkta tartışmasız hakimiyetine boyun eğmiş oldular. 1970'lerden bu yana bu yayınlar adeta birer elektronik kilise

olarak hizmet vermektedirler. Bush'un seçimi kazanmasının arkasında Evanjelist yayıncılığının da büyük etkisi olmuştur. (Vural, 2003, s.19-20)

"*Televaiz*" izleyenleri "*kurtulmaya*" hatta ekranı tutup elini hissetmeye davet ediyorsa, medya bir değişim aracı olarak kullanılıyor demektir. "*Televanjelik*" bağlam haricinde müzik, video, film ve dergiler gibi diğer Hıristiyan medya türleri tüketicilerinin zaten "*kurtarılmış*" olduğu varsayılır. Veya medya ürününün kişinin kalbini yumuşatması sayesinde söz konusu kişiyle "kurtarılmış" biri arasında bire bir etkileşim kurulduğunda etkinin daha güçlü olması umulur.

Tennessee'li bir öğretmenin evrim teorisini öğrettiği için yargılandığı ve Evanjelistler'in anti modern damgası almasına yol açan 1925 Scopes davası nedeniyle, bu camianın bilimsel ilerleme, kitlesel medya ve yeni teknolojilere karşı oldukları varsayıldı. Fakat gerçekte, Evanjelistler herhangi bir modern aracı İncil'i yaymak amacıyla kullanmışlardır.

Amerikan Evanjelistleri çoğunlukla yeni medyadan çekindiler. (Hendershot, 2006, s.11-12-13)

Özellikle dünyevi eğlence sunan programlarına ve film medyası türlerine karşı mesafeliydiler. Ama aynı azmanda birbiri ardına değişik kitle iletişim modellerine öncülük etmişlerdir. (Hendershot, 2006, s.11-12-13)

Amerika'nın en büyük Hıristiyan medya üretici ve dağıtıcısı "*Focus on the Family*" olarak bilinir. (Hendershot, 2006, s. 18)

Dogmatik olarak Evanjelist amaçlarını belirten; "Bibleman", "Veggie Tales"(hafif dozda dinsellik içerir) gibi dini ürünler ekümenik inancı, yani tüm kiliselerin birleşmesi amacını destekler. Farklı ırklar Hıristiyan medyasında pek görül-

mezler "Veggie Tales" çizgi filminde "Junior Kuşkonmaz"ın (adı Latin kökenini yansıtan) başka bir sebzeyi doğum gününe davet etmek istememesi gibi, farklı ırkların göründükleri kısıtlı durumlarda da "diğerleri" şekline damgalanmaları olağandır. Yağlı saçlı ve altın dişli balkabağı "*Mr. Lunt*" dışında tüm "*Veggie Tales*" karakterleri beyazdır. Siyah Amerikalılar bazı Hıristiyan film, çizgi film ve durum komedilerinde yan unsur olarak rol alsalar da asla başrolleri üstlenmezler. (Siyah Amerikalılar'ın günümüzde Hollywood filmlerinde başrol almaya başlaması yine politik amaçların ürünüdür.) Bazı Hıristiyan medya ürünleri, "*Promise Keepers*" (bir kuruluş) örneğindeki gibi beyaz olmayan tüketicilerle iletişim kurmaya çalışılabilir. Fakat Evanjelist medya çoğunlukla beyazlar tarafından ve beyazlar için üretilmiştir. (Hendershot, 2006, s.20-21)

Bugünün muhafazakar Evanjelistleri geniş kitlelerle iletişim kurmak isterler. Zira inanç sistemlerinin tek doğru hatta insanlığın tek umudu olduğuna inanırlar ve bu gerçeği başkalarıyla paylaşmayı amaçlarlar. Medya da bu görevin yerine getirilmesine yardımcı olabilir. (Hendershot, 2006, s.20)

Oral Roberts, Billy Graham ve diğer Evanjelistler radyo ve televizyon ile ilgileniyordu. Daha az bilinen ise küçük bir grup Evanjelist'in film yapımıyla uğraşmasıydı. Bir alt kültür olgusu bile sayılmayacak bu bilimsel filmler, devlet okulları ve hava kuvvetleri eğitim kampları gibi dünyevi mekanlarda izleyicilere gösteriliyordu. Yalnızca asker izleyiciler milyonları buluyordu. (Hendershot, 2006, s.231-233)

1945-1958 yılları arasında her defasında 200 ila 1500 kişinin bulunduğu 200 binden fazla gösterim yapıldı. 1950'lerin ortasında ortaya çıkan bu filmler, günümüz Evanjelist medya kuruluşlarının yaptığı gibi sadece duygulara hitap edip kendini yetiştirme hakkında telepatik fikirler ortaya atmak yerine tar-

tışmaya açık ve rasyonel bir nitelik taşımaktaydı. 1950'lerin Evanjelist filmleri, Hıristiyan olarak damgalanmalarına yol açan bir kurtuluş bir bilimsel hikayenin içine sıkıştırılmıştı ve anlatıcı "*yaratan*" dan söz etse de İsa'dan pek söz etmiyordu. Birçok muhafazakar Evanjelist (ve köktenciler) belki de bu filmleri ruhani yönden hafif buluyordu. "Moody Institute of Science" (MIS) tarafından yapılan bu bilimsel filmler dünyanın içinde olup da dünyaya dahil olmamayı başardı. 1945-1962 yılları arasında yaşadığı altın çağ sırasında MIS, marjinal Hıristiyan yapımcı Irwin S. Moon'un idaresinde otuz film üretti. Bu, televizyon için 30 dakikaya indirilmiş 45 dakikalık gösterimler, Hollywood devresinin dışında üretilip dağıtılmış ve seyircilere sunulmuştur. Ama asla geleneksel sinema salonlarında sunulmamıştır. Yine de ilkokullar, yabancı misyonlar, dünya fuarları ve kiliselerde onları milyonlarca kişi izlemiştir. Hatta hava kuvvetleri erlerinin "Başkan Truman'ın Karakter Rehberliği" programının bir parçası olarak bunları izlemesi zorunlu tutulmuştu. Bu filmler, başlangıçta savaş sonrası Amerika'nın dini ortamıyla iç içe geçmiş filmlerdi; fakat 1960'larda devlet tarafından desteklenen yerlerde gösterilemeyecek kadar fazla dini nitelikli bulunmaya başlandı. Gerçekten de günümüz Evanjelist medyasında tipik bir özellik haline gelen birden çok anlama sahip belirsiz mesajlara bu filmlerde rastlanmamaktadır. MIS, ilk kez 1886'da Chicago'da kurulduğunda henüz bilim müfredata dahil edilmemiştir. 1945'te Moody'nin yönetim kurulunun California'da Evanjelist bilimsel filmler üretmek üzere MIS'in kurulmasına karar vermesi gerçekten bir dönüm noktasıydı. Ayrıca enstitünün radyo istasyonu WBMI de ülkedeki eski radyo istasyonlarından biridir. Enstitü MIS'e kıyasla daha köktenci gibi görünür. Enstitü öğrencileri Hollywood filmlerine gitmemek, içki ve sigara içmemek, küfretmemek ve randevularına yalnız gitmek zorun-

daydı. MIS filmleri ise aksine yoğun olarak kitle kültürüyle ilgiliydi, dünyevi bir form olan sinemayı başka bir dünyanın mesajını yaymak için kullanıyordu. MIS filmleri neo-evanjelistler gibi politikadan uzak durmayı tercih etmesine karşın kurtarılmamışları bularak ikna yöntemiyle onları değiştirmeye çalıştı. (Hendershot, 2006, s.234-235)

Bilim ve din arasında bir çelişki değil uyum gören MIS, Tanrı'nın varlığının deney tüpündeki moleküllerin reaksiyonu kadar rasyonel bir şey olduğunu iddia etmekteydi. Buna göre; filmin yarattığı sihir yoluyla Tanrı'nın gerçekleri deneysel olarak kanıtlanabilirdi. Hıristiyanlığa bilimsel açıdan yaklaşan MIS filmleri, duygusal diriliş taktiklerini reddedip modern ve rasyonel bir Evanjelist stratejiyi tercih etti. MIS'in kurucusu ve idarecisi Irwin S. Moon'a göre; "Yalnızca eski kafalılar bilimle Tanrı arasında bir çelişki arar. İncil'de bilimsel olmayan hiçbir şey yoktur." Moon'un filmlerinden her biri, Tanrı'nın sözlerinden ibaret olan İncil'den önce, Tanrı'nın yaptığı işlerin kitabı olan doğal dünyanın görkemine odaklanır. Çoğu zaman filmin son anlarına kadar Tanrı'dan söz edilmez. O zamanlar, bazı Hıristiyanlar bunu bir taviz olarak görmüş olsa da Evanjelist olmayan izleyicileri cezbetmek için bunun etkili bir yol olduğu ortadadır. (Hendershot, 2006, s.234-235)

Evanjelizm'e içten bir bağlılık duyan ve dünyanın içinde olmakla birlikte dünyaya dahil olmama kararlılığını gösteren MIS, birçok kararsız Evanjelist'i kazanmıştır. Şüphesiz muhafazakar camiada çok saygın bir yere sahip olan Moody Bible Institute'a bağlı olmak da bunu kolaylaştırmıştır. Dwight Moody de Moon'a benzer bir şekilde Evanjelistler'in politikaya girmesine karşıydı. Moody gibi MIS de politikadan kaçındı. Ama filmleri çok açık bir şekilde "*Ateist materyalizm*"le yani komünizmle savaşmak üzerine tasarlanmıştı. Gerçekten

de enstitünün en başarılı filmlerinden biri olan "*City of Bees*" apaçık bir şekilde anti komünist bir filmdir. Moon, arı toplumunda işsizlik, iş gücü idaresi problemi suç, çocuk suçu, otoriteye karşı koyma gibi şeylerin olmadığını gözlemliyordu. Arılar ölünceye kadar çalışmak zoundaydı, erkek arılar çiftleşme döneminden sonra öldürülüyorlardı, yumurta yapamazsa kraliçe arı bile öldürülüyordu. Arılar içgüdüleriyle bu şekilde yaşayabilirdi, fakat insanlar ancak zor kullanılarak bu şekilde yaşamaya mecbur edilebilirdi. (Hendershot, 2006, s.238)

"*City of Bees*" doğrudan komünizme hitap eden tek MIS filmidir. Bununla birlikte Moon'un diğer filmleri de Tanrısal vurguları nedeniyle, örtük bir biçimde anti komünistti. 1948' de Amerikan Hava Kuvvetleri eski istihbarat subayı Edgar C. Bundy, Moon'la birlikte, bir "*Komünizm Tehdidi*" turuna çıkarak, farklı yerlerdeki insanlara "*God of Creation*"ını ve Moon'un diğer filmleri gösterdiler. 1950'de General Douglas MacArthur, MIS filmlerinin Japonca ve Korece kopyalarını istedi. Telgrafında "bu filmlerin Allahsız Komünist saldırganlarla savaşan Koreliler'e ilham ve cesaret kaynağı olacağına inanıyorum." diyordu. Bunun ardından God of Creation, 38. paraleldeki Kore Birlikleri'ne ve Güney Kore'de, Shidi Dağı bölgesinde komünistlerin yıktığı köylere gösterildi. (Hendershot, 2006, s.239)

Moon, filminin İsa'nın dinine yeni insanlar kazanmak için en iyi yol olduğunu düşünüyordu, çünkü, herhangi bir kiliseye bağlı olmayan ve kendi isteğiyle bir ayine katılmayacak olan kişiler eğlendirici ve bilgilendirici bir film seyredebilirdi. MIS filmleri dayatmacı olmayan bir yaklaşım sergiliyordu, insanları ilk önce bilimin mantığı hakkında, daha sonra da Tanrı'nın kurtuluş için öngördüğü plan hakkında düşündüre-

cek sorular soruyordu. Filmler seküler dünyaya "düşük oktavlı bir yaklaşım yoluydu." (Hendershot, 2006, s.240)

1969'da, MIS'in film gösterimine katılan, bir Mcdonel Douglas Corp. Havayolları çalışanı, görüşlerini şöyle anlatıyor: "dinsel temelli olmalarına rağmen bu filmler harika. Eğer, dini gözüme gözüme sokmaya çalışsalardı onları izlemeye devam etmezdim; fakat bunu yapmadılar. İnsanı düşnmeye zorluyorlar." MIS tarafından Hıristiyanlık, mantıksal ve bilimsel bir inanç sistemi olarak anlaşılır.

Hıristiyan apokaliptik medyası olarak nitelendirilen kıyametle alakalı filmlerden bazıları; End of Days-Günlerin Sonu-1999, The Omega Code-1999'dur. (Hendershot, 2006, s.27)

Evanjelistler'in medyayı ve kültür sanat aktivitelerini dini amaçlarını yaymak doğrultusunda kullandığından bahsettikten sonra sekülarizm ilkesine değinilecektir.

Sekülarizm

Sekülarizm ve laiklik kavramları sıklıkla karıştırılmaktadır. Bu ayrımı yapabilmek adına Orçun İmga'nın tanımlamasına başvurulmuştur. "Laiklik, siyasi bir rejimin adıdır, sekülerleşme ise, sosyal bir sürece verilen isimdir. Laiklik, siyaset ve hukuk alanlarının dünyevileşmesi iken sekülerleşmede tüm hayatın dini kurumlardan arınması söz konusu olmaktadır." (İmga, 2010, s.48)

Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması meselesinin tarihsel sürecine bakacak olursak; dini alanda yaşanan çatışmaların, kapitalizmin gelişiminin, Rönesans düşüncesiyle toplumdaki katı kural ve inanç biçimlerinin kırılmaya başlamasının ve pozitif bilimlerde gözlenen gelişmelerin, kilise ve ruhban sınıfını ağır baskılara maruz bırakan 1789 Fransız Devri-

mi'nin temellerini hazırlaması bu dönemden sonra kilise ve devlet arasındaki ilişkilerin ayrılması yönünde düzenlenmesinde önemli bir aşama oluşturduğunu belirtmemiz gerekmektedir. (İmga, 2010, s.20-21)

Weber'e göre; özellikle devlet ve kilisenin ayrılmasınıönem taşımaktadır. Mezhep üyelerinin kilise ziyaretlerinin kredi alma, iş etiği ve kişiliğin onaylanmasında önemli bir etken olduğunu saptamıştır. Weber, dinsel cemaatler tarafından desteklenen evrensel yayılımını Amerika'ya özgü demokrasi biçimi olarak değerlendirmiştir. (Karagöz, 2003, s.174)

Sekülarizm konusunda ABD özelinde yapılan incelemede; ABD'nin laikliğinin orijinal bir devlet ve din ayrılığı ortaya çıkardığı söylenebilmektedir. İkisi de bağımsızdır. Bu, başkan ve kongre üyelerinin göreve başlarken dini yemin etmelerini engellemediği gibi anayasada "Kongre üyeleri hiçbir dini kurum lehine kanun yapamazlar." hükmü bulunur. ABD, birçok mezhepten insanın bir arada yaşadığı bir ülke olmasından dolayı seküler bir yapıya sahip olmak durumundadır. Fakat dini özgürlüklerin rahatça yaşanıyor olması, hep barışçıl bir ortam olduğu anlamına gelmemektedir. Birçok mezhep çatışması yaşandıktan, hatta İngiltere'den ve diğer Avrupa ülkelerinden dinlerini özgürce yaşayamadıkları için, dini ve siyasi baskı altında oldukları için Amerika'ya gelmek durumunda olan insanlardan oluşmuş bir Amerikan toplum yapısı bulunmaktaydı. Amerika'nın 1787 yılında kabul edilen ilk anayasasında kilise ve devlet ilişkileri açısından bir belirleme olmamıştır. Bunu düzenlemek ve sivil haklar konusunda açıklayıcı olmak adına 1791'de "İlk Tadil" (First Amendment) yapılmıştır. (İmga, 2010, s.20-22)

ABD laik bir ülkedir; ancak Avrupa, Doğu ve Ortadoğu laikliğinden farklı bir dini yapısı vardır. Din ve devlet iki ayrı

saygın yapıdır. Resmi işlerde İncil üzerine yemin etmek, "Tanrı Amerika'yı korusun" duası ABD'de dine veya devlete ilişkin bir zaaf oluşturmaz, iki alan birbirine müdahale etmez. Bir yandan en liberal toplumsal ve iktisadi şartlar sağlanır, öte yandan doların üzerinde "In God We Trust" ("Tanrı'ya inanıyoruz") yazar. (İmga, 2010, s.20-21)

Günümüzde ABD'nin her anlamda demokrasiye önem göstermesi ve demokrasi tanımına uygun olarak yapılan siyasi uygulamaları sebebiyle din konusunda da gerçek demokraside olması gereken gibi saygılı bir yaklaşım uygulandığı gözlemlenmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde Amerikan siyasal ve toplumsal yapısı, sekülarizm, ABD başkanlarının din kurumuna yaklaşımları, Evanjelist örgütlerin medya kanallarındaki yeri, Amerika'daki din misyonerliği, Amerika'daki Evanjelistler'in sivil toplum kuruluşu misyonu ile faaliyet göstermesi konuları açıklanmaya ve anlatılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise; savunulan düşüncenin ispatlanma aşamasına geçilecek ve hem nitel hem nicel verilerle bu ispat sağlanmaya çalışılacaktır.

3. BÖLÜM

SOSYAL MEDYA VERİLERİ ÜZERİNE İLETİLER, ANALİZ (İLETİ ANALİZİ), GERÇEKLİK TASARIMLARI

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), din kurumunu siyaset üzerinde etkili kılmaktadır. "*God Bless Amerika*" ("Tanrı Amerika'yı kutsasın") sözünün neredeyse tüm ABD başkanları tarafından kullanılması Amerika'nın para birimi olan Amerikan dolarının üzerinde "*In God We Trust*" ("İnandığımız Tanrı'ya") ifadesinin yer alması ve daha önce araştırmamız içerisinde yer alan Amerika özelinde yapılan incelemelerde dinin siyaset ve ekonomi üzerindeki etkisi görülmüştür.

Din kurumu oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır. Evanjelizm'in ABD politikalarında yarattığı etki incelenerek bu alan daraltılmaya çalışılmıştır. Evanjelizm inancına göre; gerçekleşecek olan Armageddon Savaşı'nda Yahudiler'in korunacağı ve Yahudiler'e yardım eden Evanjelist Hıristiyanlar'ın da bu savaşta, "kurtarılanlar" arasında yer alacağı bilinmektedir. Evanjelistler'e göre; Armageddon Savaşı dedikleri savaş Megiddo Vadisi olarak adlandırılan İsrail'de yer alan bir alanda

gerçekleştirilecektir. Burada, yakın tarihimizde, Aralık 2017'de ön plana çıkan Kudüs meselesinin ve daha önceki yıllarda da sık sık gündeme gelen hatta hiç durulmayan İsrail-Filistin probleminin de Evanjelizm kökenli olduğunu söyleyebiliriz.

Bu incelemede Evanjelizm'in ABD siyasetinde oynadığı rol, sosyal medya aracılığıyla araştırılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri 2016 başkanlık seçimlerinde galip gelen ve ABD'nin 45. Devlet başkanı olan Donald J. Trump'ın seçilmeden önceki bir ay süresince Facebook ve Twitter'da bulunan kendi hesabı ve belli başlı Evanjelist örgütlerin kendi sosyal medya hesaplarından paylaşılan iletiler karşılaştırılarak Evanjelizm'in, başkanlık seçimlerine ve politikaya olan etkisi ispat edilmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra Youtube'da Evanjelist bir örgüt olan "*Billy Graham Evanjelist Örgütü*" (Billy Graham Evangelistic Association-BGEA) ve belli başlı televizyon kanallarının youtube hesapları (Fox News, CNN International) ve bu hesaplarda paylaşılan videolar incelenmiş, bunun da araştırmaya katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Bu bölümde öncelikle, sosyal medyanın öneminden ve siyaset ile olan ilişkisinden bahsedilecektir.

Günümüzde, yeni medya olarak nitelendirilen sosyal medya; yazılı basın, posta servisi, telgraf ve telefon gibi iletişim araçları ile yapılan bilgi paylaşımını daha hızlı, etkili ve kullanışlı bir şekilde yapabilmektedir.

Yeni medya da diğer medya türleri gibi çoğu zaman politik güç olarak kullanılmıştır. "Yeni medya, internetin etkileşimli iletişim gücünü tanımlayan soyut bir kavramdır ve bu gücü kullanan araçlar, sosyal medya araçları olarak tanımlanır." (Çildan,C., Ertemiz, M., Küçük,E., Tumuçin, K., Albayrak,D.)

Sosyal medyanın dünyada birçok ülkede devrimlere, hü-

kümet değişimlerine ve ayaklanmalara yol açması, etkinlik gücünü göstermektedir. Sosyal medya, uzun dönemli olarak, sivil toplum ve kamu alanını güçlendirmektedir.

Üç ciltlik olarak, kuramcı Manuel Castells tarafından ortaya konulan Enformasyon Çağı adlı eserin ilki olan "Ağ Toplumu"nda konumuzla ilgili önemli bilgiler verilmiştir. Bu eserinde; Hıristiyanlık çağının ikinci bin yılının sonlarına doğru, tarihsel önemde birkaç olayın insan hayatının toplumsal görünümünü değiştirdiğini söylemektedir. Bilgi(enformasyon) teknolojilerini merkez alan teknoloji devriminin, ivme kazanan bir hızla toplumun maddi temelini yeniden şekillendirmeye başladığını ve dünyanın dört bir köşesindeki ekonomilerin, ekonomi, devlet ve toplum arasında değişken bir geometri sisteminin devreye girmesiyle birlikte küresel olarak birbirine bağımlı hale geldiğini belirtmiştir. Manuel Castells, Ağ Toplumu analizinde; siyasi elitlerin iktidara sahip olmasına rağmen, nihai kontrolün şimdi iletişim ağlarında olduğunu söyler. (Ampuja, M., Koivisto,J) Castells, Ağ Toplumu analizinde internetin ve sosyal medyanın hızlı, etki ettiği alanın geniş, maliyetinin uygun olmasıyla toplumda bir değişim meydana geldiğinden bahsetmekte ve devletlerin medya üzerindeki etkisine de değinmektedir.

1996'ların başında, siyasi seçimler için aday olanlar kendi web sitelerini oluşturmaya başladığında siyasi kampanya yöneticileri tarafından internetin gücü keşfedilmiştir. (Hamurdan, Z.)

Sosyal medyanın gündem belirleme ve politikayı etkileme özellikleri zamanla gelişmiştir. Sosyal medyanın bir haberi ya da görüşü hızlı bir şekilde büyük kitlelere yayabilmesi onun etki gücünü de artırmaktadır. Twitter'da konu etiketi olarak geçen başlıklar kullanıcıların görüşlerini paylaşmaları için

ortam hazırlamaktadır. Hashtag işareti (#) ile başlayan bu konu etiketleri kitle iletişim araçlarının yayınladığı olaylardan da alınmaktadır. (Maireder,A., Ausserhofer, J.) Twitter'daki gündem, kitle iletişim araçlarının gündeminden biraz farklı olabilir; ama kullanımı açısından ana akım medyada gündem konuları belirli bir otoriteden geçip insanlara aktarılırken, ele alınan konu sosyal medyalarda bir filtreden geçmeden kullanıcılar arasında yayılıp "trend topic(tt)" olarak adlandırılan en çok konuşulan konu haline gelebiliyor ve kitle iletişim araçları da sosyal medyada ilgi çeken konuyu da ele alabiliyor. Buna ek olarak kitle iletişim araçlarından edinilen bilgi insanlara tek taraflı olarak sunulurken sosyal medyada iki taraflı bilgi alışverişi olabilmesi de ilgili çekici olmakta ve karşılıklı olarak tartışmalar yapabilmeyi kolaylaştırmakta böylece daha özgür bir ortam sunmaktadır.

Sosyal medyanın siyaset ile ilgili olan ilişkisine bir örnek olarak Youtube'un "*Worldview*" kanalı örnek gösterilebilir. Bu kanalda politikacılar ve seçmenler iletişim kurabilmekteler. "Öncelikle, üye olan kullanıcılar web sitesine, katılacağı açıklanan konuğa sorulmak üzere çeşitli sorular yazıyorlar. Ardından bu sorular bir gazeteci tarafından konuğa yöneltiliyor. Bu durum sosyal medyanın katılımcı yönüne örnek gösterilebilir. ABD eski başkanı Barack Obama da bu platforma katılmıştır. Üst düzey politikacıların bu programa katılması, sosyal medyanın politik alandaki gücüne verdikleri önemin bir işaretidir." (Çildan,C., Ertemiz, M., Küçük,E., Tumuçin, K., Albayrak, D.)

Şu an görevde olan ABD Başkanı Donald J. Trump'ın sosyal medyayı ne kadar aktif kullandığı bilinmektedir. Trump'dan bir önceki seçilmiş başkan Obama da sosyal medyayı aktif ve planlı kullanıp faydasını görmüş bir ABD başkanıydı.

Obama, 2008 başkanlık seçimi süresince bilinilirliğini artırmak için hızlı ve düşük maliyetli olan sosyal medyayı kullanmış, aynı zamanda http://mybarackobama.com isimli internet sitesi ile blog yazabilme, profil oluşturabilme gibi yollarla seçmene aktiflik kazandırmış; ayrıca etkinlik organize etme ve para toplama işlevleriyle de bu sosyal ağ, seçimde Obama'ya katkı sağlamıştır. Obama'nın seçim kampanyası boyunca elektronik posta listesinde 13 milyon kişiye, sosyal ağlar aracılığıyla 5 milyon takipçiye ulaşmış; ayrıca 3 milyon çevrimiçi bağışçı bulunduğu tespit edilmiştir. Obama başarılı sosyal medya stratejisi sayesinde internet üzerinde 500 milyon bağışçı toplamıştır. (Derinözlü, C.)

"Pew Research Center" isimli araştırma şirketinin 2016 yılında yapmış olduğu bir araştırmada sosyal medya kullanıcılarının yüzde yirmisinin internetten edindiği bilgilerle siyasi görüşlerini değiştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. (Dekat, K., Anderson, M.)

Son yıllarda ABD Başkanlık seçimlerinde seçime çok kısa bir süre kala başkan adaylarının televizyonda canlı olarak yaptıkları tartışmaların, seçmenlerin tercihleri üzerinde çok büyük etkiye sahip olduğu yapılan araştırmalarla açık bir şekilde ortaya konulmaktadır. (Köseoğlu,Y., Al,H.) Bunun yanında seçim kampanyalarında son yıllardaki sosyal medyanın gücü su götürmez bir gerçek haline gelmiştir. Sosyal medya aracılığıyla yapılan propagandalar uygun maliyetlerle kitlelere hızlı bir şekilde ulaşabilmektedir.

Sosyal medyanın seçimler sırasında iyi ve etkili kullanıldığında sonuçlarda olumlu gelişmeler ortaya çıktığı 2008 ABD Başkanlık Seçimleri'nde görülmüştür. (Çildan,C., Ertemiz, M., Küçük,E., Tumuçin, K., Albayrak,D.)

Trump'ın sosyal medya takipçileri arasından yüzde yetmiş-biri Trump'ı desteklediğini söylemiştir. Clinton'ın takipçilerinden yüzde altmış yedisi Clinton'ı desteklediğini söylemiştir. (Digital Media's Influence on the 2016 United states Presidential Election, Kristy Dekat Assistant Professor of Journalism, Department of English, Modern languages and Journalism Emporia State University. (Dekat, K.), (Perlberg,S.) Verilen bu oranlar ciddi anlamda sosyal medyanın seçmen üzerindeki etkisini ortaya koymuştur. Trump'ın tweetleri kendisinin dünya görüşü hakkında bilgi sahibi olmamıza sebep olmaktadır. Örneğin; 2014 öncesinde kendisinin paylaşımları, Çin ve o ülkenin Amerika'ya karşı potansiyel bir tehdit olduğu yönündeyken, daha sonrasında tweetlerinin hedefini Meksika, Suriye ve IŞİD'e yönlendirmiştir. (Tsur,O., Ognyanova,K., Lazer, D.)

Araştırma konumuz olan Evanjelistler'in ve Trump'ın ilişkisine bakacak olduğumuzda birkaç örnek verebiliriz; Liberty Üniversitesi başkanı, Amerika'nın en göze çarpan televanjelistlerinden birinin oğlu olan Jerry Falwell Jr., Trump'ı onaylamış ve Trump'ın kendisine babasını hatırlattığını söylemiştir. Amerika'nın en bilinen vaizi İsa'yı işaret ederek Trump'ın; "inanılmaz bir iletişimci ve markacı", "iyi bir adam", "vaizliğimizin arkadaşı" olduğu şeklinde ifadeler kullanarak Trump'ı övmüştür. Pew Research Center; tüm beyaz evanjeliklerin yarısının Trump'ın iyi ve harika bir başkan olabileceğine inandıkları sonucuna ulaşmıştır. "*Survivor*", "*Shark Tank*" gibi çok tutulan programların yapımcısı olan ve 2016'da gerçekleştirilen "*Ulusal Dua Kahvaltısı*"na dayanak olan evanjelik Mark Brunett ise Trump'ın "*Apprentice*" (Çırak) ve "*Celebrity Apprentice*" (Ünlü Çırak) televizyon şovlarının yapımcılığını üstlenmiştir. (Dias, E.) Buradan da Evanjelistler'in Trump'a verdikleri destek gözlemlenebilmektedir.

Public Religion Research Institute kurumunun yaptığı araştırmaya göre; Evanjelist olup oy kullananların yüzde altmış beşi, yaklaşık üçte ikisi Trump 'ı desteklediğini söylemiştir. En çok bilinen Trump destekçisi Evanjelist liderler; James Dobson ("Family Talk Radio"nun kurucusu ve "Focus on Family" grubunun savunucusu), Tony Perkins (Hıristiyan tutucu "Family Research Council"in başkanı), Ralph Reed("Faith and Freedom Coalition"ın başkanı ve Evanjelist Pat Robertson'un "Hıristiyan Koalisyonu"nun icra direktörü), Jerry Falwell Jr.'dir. (Lyncburg'taki "Liberty Üniversitesi"nin başkanı ve Jerry Falwell'in oğlu "Moral Majority"nin yardımcı kurucusu) (Johnson, A.) James Dobson, bir radyo röportajında Cumhuriyetçiler'den aday olan Donald Trump'ı, Trump'ın İsa ile ilişkisinin iyi olması sebebiyle desteklediğini açıkça ilan etmiştir. (Hallowell, B.) Şu anda Amerikan Başkan yardımcılığı görevini yürüten Mike Pence, Başkan Trump'ın; "Hıristiyan Evanjelistler için sarsılmaz, değişmez bir müttefik" olduğunu belirtmiştir. 1979'da kurulan Falwell'in "Moral Majority" topluluğu, Ronald Reagan'ın Cumhuriyetçiler ve Güney Hıristiyan Evanjelistleri arasındaki yakın bağı teşvik etmek için yapılan reklamlara on milyon dolar harcamıştır. (Burton, T., 2017) 1989'da "*Moral Majority*" dağılırken 2000'lerde Billy Graham, Pat Robertson, "*Family Research Council*"den Tony Perkins, Focus'un sahibi James Dobson Cumhuriyetçiler'in canlı sesi olmaya devam etmiştir. (Burton,T.,2017)

Amerika Birleşik Devletleri'nde siyasete din karıştırılmayacağı ABD'nin seküler bir devlet olduğu ve her inanç için farklı bir hukuk uygulaması olmaması gerektiği anayasal olarak belirlenmiştir. Fakat uygulamada iç ve dış siyaset stratejilerinde ABD'nin Evanjelizm'in amaçları doğrultusunda hareket ettiği görülmektedir.

Amaç

Konusu: "Din Kurumunun Amerika Siyasetine Etkisinin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi" olan bu çalışmanın amacı; Evanjelizm ile iç ve dış politika arasındaki bağlantıyı ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırma yapılırken Amerika'da Evanjelistler'in yoğun olduğu bölgelerde Trump'a (Cumhuriyetçi Adayı olarak da değerlendirilebilir.) daha fazla oy verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Trump'ın Cumhuriyetçiler'in oyunu arttırdığı eyaletler: Iowa, Wisconsin, Michigan, Ohio, Pennsylvania, Florida, Montano, Idaho, North&South Dakota, Indiana, Nebraska, Oklahoma, Arkansas, Tennesse, Kentucky, Alabama, West Virginia'dır. Evanjelistler'in de en çok yaşadığı eyaletler: Tennesse, Oklahoma, Alabama, W. Virgina, Arkansas, N. Carolina, Kentucky, Indiana, Wyoming, Iowa, Idaho, Michigan, Ohio, S. Dakota, Wisconsin, Pennsylavania'dır. (Walton,J., Lowther,E., Stylianou, N., Mpini, R., Ashton,C., Ewer,L., Reed,J., Huynh,L., Qurashi, S.) (Green, J.,2004) Böylece Evanjelistler'in yoğun olarak yaşadığı bölgeler ile Trump'a oy veren bölgelerin çoğunlukla aynı bölgeler olduğunu söyleyebiliriz.

Genel perspektiften bakıldığında dinin Amerikan politikasında ve seçimlerde yapılan propagandalarda da etkili olduğu gözlemlenmiştir. Donald J. Trump da inanç unsurunu kullanarak seçim propagandası yapmıştır.

Trump bir Hıristiyan'dır. Ama düzenli olarak kiliseye gidenler arasında da çok popüler olmamıştır. Reuters'ın yaptığı bir oylamaya göre Trump'ın kiliseye katılımının az olması Trump'a olan desteği azaltıyordu, Cumhuriyetçi adaylar arasında en az inananın o olduğu düşünülüyordu. (Allan, L.,2016)

Fakat buna rağmen seçimi kazanan Trump oldu. Burada sosyal medyanın gücünün etkili olmasının yanı sıra paylaşım-

larında din unsurunu barındırması, seçim propagandaları, kullandığı dil de etkili olmuştur. Seçim öncesi dönemde Trump'ın 2005 yılında yaptığı bir konuşmanın görüntüleri basına sızdığında kendisi, özellikle Evanjelistler'den ciddi bir tepki almıştır. Bu konuşmada Trump'ın yanındaki kişiye, bir Hollywood yıldızı hakkında ahlaki olarak aşağılayıcı tanımlamalarda bulunduğu duyulmaktadır. Seçimlere çok az bir süre kala Hillary Clinton'ın da seçim kampanyasında çalışan kişilerin Evanjelistler ve Katolikler hakkında yaptıkları yorumlar, onları "yobaz" olarak tanımlaması tepki çekmişti. Bu durumda elinde iki seçeneği olan Amerikan seçmeni kime oy vermesi gerektiği konusunda oldukça kararsız kalmıştı. Trump'a destek vermeyi sürdüren Evanjelistler vardı, bunlar da Trump'ı kamuoyuna karşı savunurken Trump'ın değiştiğini dile getiriyorlardı. Demokratlardan ise Hillary Clinton'a çok kızanlar olsa da buna rağmen başka seçenekleri olmadığı için Hillary Clinton'a oy vermeye devam edeceklerini söylüyorlardı.

Cumhuriyetçi ve Demokrat partilerin savundukları bazı ana ilkeler vardır. Kararsız kalan seçmen bu ilkeler doğrultusunda kararını vermiştir. Din, siyaset, sosyal medya üçgeninde bu çalışmanın amacına yönelik araştırmalar çalışmanın devamında görülecektir.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu çalışmada sosyal medya mecralarından Facebook, Twitter ve Youtube araç olarak kullanılmıştır. 2004 yılında hizmet vermeye başlayan Facebook ve 2006 yılında hizmet vermeye başlayan Twitter, kullanıcılarına mesajlaşma, tanışma imkanı sağlayan diğer web sitelerinden farklı olarak; organizasyon

kurmayı, organize olmayı, bilgi ve fikir paylaşmayı, inançlar, düşünceler etrafında gruplaşmayı sağlayan sosyalleşme platformu olmuşlardır. (Çildan,C., Ertemiz, M., Küçük,E., Tumuçin, K., Albayrak,D.) Youtube ise 2006 ve 2008'de siyasi bir alan olmuştur. (Hamurdan, Z.,2006)

8 Ekim 2016 ve 8 Kasım 2016 tarihleri arasında Donald J. Trump ve bazı evanjelist örgütlerin Twitter ve Facebook üzerinden yaptıkları paylaşımlar konu alınmıştır.

Paylaşımları incelenen Evanjelist Örgütler; "*Billy Graham Evangelist Örgütü*" ("Billy Graham Evangelistic Association"), "*Ulusal Evanjelikler Örgütü*" ("National Association of Evangelicals/NAE"), "*Living Waters*", "*Evanjelik Müttefikler*" ("Evangelical Alliance") dir. Çalışmanın evreni, Evanjelistler'in kullandığı sosyal medyaların tümü olarak belirlenmiştir. Ayrıca Youtube üzerinden bir Evanjelist örgüt olarak çalışan "Billy Graham Evangelistic Association" kuruluşunun Youtube kanalı ile Fox News ve CNN International'ın Youtube kanallarında 8 Ekim 2016 ve 8 Kasım 2016 tarihleri arasındaki paylaşımlar incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Bu araştırmalarda kısa zamanlı olarak seçimlere olan etki ölçülmeye çalışılmıştır.

Hipotez

Bu çalışmada ele aldığımız bir varsayım: Evanjelizm'in ABD siyasetini şekillendirdiği, "Trump'ın söylemlerinde bunun izlerini görmek mümkün." Diğer varsayım ise; "Amerika Birleşik Devletleri'nde dinin siyaset üzerinde etkisinin bulunduğu ve sosyal medyanın bu etkiye araç oluşturduğu." şeklindedir.

Önemi

Çalışmanın önemi; varsayımın doğruluğunu ortaya koymaktır. Türkiye'de daha önce bu konuda yapılmış bir çalışma olmadığı için bu konuyla ilgili bilgi vermek ve literatüre böyle bir inceleme eklemek doğrultusunda araştırma yapmaktır.

Araştırma Örneklemi ve Yöntem

Örneklem: Evanjelistlerin önde gelen Twitter ve Facebook hesapları seçilmiştir. Bunlar seçilirken en fazla takipçisi olan gruplar seçilmeye çalışılmıştır. "Billy Graham" isimli 2008 tarihinde açılan twitter hesabının takipçi sayısı; 413B. 2015 tarihinde açılan "Living Waters" isimli Twitter hesabının takipçi sayısı 1856. 2009 tarihinde açılan "Evangelical Alliance" isimli twitter hesabının takipçi sayısı; 22.4B dir. Donald J.Trump'ın şahsi Twitter hesabı 2009'da açılmıştır, takipçi sayısı 42.2M.dir. "Billy Graham Evangelistic Association" isimli Facebook hesabının takipçi sayısı 2.299.239 kişi, Donald J. Trump'ın şahsi Facebook hesabının takipçi sayısı 24.024.654 kişi, "National Association of Evangelicals" kuruluşunun facebook hesabının takipçi sayısı 3.202 kişidir. (Bu veriler 9 Kasım 2017 tarihinde güncellenmiştir.) Ayrıca Youtube üzerinden "Fox News", "CNN International", "Billy Graham Evangelistic Association" kanalları 8 Ekim 2016 ve 8 Kasım 2016 tarih aralığında incelenmiş ve başkanlık seçimleri öncesi süreçte kamuoyunu etkileyen yayınlar hakkında araştırma yapılmıştır.

Bu çalışmada yöntem olarak içerik analizi belirlenmiştir. İçerik analizine ilişkin farklı tanımlar yapılsa da hepsinin vurguladığı iki önemli konu, yöntemin "sistematik" ve "tarafsız" olması gerektiğidir. Bu yöntem 20.yüzyılın başlarında kullanılmaya başlanmıştır. (Koçak, A., Arun,Ö.,2006)

İçerik çözümlemesi iletişim içeriğinin genellikle önceden belirlenmiş sınıflamalar(kategoriler) çerçevesinde sistematik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan bir araştırma tekniğidir. Metinsel, görsel, işitsel her türlü içerik, her türlü belge, içerik çözümlemesi tekniğiyle çözümlenebilmektedir. Bu yöntemin ortaya çıkışı Max Weber'in 1910 yılında gazetelerin siyasal ve toplumsal olaylara ne kadar ağırlık verdiklerini ortaya çıkarmak için bu yöntemin uygulanmasını önermesiyle başlamıştır. İçerik çözümlemesi çalışmaları çerçevesinde 1940'lı yıllarda askeri istihbarat birimlerinin düşmanın "moral gücü"nün göstergesi olarak radyo yayınlarındaki müzikleri ve haberleri çözümledikleri bilinmektedir. (Geray, H., 2006)

Bulgular ve Değerlendirme

Günümüzde sosyal medya araçları rejim değiştirmek, hareket başlatmak için kullanılan birer organizasyon araçları olmuşlardır ve bu duruma bakıldığında sosyal ağların temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye doğru yollar oluşturmaya başladığı görülmektedir. (Çildan,C., Ertemiz, M., Küçük,E., Tumuçin, K., Albayrak,D.)

Facebook ve Twitter sosyal ağlarından "Donald J. Trump" ve Evanjelist örgütlerden; "*Billy Graham Evangelistic Association*", "*National Association of Evangelicals/NAE*", "*Living Waters*", "Evangelical Alliance"in paylaşımları incelenmiştir. 8 Ekim 2016 ve 8 Kasım 2016 tarih aralığında bu kurumların ve kişilerin sosyal medya hesaplarında yapılan inceleme sonucu bulunan veriler ve yorumları aşağıda yer almaktadır.

Bunların dışında 8 Ekim 2016 ve 8 Kasım 2016 tarih aralığında Youtube üzerinden "*Billy Graham Evangelistic Association*", "*Fox News*", "*CNN International*" kanalları da incelenmiş

ve seçim öncesinde haber kanallarının da seçimle ilgili yaptıkları yayınlar araştırılmıştır.

Sosyal ağlar özellikle seçim dönemlerinde bir propaganda aracı olarak kullanılmaktadır. Etkileşimli iletişim kurulabilmesi, siyasetçinin kısa sürede daha geniş kitleye hitap edebilmesi ve onların tepkisini daha rahat ölçebilmesi sosyal medyayı güçlü bir politik araç haline getiren sebeplerdir. (Çildan,C., Ertemiz, M., Küçük,E., Tumuçin, K., Albayrak,D.)

Facebook, Twitter ve Youtube üzerinden yapılan araştırmalar ve edinilen bulgular çalışmanın devamında yer almaktadır.

Facebook

Amerikan başkanlık seçimlerinde aday olan kişiler televizyon kanallarında karşılıklı olarak tartışma programlarına çıkarlar. Buradaki tartışmaların seyri kamuoyunda etkili olmaktadır. Son zamanlarda buna sosyal medya faktörü de eklenmiştir. Sosyal medyanın da seçim kampanyalarında oldukça etkin bir rol oynadığı söylenebilir.

Araştırma konumuz olan din kurumunun Amerikan siyasetine etkisi ile bağlantılı olarak bazı Evanjelist örgütlerin ve Donald Trump'ın sosyal medya paylaşımları incelenerek bu etki ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmada paylaşımları incelenen facebook hesapları hakkındaki bilgiler şu şekildedir:

Donald J.Trump: @DonaldTrump. Bu, Donald J. Trump'ın resmi facebook sayfasıdır.

Toplam beğeni sayısı: 22.789.876

Toplam takip sayısı:24.024.654

Web sitesi: www.donaldjtrump.com

https://www.facebook.com/DonaldTrump/ , (8.11.2017.)

Billy Graham Evangelistic Association (Billy Graham Evanjelistik Örgütü): @BillyGrahamEvangelisticAssociation. Kar gütmeyen kuruluş.

Toplam beğeni sayısı: 2.364.095

Toplam takip sayısı: 2.299.239

Web sitesi: http://BillyGraham.org/

Hakkında: "BGEA(Billy Graham Evangelistic Association), Billy Graham tarafından kurulmuştur. Hz.İsa'nın öğretlerini duyurmak için kurulmuştur. BGEA'nın resmi sayfası 1950'de Evanjelist Billy Graham tarafından bulunmuştur. Bir savaştan çok daha fazlası olarak, BGEA uluslararası projelere ve yenilikçi papazlıkların oluşumuna katkı sağlamak amacındadır. Finansal hediyelerinizle BGEA'yı desteklemek isterseniz websitemizi ziyaret edebilirsiniz. "

Misyon: "BGEA, Evanjelistik çağrıları genişletmek, Billy Graham'ın ve Franklin Graham'ın (Billy Graham'ın oğlu), Hz.İsa'nın öğretilerini papazlıklar aracılığıyla duyurmak istemeleri için varolmuştur."

https://www.facebook.com/BillyGrahamEvangelisticAssociation/ , (8.11.2017)

National Association of Evangelicals/NAE (Ulusal Evanjelikler Örgütü): @naevangelicals. Kar amacı gütmeyen kuruluş. Dini bir kuruluştur. 1942'de kurulmuştur.

Toplam beğeni sayısı:3.274

Toplam takip sayısı: 3.202

Web sitesi: http://NAE.net/

Hakkında: "Tanrı'nın adına ve onuruna Evanjelik Hıristiyanlarla bağ kuruyoruz. NAE, 40 farklı mezhepten 45 000'den fazla yerel kiliseye hizmet verir. Şu anda NAE 4 ana alanda ABD'de Evanjelik Hıristiyanlarla bağlantı içindedir. Mezheplerin aktif ve güçlü olması için çalışıyor ve kiliseleri, papazlıkları destekliyoruz." Hükümet ile birlikte çalışıyoruz. Office of Government Relations (Hükümet ilişkileri ofisi) mevcut. Kamusal alanda Evanjeliklerin hükümet ile ilişkisini harekete geçirmek için çalışmaktadır. Ulusun sağlığı için: "Yurttaşlık Sorumluluğuna Evanjelik bir Çağrı" isimli belgemiz hükümet işlerine rehberlik etmektedir. Washington personelimiz Evanjelistler ile ilgili anahtar politik konulara yardımcı olmaktadır. Din İşleri Komisyonu, "ulusun askeri" eğitimlerine destek sağlıyor."

https://www.facebook.com/naevangelicals/?ref=br_rs , (08.11.2017)

İncelenen grupların Facebook hesapları hakkında bilgi verildikten sonra 8 Ekim-8 Kasım 2016 aralığında yapılan araştırma bulgularına değinmekteyiz.

19 EKİM 2016

Donald J. Trump: "30 yıldır Hillary Clinton bizi daha az müreffeh ve daha az güvenli yapan berbat politikalardan başka hiçbir şey yapmadı. Ne başarısızlık! Başkan olarak her zaman önce Amerikan halkını düşüneceğime söz veriyorum. Bana inandığınız gün gerçek değişimi göreceksiniz, ülkemizin yeniden kazanmaya ihtiyacı var. #sizinleyim(ImWithYou)"

Trump, genelde seçim kampanyası içerikli olan facebook paylaşımlarında, rakibi olan Hillary Clinton'ı kötülemiş ve eksikliklerini, hatalarını sert bir dille vurgulamıştır. Özellikle Hil-

lary Clinton'ın 30 yıllık kamu hizmeti deneyimini diline dolamış durumdaydı. Burada Trump, kendisinin önce Amerikan halkını düşüneceğini ve halkın kendisine güvenmesi gerektiğini söylemiş ve "sizinleyim" etiketiyle halkın yanında olduğunu vurgulamıştır.

Donald J. Trump: "Burda, benim Facebook sayfamda bize katılın. Önceki ve sonraki tartışmaların yorumu için."

20 EKİM 2016

Donald J. Trump: "Bu cesur kadınla tanıştım. Obama ve Clinton'ın zayıf sınır politikası yüzünden masum Amerikalılar ölüyor. Hillary seçilirse bu durum daha kötüye gidecek. Güçlü bir göçmen reformu ve güçlü sınırlara ihtiyacımız var. Başkan olarak söz veriyorum. Bu gibi yasa dışı suçları geldikleri yere göndereceğim. Öncelik Amerika! #sizinleyim (ImWithYou)"

Göçmen olarak gelen kişilerden biri Trump'ın bahsettiği kadının eşini öldürmüş. Bu paylaşımında da bir kadının acısından faydalanılarak bunun politikaya alet edildiğini görüyoruz. Ayrıca Trump'ın göçmenlere karşı olan ırkçı yaklaşımını desteklemek için bu şekilde bir örnek gösterdiği söylenebilir.

Donald J. Trump: "Hilekar Hillary'ye tarihin en liberal Yüksek Mahkemesini yaratmasına izin vermeyeceğiz.#HilekarHillary" (Hillary Clinton ABD tarihinin en liberal yüksek mahkemesini oluşturacaktı.)

Trump, Hillary için paylaşımlarında sıklıkla "hilekar" sıfatını kullanmıştır. Trump, Hillary'nin tarihin en liberal yüksek mahkemesini oluşturma fikrini eleştirmiş ve buna izin vermeyeceğini belirtmiştir. Yüksek mahkeme on yıllardır muhafazakarlar tarafından şekillendiriliyordu, Hillary bunu bitirmek

istemişti. Hillary, Yüksek Mahkeme'de bir ya da daha fazla adaya fırsat tanımak istedi. Yıllardır yasal düzenlemeler bürokratlar tarafından yapılıyordu, kanun koyucular tarafından yapılmıyordu. "Bu konudaki tartışmalar balo salonlarında değil mahkemede yapılmalıdır." şeklinde düşünüyordu. (Fisher, D. 2016)

Donald J. Trump: "İkinci düzenlemenin çok güçlü destekçisiyim."

Trump, "Second Amendment" denilen "İkinci Düzenleme" ile birlikte halkın silah taşıma yasağına son vermek istemektedir. Kanuna uyan kişilerin kendi seçimleri doğrultusunda ateşli silah kullanmalarına izin verilmesinin şart olduğunu bildirmiştir. Dürüst insanların kullanmasına izin verilmeli demiştir. Aynı zamanda hücum topunun yasaklanmasını ve silah alımı için uzun bekleme süresi olması gerektiğini de belirtmiştir. Silah taşıma ruhsatı, sürücü belgesi gibi olmalı, kullanılmalı. Eğer bu şekilde olursa silah taşımak bir hak olur, ayrıcalık olmaz. Böylece suç oranları düşer demiştir. (Zezima, K. 2015)

Donald J. Trump: "Hilekar Hillary sınırın açılmasını istiyor."

Hillary Clinton sınırların açılmasını ABD'ye ekonomik fırsat sağlayacağını düşündüğü için 2013 yılında söylemişti. (Wolfgang,B. 2016)

Trump da eğer sınırlar açılırsa birçok göçmenin Amerika'ya gelmesi kolaylaşır ve terör olayları artar diye düşündüğünü her seferinde dile getirmiştir.

Donald J. Trump: "Hilekar Hillary Wallstreet kuklasından başka bir şey değil."

Donald J. Trump: "Hilekar Hillary %550'den fazla göçmeni çağırdı. Ama Radikal İslamcı teröristlerden hiç bahsetmedi."

Trump, Hillary'nin göçmenleri ABD'ye çağırma politikasına karşı çıkmaktadır. Bunun, Radikal İslamcıların ABD'ye rahatlıkla girmesini sağlayacağını düşünmektedir.

Donald J. Trump: "Bu e maillerde! Birisi etik olmayan şekilde Hillary'ye yardım etti. Soruları biliyordu."

Donald J. Trump: "DNC Başkanı Donna Brazil rüşvet yiyiyor. Üzücü. O sadece Hilekar Hillary'nin uydurulmuş başka bir kolu. Suçlularla ve para verdikleri kişilerle bana ve miting sistemine şiddet başlattılar. Ama bana inanırsanız başkanınız olarak önce yolsuzluklara son vereceğim. #BataklığıKurut (DraintheSwamp) #Şike (Rigged)"

DNC olarak bahsedilen Democratic National Committe'dir. Demokrat Parti'nin resmi hükümet kanadıdır. Trump bilindiği üzere Cumhuriyetçiler'den aday olmuştur. Dolayısıyla Demokratlardan aday olan Hillary'ye bu iki kanadın farklılığını kullanarak da karşı gelmektedir. DNC'nin Hillary'ye destek vermesini rüşvet ve yolsuzluk iddialarına bağlamaktadır. Trump, sosyal medya paylaşımlarında "DrainTheSwamp" etiketini sıklıkla kullanmıştır. Bu etiket bataklığı kurutmak olarak çevrilebilir. Bu başlık ile de yapılan yolsuzlukların bitmesi gerektiği ve bunun Trump'ın kendisinin başkan olursa bitebileceği düşüncesi vardır.

22 EKİM 2016

Donald J. Trump: "Bugün, 100 günlük planım gözler önüne serildi. Meslek yaratma ve güçlü ekonomi, Işid'i sonlandırmak ve yenmek üzerine sağlam bir strateji, Amerika'yı yeniden büyük yapmak için yola kaldırım döşeme planı. Amerika ye-

niden kazanacak. Bana inanın . Başkanınız olarak 100 günde, Hillary'nin 30 yıldır yapamadıklarını yapacağım ve yaptıklarından çok daha fazlasını.#ImWithYou #DrainTheSwamp"

Trump, bu paylaşımında başkan seçilirse yapacaklarından bahsetmiştir. Bunların arasında; ekonomiyi geliştirmek ve Işid terörünü ortadan kaldırmak bulunmaktadır. Paylaşımlarında sıklıkla kullandığı "Amerika'yı yeniden büyük yapalım." (Make America Great Again) mottosu bu paylaşımında da yer almaktadır.

23 EKİM 2016

Donald J. Trump: "Destekçilerimizi çok seviyorum. Ruh fazlasıyla var! Cleveland, Ohio teşekkürler! Trump/Pence'e oy verin. 8 Kasım 2016. Haydi kazanalım&Amerika'yı yeniden büyük yapalım!"

Trump, mitinglerinin duyurusunu sosyal medya aracılığıyla fazlasıyla yapmıştır. İfadeler genellikle "Haydi, birlikte başaralım." gibi ve de halk ile birlikte Amerika'nın daha büyük ve etkili bir ülke olacağı yönündedir.

23 EKİM 2016

Donald J. Trump: "Bu, basit, 4 yılda bir yapılan seçimlerden biri değil, hükümetimize üzerinde halkın kontrolünün olup olmayacağını gösterecek olan medeniyet tarihimizin dönüm noktasıdır."

Trump, 4 yılda bir yapılan Amerikan başkanlık seçimleri için bu seferkinin çok önemli olduğunu, bunun sıradan bir seçim olmadığını belirtmiş, halkın hükümet üzerinde etkisi olup olmadığının kanıtlanacağı bir dönüm noktası olarak ta-

nımlamıştır. Aslında her seçim kendi içerisinde önem taşımaktadır ve her aday kendisinden önce gelen aday için olumsuz eleştirilerde bulunur. Bu, politikanın yırtıcılığı, adaletsizliği ve doğasındandır belki de biraz. Genellikle bir önceki dönemin başkanı olan Barrack Obama için de Hillary Clinton için sık sık ağır eleştirilerde bulunan Trump,(Hillary'nin de Trump için ağır eleştirilerde bulunduğu gerçeği yadsınamaz.) aslında sadece kendisi Cumhuriyetçi ve rakibi Demokrat Parti'den olduğu için bunu yapmamaktadır. Zira, ABD tarihi göstermiştir ki iki parti de aynı sonuçlara çıkan farklı yollar izlemektedir.

25 EKİM 2016

Donald J. Trump: "18.30 da canlı yayında bana katılın. Trump Tower'dan düzenlenecek gece kampanyamız. Bu, tarihi bir hareket. Birlikte, hükümeti, halk için halk ile birlikte yeniden yapacağız! Kampanyamızın son haftasında bize destek olun 10 USD şimdi katkıda bulunun. www.DonaldTrump.com/Live"

Trump, klasik oy toplama kampanyalarından birini duyurmuştur. Kendi adını taşıyan ve kendisine ait olan Trump Tower'dan yapacağı gece mitinginde halkı çağırmakta ve paylaşmış olduğu internet bağlantısı aracılığıyla halktan para toplamıştır. Amerikan seçimlerinde halktan seçim kampanyaları için para toplamak bir gelenek haline gelmiştir.

Donald J. Trump: "Bobby Bowden'a teşekkürler, desteği ve geçen geceki girişi için. Florida için iyisini yapacağını yapacağım, senin yaptığın gibi!"

Amerika'nın Florida eyaletinin futbol efsanesi Bobby Bowden, Trump için konuşma yapmış ve O'nu desteklediğini açıklamıştır.

Donald J. Trump: "Trump National-Doral-Miami-Florida'dan güzel sabahlar. İnanılmaz çalışanlarımla. İşe milyonlar yatırmak için sabırsızlanıyorum. Amerika'ya başkan olarak!" Donald J. Trump: "Domuzlar Koyu (Bay of Pigs Veterans) gazilerinden destek alan ilk başkan olmaktan gerçekten onur duydum.#MAGA #ImWithYou"

MAGA etiketi, "Make America Great Again" yani Amerika'yı yeniden büyük yapın sloganının kısaltması olarak Trump'ın sosyal medya paylaşımlarında kullanılmıştır.

Billy Graham Evangelistic Association: "#Election Day (seçim günü), bunu paylaşın, Billy Graham'ın oylama üzerine mesajı, billygraham.org/vote (şimdi oy verme zamanı), 1.kayıt, 2.yerleşim, 3.sorun, 4. diğerlerine yardım."

Burada Billy Graham isimli ünlü evanjelistin ismini taşıyan bir sivil toplum örgütü (1950 yılında Billy Graham tarafından kurulmuştur.)misyonu ile çalışan Billy Graham Evanjelik Örgütü'nün, 8 Kasım 2016 Amerikan Başkanlık Seçimleri için Amerikan vatandaşlarının oy kullanmasını teşvik etmek üzere bir paylaşımda bulunduğu görülmektedir.

26 EKİM 2016

Donald J. Trump: "Obama, 2008'de hileli seçimler için uyarmıştı. Şimdi bataklığı kurutma zamanı #DrainTheSwamp"

Burada aslında Trump, Hillary hakkında çıkan rüşvet, yolsuzluk, şike gibi durumlar için gönderme yapmıştır. Obama ve Hillary aynı partiden ve de "Obama 2008 seçimlerinde hileli seçimler için uyarmıştı." derken Demokrat Parti'nin kendi eleştirdiği şeyleri yapabildiğini ifade ederek yine "bataklığı kurutmak"etiketini kullanmıştır.

27 EKİM 2016

Donald J. Trump: "Obamacare(Obama'nın sağlık yasası) bir felaket. Bunu lağvetmeli ve yenilemeliyiz. Yalanlardan yorulduk. Bataklığı kurutmak istemiyor muyuz? Dışarı çık ve oy kullan!#TrumpPence16&haydi #MAGA"

Trump, Obama'nın sağlık yasasını eleştirmiştir. Daha önce kullandığı sloganları yinelemiştir.

Donald J. Trump: "Micheal Moore ile aynı fikirdeyim. Tüm Amerikalılar, sizi görüyor ve duyuyorum. Ben sizin sesinizim. 8 Kasım 2016'da bataklığı kurutmak için benimle olun!"

Trump, Amerika'nın eğitim, sağlık politikalarını eleştiren ve 11 Eylül 2001 tarihinde Dünya Ticaret Merkezi'nin İkiz Kuleleri'ne ve Pentagon'da bulunan Savunma Bakanlığı binasının bir bölümüne yapılan saldırı hakkında Amerikan Hükümeti'ni suçlayan belgesellerin yönetmeni olan Micheal Moore'un tespitlerinde haklı olduğunu açıklamıştır.

Donald J. Trump: "Hilekar, kendi siyasi kariyerinde teröristlere izin vermiştir."

Trump, Hillary'nin kendi siyasi kariyerinde teröristlere izin verdiği iddiasında bulunmuştur.

31 EKİM 2016

Donald J. Trump: "#Obamacarefail #Hillaycarefail"

Trump, Obama'nın sağlık reformunun başarısız olduğunu, Hillary'nin sağlık reformunun da başarısız olacağına dair görüşünü paylaşmıştır.

1 KASIM 2016

Billy Graham Evangelistic Association: "Oy vermeden önce dua edin, diğerlerine yardım edin, en önemlisi oy vermeye gidin. Kendi ücretsiz seçim rehberinizi edinin. http://bit.ly/FreeElectionGuide Nerede oy kullanacağınıza bakın. Https://gttp.votingforproject.org/ "Oy vermeden önce dua edin" videoda geçen, decisionAmericaTour.com with Franklin Graham."

Billy Graham'ın oğlu olan Franklin Graham, 8 Kasım 2016 Amerikan Başkanlık Seçimleri süresince seçim aracıyla eyaletleri gezip Amerikan vatandaşlarını oy kullanmaya teşvik etmiştir. Oy vermeden önce Amerikan halkını dua etmeye çağırmıştır. Din ve siyasetin birlikte yer aldığı bu uygulamalarıyla Billy Graham Evanjelist Örgütü sosyal medya üzerinden Amerikan politikasını etkilemeye devam etmiştir.

Billy Graham Evangelistic Association: "Dua edin ve özellikle oy verin" Bu gece! Bu akşam internet üzerinden dua edip oy vermek üzerine yayınlanacak olan Tim Wildman'ın konuşmasını takip edin, Ayrıca James Dobson da olacak. Aşağıdaki linki tıklayıp bize katılın, saat 18 00-19 00 arasında olacak. İncil der ki; "Tanrı yurt için dua edenleri korumuştur."

Yine dua etmek ve oy vermek arasında bağ kurulmaya çalışılmış, İncil'den alıntı yapılıp dini açıdan kanıt sunulmaya çalışılmıştır.

2 KASIM 2016

Billy Graham Evangelistic Association: "Bu akşam Matt ve Laurie Crouch ile TBN Trinity Broadcasting Network televizyon kanalında yayınlanacak olan Franklin Graham'ın seçim hakkındaki konuşmasına katılın. 22 00'de izleyebilirsiniz."

TBN isimli kanal, Evanjelist bir yayın organı olarak hizmet vermektedir. 1973 yılında yayına başlamış olan bu yayın organı, İsa'nın dünyaya gönderdiği umuda kendini adamış olduğunu Facebook sayfasında bildirmiştir. Franklin Graham bu televizyon kanalından Kasım 2016 Amerikan Başkanlık seçimi hakkında konuşma yapacağını duyurmuştur.

Billy Graham Evangelistic Association: "1972'de Hıristiyanlar oy kullandı, Billy Graham dedi ki; "Hıristiyan olarak oy vermeye istekli olmalıyız, eğer bunu yapmaya hevesli olmazsak Tanrı'nın inananları olarak değerli olmayız. Hıristiyanlar'a karşı duranlar sebebiyle de oy vermeliyiz." O'nun mesajını dinle: http://bit.ly/BGvote"

Billy Graham'ın 1972 yılında da Hıristiyanlar'ı oy kullanmaya teşvik ettiğini, Hıristiyanlar'ın oy kullanmasının dini bir görev olduğunu düşündüklerini bildirmiştir.

Donald J. Trump: "Bana katılın! Eau Claire, MI!"

Donald J. Trump: "Hilekar, kendi siyasi kariyerinde teröristlere izin vermiştir." (27 Ekim tarihindeki paylaşımın aynısı)

Donald J. Trump: "Peter Thiel'den harika konuşma. Dün. Washington D.C. Ulusal Basın Kulübü'nde. Teşekkürler!"

Amerikalı girişimci Peter Thiel, (kurduğu şirketler arasında en bilineni PayPal) Trump'a verdiği desteği açıklamıştır. 1,25 milyon dolar Trump'ın seçim kampanyasına bağış yapmıştır. (Fiegerman, S., 2017)

Donald J. Trump: "Amerika'yı yeniden büyük yapma hareketimizde birleştik. Birlikte hileci sistemden kurtulacağız ve yerine başarılı nesil ile birlikte yenisini koyacağız. #ImWithYou"

Trump, halkın desteği ve oylarıyla Amerika'yı daha başarılı

bir ülke haline getireceğini ve başarılı bir nesil ile birlikte bu hileci sistemden kurtulacakları umudunu takipçilerine sosyal medya üzerinden verip, "sizinleyim" etiketi ile birlikte paylaşıyor.

Donald J. Trump: "Amerikalılar Washington'ın siyasi oyunlarına para vermekten yoruldu, hasta oldu. Hillary'nin yolsuzluklarının hükümetine son vermeli yeni liderlik koymalı, Amerika önce! #DrainTheSwamp"

Trump, Washington D.C yani ABD'nin başkentinde yer alan Beyaz Saray'daki siyasi oyunlardan halkın yorulduğu, Hillary'nin yolsuzluklarının sonlandırılması gerektiğini vurgulamıştır.

3 KASIM 2016

Donald J. Trump: "Hıristiyanlar, bu seçimin sadece önümüzdeki 4 yıl için olmadığını biliyor, 40 yıl için. Yüksek Mahkeme (Supreme Court) ile vakit kaybedemeyiz. Cissie Graham Lynch'e, Franklin Graham'ın kızına ve torununa destekleri için teşekkürler. Yüzünüzü kara çıkartmayacağım."

Evanjelist örgütlerin en eski ve kıdemli olanlarından aynı zamanda sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanan Billy Graham Evangelist Association'ın kurucusu Billy Graham'ın oğlunun ve torununun Trump'a destek verdiği açıkça belirtilmiştir.

Donald J. Trump: "FBI aktif ve saldırgan bir biçimde izliyor ve araştırıyor. Clinton Vakfı'nı rüşvetle suçladı."

Trump, Hillary Clinton'ın Dışişleri Bakanlığı döneminde yasadışı faaliyetlerde bulunulduğu ve Clinton Vakfı'nın rüşvet olaylarına karıştığı iddiasına değinmiştir.

Donald J. Trump: "Sadece 5 gün kaldı! Bu son günlerde kimler benimle görmek istiyorum' 4p ET&öncesi desteğinizi gösterin. Adınızı yazın."

Trump, oy isterken aynı zamanda açık bir şekilde kendisini destekleyenlerin isimlerini yazmasını istemiştir.

Donald J. Trump: "Hillary yine FBI soruşturmasında. Amerika'nın en hassas sırlarını ortaya döktü, ulusal güvenliğimiz riskte. Hilekar, başkanınız olmaya uygun değil. Ben seçildiğimde halkımızı ve ülkemizi koruyacağım."

Trump, seçimlere az bir süre kala Hillary hakkında yayılan wikileaks belgeleri sebebiyle FBI'in Hillary'ye soruşturma açtığını ve Amerikan halkının hilekar bir başkana uygun olmadığını söyleyip kendisine oy istemiştir.

5 KASIM 2016

Donald J. Trump: "8 Kasım'da her şey değişecek. Hareketimiz yolsuzluk ve başarısızlık dolu siyasi kurumlardan kurtulacak ve yeni hükümet Amerikan halkı ile kurulacak. Ticari anlaşmazlıklarımızdaki felaketler, büyük yasadışı ekonomi, göç ve dış politikada ülkemizi kurutan durumlarla aynı grup sorumluluğunu durdurmayı siyasi kurum deniyor. Siyasi kurum fabrikalarının yıkılmasını getirmiştir. İşlerimiz Meksika'ya, Çin'e ve diğer ülkelere yönelmiştir. Bu global güç yapısı, siyasi girişimler, büyük şirketler, ülkemizin refahından sorumludur. Yolsuzluk makinasını durdurabilecek kişi sizsiniz. Sen, Amerikan halkı, oy kullanmaya cesaret et. Bunu halk için ülkemizi geri kazanmak için bir hareket, yeniden Amerika'yı büyük yapın."

Trump, seçim kampanyalarında sürekli hileden, yolsuzluktan, başarısızlıklarla dolu olduğunu düşündüğü bir önceki yönetimden bahsetmektedir. Siyasi ve iş birliktelikleri (kendisi

iş adamı olduğu için bu yönünü de sivriltip sunması doğal karşılanabilir.) yapmak istemektedir. Ama Amerikan milliyetçiliği baskındır.

8 KASIM 2016

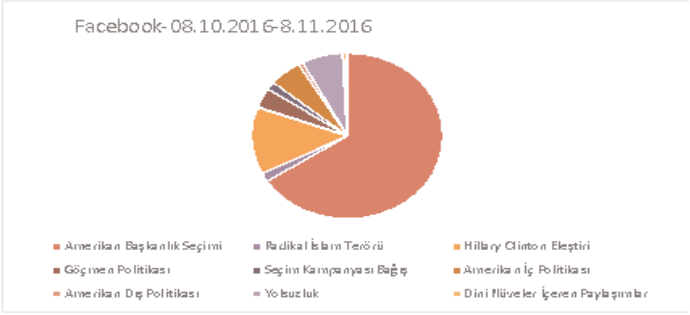
Donald J. Trump: "Amerika'yı değiştirecek hareketi yarattınız. Bu hareket Amerika'yı yeniden büyük ve güvenli yapacak! Burada sizinle olmaktan onur duyuyorum. Grand Rapids'te Michigan canlı yayında bana katılın. Michigan benim son kampanya mitingim. Bu mitingleri çok özleyeceğim. Ama yarın büyük planlarımız var. Seni seviyoruz Amerika! Yarın #DrainTheSwamp"

Son gün yine Trump halktan oy istemeye devam etmiştir. Son mitingi için çağrıda bulunmuştur.

Tablo: 3 Trump ve Evanjelist Örgütlerin ABD 2016 Başkanlık Seçimlerinin 1 ay öncesindeki Facebook Paylaşımları

FACEBOOK	Donald J.Trump	Billy Graham Evangelistic Association	National Association of Evangelicals/NAE
Amerikan Başkanlık Seçimi	85	4	-
Radikal İslam Terörü	2	-	-
Hillary Clinton Eleştiri	17	-	-
Göçmen Politikası	5	-	-
Seçim Kampanyası Bağış	2	-	-
Amerikan İç Politikası	7	-	-
Amerikan Dış Politikası	1	-	-
Yolsuzluk	9	-	-
Dini Nüveler İçeren Paylaşımlar	1	4	-

Tablo: 4 Trump ve Evanjelist Örgütlerin ABD 2016 Başkanlık Seçimlerinin 1 ay öncesindeki Facebook Paylaşımlarının Konuları

Şekil: 1 Trump ve Evanjelist Örgütlerin ABD 2016 Başkanlık Seçimlerinin 1 ay öncesindeki Facebook Paylaşımlarının Konularının Dağılımı

Twitter

Donald J.Trump ve Evanjelist örgütlerden Billy Graham Evanjelist Örgütü (Billy Graham Evangelistic Association) ile Ulusal Evanjelikler Örgütü (National Association of Evangelicals-NAE)'nün 8 Ekim-8 Kasım 2016 tarihleri arasındaki Facebook paylaşımları karşılıklı olarak incelendikten sonra, Donald J. Trump, Living Waters, Billy Graham ve Evanjelik Müttefikler (Evangelical Alliance) isimli Evanjelist örgütlerin 8 Ekim-8 Kasım 2016 tarihleri arasında Twitter hesaplarında yaptıkları paylaşımlar karşılıklı olarak incelenecektir.

Araştırmada paylaşımları incelenen twitter hesapları hakkındaki bilgiler şu şekildedir.

Donald J. Trump: Şahsi hesabıdır. @realDonaldTrump Mart 2009'da katılmıştır. ABD'nin 45. Başkanı. Tweet sayısı; 36,3 B, Takip edilen; 45, Takipçi sayısı; 42,2 M. Beğeni; 23, Anlar; 5. https://twitter.com/realDonaldTrump , (8.11.2017)

Donald J. Trump, bazı kelimeleri tweetlerinde sıkça kullanmıştır.Bunlar; "great" (büyük), "winner" (kazanan) ya da

"winners" (kazananlar), "loser" (kaybeden) ya da "losers"(kaybedenler)dır. Ortalama olarak günde 12 tweet atmaktadır. (Barbaro, M., 2015)

Billy Graham: Billy Graham'ın resmi twitter sayfasıdır. Bu hesap, BGEA (Billy Graham Evangelistic Association) tarafından yönetilmektedir. Ekim 2008'de katılmıştır. Doğum yılı: 1918, North Carolina. Web sitesi: www.billygraham.org Tweet sayısı:3.779, Takip edilen:71, Takipçiler;413B, Beğeni: 95. https://twitter.com/BillyGraham , (8.11.2017)

Living Waters: "Büyük Komisyon içinde Hıristiyanlar'ın örgütlenmesi ve esinlenmesiyle oluşturulmuştur." @LivingWatersPub @Bellflower CA, Web sitesi: www.livingwaters.com ; Ocak 2015'te katılmıştır. Tweet sayısı; 1 146, Takip edilen, 18, Takipçiler, 1856, Beğeni; 183. https://twitter.com/LivingWatersPub , (8.11.2017)

Evangelical Alliance together making Jesus Known: @EAUKnews. "Birlik, Taraftarlık, Misyon. Evanjelik Kiliselerin 170 yıldır temsilcisi. Biz sizin için varız." Londra, Web sitesi: www.eauk.org , Mart 2009'da katılmıştır. Tweet sayısı; 12,8B, Takip edilen; 496, Takipçiler; 22, 4B, Beğeni; 1.129. https://twitter.com/EAUKnews , (8.11.2017)

8 EKİM 2016

Donald Trump: "Medya ve kuruluşlar beni kötü bir şekilde yarış dışına almak istiyorlar. Asla yarış dışı kalmayacağım ve asla destekçilerimi aşağı çekmeyeceğim."

Trump, medyadan çok fazla destek görememiştir. Ama bunun farkında olduğunu ve bu yüzden yarıştan çekilmeyeceğini de belirtmiştir.

10 EKİM 2016

Donald Trump: "Kadınlara karşı hiç kimse Bill Clinton'dan daha kötüleyici olamaz. Sözlerim talihsizdi. Clinton'ların aksiyonşarı daha kötü."

Trump, 2005 yılında bir Hollywood yıldızı hakkında aşağılayıcı konuşmalar sergilemiş ve bu seçim öncesinde bir video kaydıyla ortaya çıkarılmıştır. Buna karşı kendini savunmak için Trump, yine rakibine saldırı seçeneğini kullanmıştır. Bill Clinton'ın başkanlığı sırasında tecavüz suçunda bulunduğu ve eşi Hillary'nin de Bill Clinton'ı koruduğunu dile getiren Trump, bu tweetinde bu konudan bahsetmiştir.

Donald Trump: "Paul Ryan bütçeyi, meslekleri, yasadışı göçü dengelemek için daha çok zaman harcamalı, Cumhuriyetçi adayı olmak için vakit kaybetmemeli."

Şu anda Temsilciler Meclisi Başkanı olan ve 8 Kasım 2016 seçimleri öncesinde Temsilciler Meclisi sözcüsü olan Paul Ryan'ın Cumhuriyetçiler'den aday gösterileceği kulislerde konuşuluyordu. Fakat sonunda olmadı ve Trump'ı da desteklemeyeceğini açıkladı. Bu sebeple Trump kendisine bu tweetinde eleştiride bulunmuştur.

Donald Trump: "Eğer kazanırsam bana karşı olanları eğiteceğim özel bir savcı getirip araştıracağım, senin yalanların gibi olmayacak asla."

Trump, bu tweetinde Hillary Clinton'a ve kendisini desteklemeyenlere bir nevi göz dağı vermektedir.

11 EKİM 2016

Donald Trump: "Engellerin önümden kaldırılması çok hoş, şimdi Amerika için istediğim yoldan savaşabilirim."

Donald Trump: "Sadakatsiz Cumhuriyetçiler, Hilekar Hillary'den daha uzakta. Nasıl kazanılacağını bilmiyorlar. Onlara öğreteceğim!"

Trump burada kendisini desteklemeyen Cumhuriyetçiler'in Hillary Clinton'dan daha fazla kaybetmeye mahkum olduklarından bahsetmiştir.

Donald Trump: "Umarım insanlar Hillary Clinton'ın Wikileaks'ın patlattığı utandırıcı davranışlarına bakıyorlardır. O, yarışa uygun değil."

Trump, Wikileaks ile sızdırılan Hillary Clinton'ın ekibindeki kişilerin geçmişte göndermiş oldukları ve skandal oluşturan elektronik postalar hakkında eleştiri yapmıştır.

Billy Graham: "Kahramanlarımdan biri @BenjaminSwatson Annapolis'te bugün bana katılıyor. #DecisionAmerica turu için Maryland'ın Capital şehrinde dua ediyor."

Franklin Graham'ın paylaşımıdır. Babası Billy Graham kendi hesabından retweetlemiştir.

Billy Graham: "Annapolis'te Maryland'in Capital şehrine erkenden gelmelerine çok mutlu oldum. Decision America turunda bugün dua ediliyor."

Franklin Graham'ın paylaşımıdır. Babası Billy Graham kendi hesabından retweetlemiştir.

Franklin Graham, "Decision America" turu adı altında Amerika'da otobüsler ile eyaletleri dolaşıp 2016 başkanlık seçimlerinde vatandaşları oy kullanmaya teşvik etmiştir. Bu tur aslında bir siyasetçinin yaptığı mitinglerden farksızdı. Bu turlarda insanları oy kullanmanın inançları açısından da önemli olduğuna ikna etmeye çalışıp aynı zamanda seçimlerde kim kazanırsa kazansın ülke açısından iyi olacak sonucun gerçek-

leşmesi için toplu dualar edildiğini ve buna insanların davet edildiğini görüyoruz.

Billy Graham: "Bugün Decision America turunda bayraklar dalgalanıyor ve insanlar dua ediyor. Canlı izleyin: decisionamericatour.com/maryland"

Billy Graham: "Seçim hızla yaklaşıyor ve @FranklinGraham bugün Decision America turunda Maryland'i oy vermeye teşvik ediyor."

12 EKİM 2016

Billy Graham: "Seçim hızla yaklaşıyor ve @FranklinGraham Virgina yolunda."

Billy Graham: "Franklin Graham'e Raleigh'de katılın."

13 EKİM 2016

Billy Graham: "Din özgürlüğü istendi, bu yüzden dinimizi yaşayacağız. Decision America turunun sonundayız Raleigh'deyiz.

15 EKİM 2016

Donald Trump: "Bu seçimlere medya aracılığıyla hile karıştırıldı. Hilekar Hillary'yi seçmek için yalanları ortaya atıp ispatlanmamış suçlar çıkarıyor."

Aslında Trump'ı destekleyen medya organı yok denecek kadar azdı. Bu açıdan da bakıldığında Trump'ın sosyal medyayı etkin kullanması, Trump'ın başkan olmasında oldukça etkili olduğuna kanıt oluşturabilir.

Donald Trump: "Hillary Clinton başkanlık için yarışacağına soruşturulmalı ve hapse atılmalı."

Donald Trump: "Bunların hiçbiri kadınlarla ilgili olmadı. Bunlar seçimi çalmak için saçmalık. Kimse kadınlara benden fazla saygı duyamaz!"

Trump, kendisinin, Hollywood yıldızı ile ilgili olan aşağılayıcı söylemleri, kadınlara karşı hakaretvari konuşmaları gündemdeyken, kendisini bu şekilde savunmuştur.

Billy Graham: "Teoloji ve din çalışabilirsiniz, ama burada kendiniz için İsa'yı deneyimlemenin zamanı geliyor."

Billy Graham: "Haydi gelin, gidelim. Tanrı bizim için çalışabilir. Azla ya da çokla Tanrı bizi kurtarabilir. (Samuel 14:6)"

Franklin Graham'ın paylaşımı, babası Billy Graham retweetlemiş.

18 EKİM 2016

Donald Trump: "Yeniden hükümetimizi dürüst yapacağım. İnanın bana. Ama önce DC'deki yolsuzlukları batırmam gerek."

Trump, kendisinden önceki yönetimde oldukça fazla yolsuzluk yapıldığını iddia ediyor. Ve kendisinin tüm bunları düzelteceğini buna da ABD'nin başkenti olan Washington DC'den (Beyaz Saray da Washington DC'dedir.) başlayacağını ifade ediyor.

19 EKİM 2016

Donald Trump: "Clinton Fonu, Ortadoğu'dan milyonlar almıştır. Muhafazakar grupların iddiasına göre; Clinton Fonu yabancı hükümetlerden milyonlar almıştır. #draintheswamp"

Trump seçim kampanyası süresince tweetlerinde "#draintheswamp" etiketini kullanmıştır. Bunun anlamı; "yolsuzluğun kurutulması"dır."

Trump sosyal medyada seçim kampanyasını sürdürürken, rakibi olan Hillary Clinton'a oldukça sert bir duruş sergilemiştir.

Donald Trump: "Hillary: "Musul'u geri alabilir miyiz?"diye soruyor, biz Musul'u kaybetmeyecektik #HilekarHillary #draintheswamp "

Burada Trump, Hillary'nin Ortadoğu politikasını sorguluyor.

Donald Trump: "Hillary, tüm dünyada başarısız oldu. #BüyükLigGerçeği, Libya, Suriye, İran, Irak, Asya, Rusya , Bengazi"

Donald Trump: "Hilekar Hillary Işid'in yükselmesine izin verdikten sonra O'nu yeneceğini iddia ediyor. Komik! Benim planım ise işte burda."

Donald Trump: "Işid'i yeneceğim. Çok uzun zamandır buralardalar. Bizim liderliğimiz neredeydi?"

Donald Trump: "Işid, mülteciler aracılığıyla tüm Avrupa'nın içine sızdı. Hillary de bu olanlara izin verecek. #BüyükLigGerçeği"

Evangelical Alliance: "Amerika ve İngiltere Evanjelikleri için meydan okuma: Düzenli bir bağlantıyı cesaretlendirmek ve İsa merkezli vizyonu geliştirmek." Burada Evanjelikler'in dini amaçlarına değinilmiştir.

20 EKİM 2016

Donald Trump: "Eğer seçilirsem Radikal İslam Terörü'nü bu ülkede bitireceğim. Bunun için #DrainTheSwamp (Bataklığı Kurutmak)"

Evangelical Alliance: "Evanjelikler, Trump, güç ve özgürlük."

Twitter üzerinden yapılan bu paylaşım, Evanjelistler'in Trump'a verdikleri desteğe bir örnektir.

22 EKİM 2016

Donald Trump: "Wikileaks: "Clinton-Kaine bile yalan söyledi.""

Trump, Wikileaks'in sızdırdığı elektronik postalardan bahsediyor. Hillary Clinton'ın seçim kampanyasındaki ekibinin özellikle Katolikler ve Evanjelistler hakkında yaptığı eleştiriler ve kullandıkları kelimeler oldukça gündemdeydi.

23 EKİM 2016

Donald Trump: "Güzel, İran yine bitti. Bizden 2 kişi alındı ve servetlerini bırakmaları için soru soruldu, ben başkan olduğumda bunlar olmayacak!"

2 Amerikan vatandaşı baba ve oğul Baquer ve Siamak Namazi, İran'da tutuklanıp 10 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bunun gibi daha çok Amerikalı iş adamı, gazeteci İran'da sebepsiz yere ya da bir bahane ile tutuklanabiliyor ve salıverilmeleri için kefalet olarak milyon dolarlar isteniyor. (Nazarian, A., 2016) Trump da eğer kendisi başkan olursa bunların yaşanmayacağından bahsediyor.

Donald Trump: "Musul saldırısı toplu bir felakate dönüşüyor. Farketmeleri için aylar verdik. ABD ahmak gibi, Trump'a oy ver ve yeniden kazan!"

Trump, 700 Kulübü'nde ("The 700 Club") Pat Robertson ile yaptığı görüşmede, Amerika ve Musul'daki müttefik koalisyonun başarısız olacağını tahmin ettiğini söyledi. Onbinlerce Iraklı, Kürt ve müttefik güç sessizce ilerlemeli ve saldırıya geçmeli demiştir. (Rogin,J., 2016)

Bu tweetinde Trump, Obama'nın uyguladığı politikadan memnun olmadığını ve Amerika'nın akıllıca hareket etmediğini söylemiştir.

24 EKİM 2016

Donald Trump: "Wow, Hilekar Hillary'nin yeni gizli bir kasedi çıktı. Mümkün olsa alabildiği kadar Suriyeli'yi almak istediğine dair. Bunun olmasına izin veremeyiz-Işid!"

Trump, Hillary'nin Amerika'ya göçmen alımını durdurmak istemediğine ve hatta daha fazla Suriyeli göçmen almak istediğine dair söylemlerine karşı çıkmaktadır.

Hillary Clinton, Amerika'nın 65.000 Suriyeli mülteciyi alması gerektiğini ve onlara yardım edilmesi gerektiğini savunmuştur. (Kaplan,R.,2015)

Donald Trump: "Neden kimse Kaine'e, Katolikler hakkında Wikileaks üzerinden çıkan berbat görüntüleri sormuyor? Işid!"

Trump, Wikileaks'in sızdırdığı elektronik postalardan bahsediyor. Hillary Clinton'ın seçim kampanyasındaki ekibinin özellikle Katolikler ve Evanjelistler hakkında yaptığı eleştiriler ve kullandıkları kelimeler oldukça gündemdeydi. Trump,

medyadan ve kamuoyundan bu konuyla ilgili daha fazla tepki beklediğini dile getirmiştir. Ayrıca "Işid" etiketiyle tweeti sonladırırken terör sorununa da dikkat çekmek istemiştir.

28 EKİM 2016

Donald Trump: "Neera Tanden, Hillary Clinton'ın tavsiye aldığı kişi: "İsrail depresyondadır." dedi. İsrail'in ilham verici olduğunu düşünüyorum."

Burada Trump, İsrail'e karşı olan görüşünü açıkça belli etmiştir. Trump'ın başkan olduktan sonraki ilk ziyaret edeceği ülkeler arasında İsrail, Suudi Arabistan ve Vatikan olarak gösterilmektedir. Evanjelizm'de İsrail'in öneminden bahsetmiştik. İncil'den ziyade Tevrat'a inanan Evanjelistler'in, Yahudiler'in Armageddon Savaşı sonrasında dünyaya hakim olacağı inancını benimsediğini ve Protestanlık'ın bir mezhebi diyebileceğimiz Evanjelizm'i savunan Hıristiyanlar'ın da Yahudiler'e yardım ettiği için iyi bir konum elde edebileceklerine inandığı gerçeğini kabul ettiğimizde, Trump'ın da en yakınında duran, yardımcısı olan Mike Pence'in Evanjelist olduğunun bilinmesiyle birlikte de düşünüldüğünde Trump ve Evanjelizm arasındaki bağı Amerikan politikası ve Judeo-Hıristiyanlık (Yahudi Hıristiyanlığı) ekseninde ilerideki günlerde daha sık göreceğimizi belirtmek isterim.

1 KASIM 2016

Donald Trump: "Hillary'nin tavsiye aldığı kişiler Demokratlar'a yaptığı konuşmada İsrail'i desteklemekten sakındırmak istediğini söyledi."

Amerikan kamuyounda Evanjelizm'in ve İsrail'e olan desteğin farkında olan Trump, rakibi Hillary Clinton'ın başkan seçilirse İsrail'e yeterince destek vermeyeceğini düşündüğünü vurgulamıştır.

Billy Graham: Franklin Graham'ın tweeti retweetlenmiştir.

"Babamın 7 Kasım'da seçimlerden hemen önce olacak olan doğumgününde dua etmek için bana katılır mısınız?"

Donald Trump: "Wikileaks'in e postaları Podeste'nin Clinton kampının ahmakça e postalarını acil olarak ortaya çıkardı."

Burada Trump, yine Clinton'ın seçim kampanyasını yürüten ekibinin Wikileaks ile yayılan elektronik postalarının yarattığı karmaşaya değinmiştir.

2 KASIM 2016

Donald Trump: "Raverantz, Billy Graham'ın torunu Trump'ı destekliyor. Teşekkürler.."

Billy Graham, en ünlü Evanjeslistlerin başında gelmektedir. Ve O'nun torununun Trump'a destek verdiği, Trump'ın kendi twitter hesabından paylaşılmıştır. Buradan da yine Evanjelistlerin Trump'a destek verdiği sonucuna ulaşmış oluyoruz.

Billy Graham: "1972 seçimlerinde Hıristiyanlar için Billy Graham'ın güçlü mesajı bugün hala doğru. Burayı dinleyin. Billy Graham: "Senin oyun önemlidir."

Billy Graham'ın vatandaşların başkanlık seçimlerinde mutlaka oyunu kullanması gerektiği konusunda bir paylaşım yapılmıştır. Evanjelistlerin en bilinenlerinden olan Billy Graham'ın siyaset ile ilgili bu paylaşımında özellikle herhangi bir adaya oy verilmesi üzerinde durulmamış olsa da siyasi bir

eylem olan oy kullanmanın gerekliliğine değinilmesi, politika-din ilişkisine örnek teşkil etmektedir.

Donald Trump: "Pynance: Evanjelik kadın canlı yanında Trump Towers'ta."

Trump Towers'ta Evanjelik bir kadın vatandaşın konuşacağının bilgisi verilmiştir.

3 KASIM 2016

Billy Graham: "Ulusumuzun geleceği bu seçimlerle sürdürülüyor." Franklin Graham ile Pazartesi günü Facebook'taki canlı yayınla dua edin."

Billy Graham'ın oğlu Franklin Graham ile Facebook'ta canlı yayında seçimler için dua edileceğinin duyurusu yapılmıştır. Yine siyasi seçimler ve din ilişkisine bir örnek oluşturulmuştur.

7 KASIM 2016

Billy Graham: "Periscope canlı yayın: Bana katılın. 2016 seçimleri başlamadan önce Amerika için dua edin. Benimle dua edin, bunu paylaşın."

"Periscope" isimli anlık canlı yayın programı olan bir sosyal medya aracı yine Billy Graham tarafından siyasi seçimler için dua etmek sebebiyle kullanılmıştır.

8 KASIM 2016

Billy Graham: "Ulusumuz birçok yoldan Tanrı'dan sürüklendi, uzaklaştı. Ama bu, insanlar eğer oy vermeyi reddederse daha kötüye gidecektir." Billy Graham.

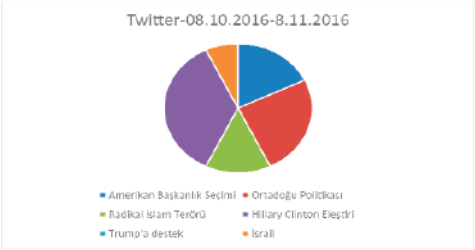
Billy Graham, Amerikan ulusunun 2016 başkanlık seçimleri öncesinde oldukça güçlü bir dönemden geçtiğini, Tanrı'dan, inançtan uzaklaştığını ve insanlar oy vermeyip siyasi iradelerini kullanmazsa içinde bulundukları durumun daha da kötüye gideceğini söyleyerek vatandaşları oy kullanmaya ikna etmeye çalışmaktadır.

Evangelical Alliance: " Amerika seçimleri için dua: Hüküm süreceğin tüm şeylerin üstüne sana dua ediyoruz Tanrım."

Evangelical Alliance isimli Evanjelist örgüt de yine Amerika başkanlık seçimleri için dua ederek Amerika için en doğru olan kişinin başkan seçilmesini istiyor.

TWITTER	Donald J.Trump	Billy Graham	Living Waters	Evangelical Alliance
Amerikan Başkanlık Seçimi	5	4	-	1
Ortadoğu Politikası	7	-	-	-
Radikal İslam Terörü	4	-	-	-
Hillary Clinton Eleştiri	10	-	-	-
Trump'a destek	-	-	-	1
İsrail	2	-	-	-

Tablo: 6 Trump ve Evanjelist Örgütlerin ABD 2016 Başkanlık Seçimlerinin 1 ay öncesindeki Twitter Paylaşımlarının Konuları

Şekil: 2 Trump ve Evanjelist Örgütlerin ABD 2016 Başkanlık Seçimlerinin 1 ay öncesindeki Twitter Paylaşımlarının Konularının Dağılımı

Youtube

Araştırmamızın son kısmında Youtube üzerinden "Fox News", "CNN International", "Billy Graham Evanjelist Örgütü" ("Billy Graham Evangelistic Association") kanallarının 8 Ekim-8 Kasım 2016 aralığındaki paylaşımları incelenmiştir. 2016 Amerikan Başkanlık Seçimleri'nde medyada Cumhuriyetçi aday Donald Trump ve Demokrat aday Hillary Clinton'a nasıl yer verildiği ve Billy Graham Evanjelik Örgütü'nün nasıl paylaşımlar yaptıklarına değinilerek siyasetin sosyal medyada kullanımı ve dinin siyaset üzerindeki yansımaları araştırılmaya devam edilmiştir. İncelenen Youtube kanallarının bilgileri şu şekildedir:

Billy Graham Evanjelist Örgütü (BGEA):

Katılım tarihi: 19 Nisan 2007.

Hakkında: "Mücadeleden daha fazlası, BGEA yenilikçi vaizlik ve küresel erişim sağlayan projelerle öncekinden daha fazla insana ulaşıyor."

Görüntülenme: 11.952.941

Abone sayısı: 66.981

Yayınlanan video sayısı: 971 (7 Ekim 2017 verileri)

*https://www.youtube.com/user/bgeainternet/about

CNN International:

Katılım tarihi: 2 Ekim 2005

Hakkında: "CNN, Turner Broadcasting System grubunun bir iştiraki, Time Warner'ın yan kuruluşu olarak çalışmaktadır. CNN, kendisini en yaygın bilinen tanımıyla; haber ve bilgi için en güvenilen kaynak olarak tanımlar. CNN şemsiye kuruluşu 9 kablolu ve uydu televizyon ağı, 2 radyo ağı, CNN Dijital Ağı (Amerika'daki web sitelere haber veren en iyi ağ), CNN kaynakları da dünyanın en geniş sendikalı haber servisine sahiptir. Dünya çapında anında haber ulaştırabilme kapasitesiyle gurur duyar."

Görüntülenme: 2.358.811

Abone sayısı: 2.625.524

Yayınlanan video sayısı: 100.544 (4 Aralık 2017 verileri)

*https://www.youtube.com/user/CNN/about

Fox News:

Katılım tarihi: 18 Eylül 2006

Hakkında: Fox News Channel (FNC) kendini siyaset ve iş ile ilgili canlı yayınlara adamış 24 saat hizmet veren bir kanaldır. Public Policy Polling şirketinin araştırmasına göre 15 yıldır ülkede en çok izlenen kanaldır. 21st Century Fox tarafından alınan FNC 89 milyon evden fazlasına ulaşabilen bir kanaldır."

Görüntülenme: 661.616.904

Abone sayısı: 803.861

Yayınlanan video sayısı: 44.407 (7 Ekim 2017 verileri)

*https://www.youtube.com/user/FoxNewsChannel/about

İncelemeye alınan youtube kanallarının tanımları ve özellikleri bildirildikten sonra incelememize geçebiliriz.

Paylaşım Tarihi: 5 Ekim 2016:

CNN International: "Trump's ex-accountant speaks out on taxes" ("Trump'ın eski muhasebecisi vergiler hakkında konuşuyor.")

Video Açıklaması: "Donald Trump'ın eski muhasebecisi Jack Mitnick, Trump'ın 1995'teki vergi beyanının New York Times aracılığıyla 916 milyon dolar kaybı olduğunu açıkladı."

Erişim tarihi: 7.12.2017

Görüntüleme: 39.282

Beğeni: 187

Beğenilmeme:103

Link: https://www.youtube.com/watch?v=uvurx8jyOmY

Paylaşım Tarihi: 7 Ekim 2016:

CNN International: "Trump's uncensored lewd comments about women from 2005" ("Trump'ın kadınlar hakkında 2015'teki sansürsüz uygunsuz yorumları")

Video Açıklaması: "2005'teki videosu kadınlara olan bakış açısını göstermiyor. Trump bu videoda"Daha önce o evliyken

denemiştim, olmamıştı. Sanki fahişeymiş gibi yaklaşmıştım yanına. Ama başaramamıştım. Görünüşünü değiştirmiş, birçok saygısız laf.)"

Trump'ın, açığa çıkan video görüntülerine cevabı; görüntülerin özel bir görüşmede yapılan geyik muhabbeti, şakalaşma olduğu şeklinde olmuştur. Ayrıca seneler öncesinde olan bu olay için Trump; "Kampanya sırasında birini kırdıysam özür dilerim." dedi.

Erişim tarihi: 7.12.2017

Görüntüleme: 413.275

Beğeni: 792

Beğenilmeme:712

Link: https://www.youtube.com/watch?v=FSC8Q-kR44o

Paylaşım Tarihi: 8 Ekim 2016:

Fox News: "Pastor Robert Jeffress defends Trumps after leaked 2005 Audio" ("Papaz Robert Jeffres Trump'ın sızdırılan 2005'teki videosunu savunuyor.")

Video Açıklaması: "Dallas'taki ilk Baptist Kilisesi'nin yardımcı rahibi Robert Jeffress, Trump'ın inanç danışmanı. Trump'ı savunuyor. 2005'te olan olay için Trump'ın şu an değiştiğini söylüyor."

Erişim tarihi: 5.12.2017

Görüntüleme: 107.340

Beğeni: 1.269

Beğenilmeme:288

Link: https://www.youtube.com/watch?v=nXHbZu7Hnls

Paylaşım Tarihi: 9 Ekim 2016:

Fox News: "Mission accomplished? Krauthhammer: Trump saved his campaign." ("Görev tamamlandı mı?" Krauthammer: Trump'ın kampanyasını koruduğunu söyledi.")

Video Açıklaması: "2005'teki teyp olayının Trump'ı etkileyip etkilemeyeceği tartışılıyor."

Erişim tarihi: 6.12.2017

Görüntüleme: 195.100

Beğeni: 829

Beğenilmeme:487

Link: https://www.youtube.com/ watch?v=EHfbk_D7Drg&t=36s

Fox News: "Evangelical Leader: I share Trump's concerns, not his values" ("Evanjelik lider: Trump'ın endişelerini paylaşıyorum. O'nun değerlerini değil.")

Video Açıklaması: Tony Perkins (Family Research Council Başkanı), 2005'teki video sızdıktan sonra hala Trump'ı neden desteklediğini açıklıyor. Sızdırılan video sonrası birkaç evanjelik lider Trump'ı desteklemeye geri döndü. Bu videoda Tony Perkins, Trump'ın ilgilendiklerini paylaştığını değerlerini paylaşmadığını söylemiştir. Tony Perkins, Obama baskısı altında gördüklerine devam edilirse dini özgürlüklerinin olmayacağını söylemiştir.

Erişim tarihi: 4.12.2017

Görüntüleme: 4.908

Beğeni: 120

Beğenilmeme:20

Link: https://www.youtube.com/watch?v=TU1c9WIf234

Fox News: "Kellyanne Conway: Clinton accusers wanted to be heard" ("Kellyanne Conway: Clinton'ı suçlayanlar duyulmak istiyor.")

Video Açıklaması: (Kellyanne Conway; Trump'ın kampanya müdürü) Bu videoda; Donald Trump, Bill Clinton'ın geçmişine saldırıyor. 1978'de Bill Clinton tecavüz suçlamasıyla suçlanmıştır. Clinton'ın birkaç çalışanı da aynı iddiada bulunuyor. Hillary'nin de o kadınları tehdit ettiği söyleniyor.

Erişim tarihi: 5.12.2017

Görüntüleme: 67.980

Beğeni: 721

Beğenilmeme:107

Link: https://www.youtube.com/watch?v=mPIQ3iOp88s&t=6s

Fox News: "Giuliani: Trump is a different man today than he was in 2005 " ("Giuliani: "Trump bugün, 2005'te olduğundan farklı bir adam."")

Video Açıklaması: Rudy Giuliani Trump'ın danışmanı, eski New York valisi. Guliani, 2005'te olan olayın videosu için (Trump'ın tacizci sözlerinin yer aldığı) yorum yapıyor. Trump'ın özür dilediğini söylüyor. Trump'ın konuyla ilgili özür açıklaması; "Sözlerim için özür dilerim. Herkes benim nasıl biri olduğumu biliyor, özür diliyorum. Bu sözler (videodaki) benim kim olduğumu yansıtmıyor." şeklinde olmuştur. Rudy Guliani de Trump'ın iyi bir baba olduğunu söyleyip onu

savunuyor. Videodaki haberde spiker; Cumhuriyetçiler içinde de Trump'ı yarış dışı bırakmanın konuşulduğunu aktarıyor.

Erişim tarihi: 7.12.2017

Görüntüleme: 19.929

Beğeni: 262

Beğenilmeme:50

Link: https://www.youtube.com/watch?v=DcgYa_8dHlk&t=333s

Fox News: "16 Republican Senators now oppose Trump" "16 Cumhuriyetçi senatör şimdi Trump'a karşı"

Video Açıklaması: "16 Cumhuriyetçi Senatör Trump'ın karşısında, onu istemiyor."

Erişim tarihi: 8.12.2017

Görüntüleme: 45.867

Beğeni: 286

Beğenilmeme:229

Link: https://www.youtube.com/watch?v=HXtnRqQP6OY&t=101s

Paylaşım Tarihi: 10 Ekim 2016:

Cnn International: "Evangelical Leader: Trump support hurts Christian Credibility." ("Evanjelik lider: Trump desteği Hıristiyanlar'ın güvenilirliğini zedeliyor.")

Video Açıklaması: "Dr. Russel Moore önde gelen Evanjelik vaiz ile Jake Tapper röportajında, Moore, en önde gelen Hıristiyan muhafazakar liderin D. Trump'ı iki yüzlü bir biçimde desteklediğini söyledi. Trump'ı destekleyen Evanjelik liderler;

Tony Perkins, Gary Bauer, Dr. James Dobson, Jerry Falwell, Jr. Dır."

Erişim tarihi: 7.12.2017

Görüntüleme: 24.081

Beğeni: 225

Beğenilmeme:91

Link: https://www.youtube.com/watch?v=O5VTG1NRjs&t=29s

Paylaşım Tarihi: 11 Ekim 2016:

Fox News: "How Evangelical Christians Will Vote on November 8th" ("Evanjelik Hıristiyanlar 8 Kasım'da nasıl oy verecek?")

Video Açıklaması: "Donald Trump'ın kötü yorumları Amerikalılar'ı rahatsız ediyor, sadece dini inancı olanları değil. Ama tartışma teolojik açıdan yoğun, çünkü Demokratlar sekülarizmin partisi. Demokratlar kürtajda sınır istemiyor. Dinin kamuda sergilenmesinden genelde hoşlanmıyor. Eğer inananların desteğini kaybederse Trump kaybeder. (Bill O'Reilly's Talking Points-haberlerdeki yorum köşesi)"

Erişim tarihi: 4.12.2017

Görüntüleme: 6.337

Beğeni:106

Beğenilmeme:8

Link: https://www.youtube.com/watch?v=sUU6FyhsQKw&t=2s

Fox News: "Karl Rove on impact leaked emails could have on fatih groups" ("Karl Rove, sızdırılan e postaların inançlı gruplar üzerindeki etkisini inceliyor.")

Video Açıklaması: Karl Rove; FMR Senior Advisor to Pres G.W.Bush) (ABD eski başkanı George W. Bush'un yardımcı danışmanı); Hillary'nin çalışanlarının inananlarla Katolikler ile dalga geçtiği elektronik postalar tartışılıyor.

Erişim tarihi: 5.12.2017

Görüntüleme: 16.923

Beğeni:295

Beğenilmeme:18

Link: https://www.youtube.com/watch?v=vnkdbYADbps&t=1s

Fox News: "Trump on offense against Clinton ahead of final debate" ("Trump, Hillary'ye karşı son tartışmada atakta.")

Video Açıklaması: Trump'ın Hillary'yi kötüleyen siyasi kampanya videosundan bahsediyor. Trump iyice saldırıya geçmiş durumda.

Erişim tarihi: 6.12.2017

Görüntüleme: 40.381

Beğeni:323

Beğenilmeme:59

Link: https://www.youtube.com/watch?v=Cm8xWSjgyYk&t=134s

Fox News: "Donald Trump on battleground states he needs to win" ("Donald Trump savaş bölgesi eyaletlerinde, kazanması gerekiyor.")

Video Açıklaması: Trump; konuşmasındaki önemli noktalar için; Hillary'nin konuşmak dışında bir şey yapmadığından bahsediyor. Trump, Wikileaks'ten bahsediyor. "Gerçekler ortaya çıktı, yalanlar çıktı."diyor. Haber yorumcusu O'Reilly, Trump'a: "Basının yüzde sekseni Trump'ın kazanmasını istemiyor." diyor.

Erişim tarihi: 6.12.2017

Görüntüleme: 37.096

Beğeni:543

Beğenilmeme:66

Link: https://www.youtube.com/watch?v=uF7DgGBkS04&t=1s

CNN International: "Pence chides talk of 'revolution' if Clinton wins" ("Pence, Clinton kazanırsa devrim olacağı hakkında konuşan kişiyi azarlıyor.")

Video Açıklaması: "Cumhuriyetçi başkan yardımcı adayı Mike Pence; Newton'a (Iowa) oy verecek kişiyi azarladı. Hillary Clinton başkan olsaydı devrim istediğini açıklayan kişiyi azarladı."

Erişim tarihi: 7.12.2017

Görüntüleme: 78.163

Beğeni:230

Beğenilmeme:100

Link: https://www.youtube.com/watch?v=3qA9jPP5tnc&t=19s

Paylaşım Tarihi: 12 Ekim 2016:

Fox News: "Clinton aide mocks Catholics, evangelicals in leaked email." "Clinton'ın asistantı, sızdırılan elektronik postalarda Katolikler ve Evanjelikler ile dalga geçiyor."

Video Açıklaması: "Kampanya iletişim direktörü Jen Palmieri yazışmaları tanımadığını iddia ediyor. 2011'deki yazışmalarda Clinton'ın kampanya çalışanları Katoliklik'i eleştiriyor. Katoliklik ve Evanjeliklik ile dalga geçiyor. Florida: Katolik oy verenler: %21, Wisconsin %25, Nevada %25. Pew Research Company verilerine göre."

Erişim tarihi: 4.12.2017

Görüntüleme: 11.262

Beğeni:226

Beğenilmeme:11

Link: https://www.youtube.com/watch?v=E3OqIrSODbo

Fox News: "Father Morris: Clinton camp mocking Catholics is 'bigotry'" ("Peder Morris: Clinton ekibinin Katoliklerle 'yobaz' diyerek dalga geçtiğini söylüyor.")

Video Açıklaması: "Sızdırılan elektronik postalarda Clinton Kampı'nın Katolikler ile dalga geçtiği görülüyor." Hillary'nin ekibinden "Jen Palmieri", Clinton'ın kampanyasını yöneten ve eski demokrat stratejist olan "John Podesta" ve Hillary Clinton'ın iletişim direktörü "John Halpin" muhafazakar Katolikler üzerine tepki çekici ifadeler ile yorumlar yapmışlar." Bunlardan bazıları:

1- Jen Palmieri, muhafazakar Katolikler üzerine, 11 Nisan 2011 tarihinde John Podesta ve John Halpin'e göndermiş olduğu elektronik postada; "En sosyal kabul edilebilir siyasetin muhafazakar din olduğunu düşündüklerini hayal ediyorum. Eğer Evanjelik olmasalardı onların zengin arkadaşları bunu anlamayacaklardı."

2- John Halpin, muhafazakar Katolikler üzerine, 11 Nisan 2011 tarihinde Jen Palmieri ve John Podesta'ya gönderdiği elektronik postada; "İnancın şaşırtıcı derecede yozlaştırılmasıdır. Sistematik düşünceyi cazip kılmak zorunda ve bütünüyle geri kalmış cins ilişkileri ve tamamen Hıristiyan demokrasisinden bihaber olmalı."

Roman Katolik Kilisesi Rahibi yorumluyor: ""Hıristiyan demokrasisi" Amerika özgür bir ülke Hıristiyanlar için ayrı demokrasi yok. Hillary de Trump da dini özgürlüğü kısıtlarsa insanlar buna göz yummaz. Katolik başkanımız vardı John F. Kennedy. Şu anki başkan yardımcımız Katolik, bazıları da başka dine inanır. Ama bu elektronik postalarda Katoliklik ve Evanjeliklik yobazlık olarak görülüyor."

Erişim tarihi: 6.12.2017

Görüntüleme: 89.202

Beğeni:1.573

Beğenilmeme:85

Link: https://www.youtube.com/watch?v=eYxg0Q8vymA&t=1s

Fox News: "What the Wikileaks dump reveals about Clinton's Campaign'" ("Wikileaks'in Clinton,'ın kampanyası hakkında ortaya çıkardığı pislikler nelerdir?)

Video Açıklaması: "John Podesta; bu elektronik postaların sızdırılmasıyla ilgili olarak; "Rus Operasyonu" dedi. Bugün 120 elektronik posta daha sızdırıldı."

Erişim tarihi: 6.12.2017

Görüntüleme: 49.038

Beğeni:753

Beğenilmeme:23

Link: https://www.youtube.com/watch?v=PTCngtUbFm8&t=227s

Fox News: " Catholic League's Donohue: John Podesta has to go " ("Katolik ligi başkanı Donohue: John Podesta'nın gitmek zorunda olduğunu söyledi.")

Video Açıklaması: "Katolig Ligi, Clinton'ın ekibinin sızdırılan elektronik postalarını " anti Katolik" olarak değerlendirdi."

Bill Donuhue (Katolik Ligi Başkanı), John Podesta'nın kovulması gerektiğini söylüyor.

Erişim tarihi: 6.12.2017

Görüntüleme: 17.476

Beğeni:427

Beğenilmeme:8

Link: https://www.youtube.com/watch?v=lSwAsJLkURU

CNN International: "Podesta Blasts "Russian Interference"in Trump.. " ("Podesta; Trump'ta "Rus girişimi" var." dedi.)

Video Açıklaması: Rus Radyosu iddialara şu şekilde yanıt verdi: "Seçimlere karışıldığına dair kanıt yok." Beyaz Saray: "Rusya'nın saldırısına cevap vereceğiz."

Erişim tarihi: 7.12.2017

Görüntüleme: 2.267

Beğeni:26

Beğenilmeme:146

Link: https://www.youtube.com/watch?v=AInaeInFC80&t=265s

CNN International: "Albert Mohler discusses Trump and evangelicals on CNN Tonight" ("Albert Mohler bu gece CNN'de Trump ve Evanjelikleri tartışıyor.")

Video Açıklaması: R. Albert Mohler Jr./President, Southern Baptist Theological Seminary (Güneyli Baptist Teolojik Papaz Okulu Başkan yardımcısı): "Hillary de Trump da kötü şeyler yaptı ama Evanjelistler Demokratları asla desteklemeyecektir. 2016 seçimleri çok önemli, umalım ki Trump topluma uyan bir aday olsun."

Güneyli Baptist Teolojik Papaz Okulu Başkan Yardımcısı Mohler, Cumhuriyetçilerin adayı Trump'ı, uygunsuz olarak adlandırılabilecek eylemlerde bulunsa ve 2005 yılında yaptığı gafın görüntüleri ortaya çıksa da, Evanjelistler'in bir Demokrata oy vereceklerine Trump'ı tercih edeceklerini ifade etmiştir. Burada da Evanjelistler'in Cumhuriyetçiler'den aday olan şahıs kim olursa olsun onlar için önemli olanın öncelikle parti olduğu anlaşılmaktadır.

Erişim tarihi: 7.12.2017

Görüntüleme: 31.285

Beğeni:155

Beğenilmeme:25

Link: https://www.youtube.com/watch?v=exvuCgWi-IGk&t=29s

Paylaşım Tarihi: 13 Ekim 2016:

Fox News: "Newt Gingrich advises Donald Trump to 'stay big'." ("Newt Gingrich Donald Trump'a "büyük kalmasını" öneriyor.")

Video Açıklaması: Hillary'nin, "sınırları açalım" savına karşı çıkıyor. Uyuşturucu kartellerinin de Meksika'dan gelebileceğini söylüyor.

Erişim tarihi: 6.12.2017

Görüntüleme: 18.633

Beğeni:267

Beğenilmeme:24

Link: https://www.youtube.com/watch?v=WENvRFdNHcI

Paylaşım Tarihi: 14 Ekim 2016:

Fox News: " Should Christians vote for Trump?" ("Hıristiyanlar Trump'a oy vermeli mi?")

Video Açıklaması: "Hıristiyan oy verenler ikilemde: Trump'ın davranışları düşük, onursuz; ama Clinton'ın yolsuzlukları var." Eric Metaxas, (Sendikalı Radyo sahibi ve din yo-

rumcusu) Birçok Hıristiyan'ın, Trump'ın skandallarına rağmen Trump'ı desteklediğini söylüyor. Özellikle Yüksek Mahkeme (Supreme Court) sebebiyle Trump'ın başkan olması gerektiğini söylüyor. Halkı savunabilecek bir mahkeme olması gerektiği, dini özgürlükleri de savunan bir mahkeme olması gerektiğini söylüyor. Bu seçimle, yeni bir Amerika olacağını bu yüzden de bu seçimin çok önemli olduğunu belirtiyor.

Erişim tarihi: 5.12.2017

Görüntüleme: 19.951

Beğeni:295

Beğenilmeme:55

Link: https://www.youtube.com/watch?v=BySySassEDs&t=35s

Fox News: " 'Inside Politics' forecast: Where's Hillary" ("Politikanın İçinden"in (televizyon programı) tahmini: Hillary nerede?")

Video Açıklaması: Evanjelik liderlerden genç, yaşlı ve kadın olanların farklı olduğu ve Trump'ı destekleyenlerin daha çok yaşlılar olduğu söylendi.

Erişim tarihi: 8.12.2017

Görüntüleme: 3.952

Beğeni:82

Beğenilmeme:24

Link: https://www.youtube.com/watch?v=jgdhI24exas&t=27s

Paylaşım Tarihi: 17 Ekim 2016:

Fox News: " How do Catholics feel about the Clinton campaign's comment?" ("Hillary'nin kampanyası hakkında Katolikler nasıl hissediyor?")

Video Açıklaması: Sokak Röportajı: Bazı insanlar Katolik ve Hillary'nin ekibinin sözlerinden rahatsız ama yine de Trump benim için hala en kötü tercih diyebiliyor.

Erişim tarihi: 6.12.2017

Görüntüleme: 4.350

Beğeni:171

Beğenilmeme:12

Link: https://www.youtube.com/watch?v=7NYsswwkmSc&t=4s

Paylaşım Tarihi: 20 Ekim 2016:

CNN International: " Trump's Spiritual Adviser: More devout than you.." ("Trump'ın ruhani danışmanı: Senden daha dindar..")

Video Açıklaması: Donald Trump'ın spritüel danışmanı televanjelist Paula White, CNN'de Erin Burnett'e konuştu. Trump'ın güçlü bir lider olduğunu söyledi. Derin bir kalbi olduğunu, inançlı olduğunu söyledi.

Burada da Evanjelistler'in 2016 Başkanlık Seçimleri için aday olan kişilerden Trump'a daha yakın oldukları ve siyaset din ilişkisinin iç içe geçmişliği gözlemlenebiliyor.

Erişim tarihi: 7.12.2017

Görüntüleme: 25.791

Beğeni:116

Beğenilmeme:218

Link: https://www.youtube.com/watch?v =ELozlb-YARto&t=30s

Paylaşım Tarihi: 25 Ekim 2016:

Billy Graham Evangelistic Association: "A Time For Decision Full Short Film" ("Karar zamanı-kısa film")

Video Açıklaması: Bu videoda, insanlar konuşuyor. Düşündüklerini ifade eden insanlar, son zamanlarda ülkenin gidişatından memnun olmadığını, umutsuz olduğunu söylüyor. Franklin Graham, Hıristiyanlar olarak bu sesleri duymak zorundayız diyor. "Haydi bu ülkeyi Tanrı'ya döndürelim.Amerika'nın Hıristiyanlar'ın oyuna ihtiyacı var.Ülkeme baktım, torunlarıma baktım. Onlar benim zamanımdaki fırsatlara sahip değiller. Burada önemli olan parti değil, Tanrı'ya dönmek." diyor. Franklin Graham'ın kızı da konuşuyor. " Belki de değişimi sağyalayabileceğimiz son seçimdir, son fırsattır." diyor.

Seçim mitingi yapan Franklin Graham, otobüslerle eyaletleri dolaşıp insanları oy kullanmaya teşvik etmeye çalışıyor. Bunun için kullandıkları otobüslerin üzerinde "50 states, vote, pray" (50 eyalet, oy ver, dua et) yazıyor. Franklin Graham'ın babası Billy Graham'ın da sözlerine yer verilmiş. Franklin Graham: "20-30 milyon Hıristiyan geçen seçimlerde oy kullanmadı." diyor. Bağış yapılmasını ve internet sitesindeki formu imzalamalarını istiyor. Burada da kişilerin şahısları adına onlardan bağış ve imza toplanıyor.

Erişim tarihi: 3.12.2017

Görüntüleme: 6.765

Beğeni:168

Beğenilmeme:5

Link: https://www.youtube.com/watch?v=lzC1hyt6Cl0&t=142s

Paylaşım Tarihi: 2 Kasım 2016:

Billy Graham Evangelistic Association: "Franklin Graham to Christian Voters: Don't Stay Home" ("Franklin Graham Hıristiyan oy verenlere: "Evde kalmayın."diyor.")

Video Açıklaması: "Evinizde oturmayın, eğer birileri adayları protesto etmek için evde oturun, oy kullanmayın derse bunu yapmayın. Bu Hillary Clinton ve Trump hakkında bir seçim değil. Bu seçim "supreme court" yani yüksek mahkeme hakkında ve bu seçimi önemli yapan şeylerden biri de bu. Önemli olan adaletin sağlanması. İnsanlara nasıl oy kullanacağını söylemiyorum. Ama sağduyunuzu kullanın ve bunu kendiniz için düşünün."

Erişim tarihi: 3.12.2017

Görüntüleme: 1.855

Beğeni:79

Beğenilmeme:3

Link: https://www.youtube.com/watch?v=pWY7aa8hong

Paylaşım Tarihi: 3 Kasım 2016:

CNN International: "How to concede a presidential election" ("Başkanlık seçimi nasıl kabul edildi?")

Video Açıklaması: "1960'dan beri Nixon ile başlayıp Mitt Romney ile biten başkanlık seçimi ayrıcalığına bir bakış." Kısa kısa seçim konuşmalarına yer verilmiş.

Erişim tarihi: 8.12.2017

Görüntüleme: 6.648

Beğeni:92

Beğenilmeme:20

Link: https://www.youtube.com/watch?v=c1S2vHa_iiM

Paylaşım Tarihi: 5 Kasım 2016:

Fox News: "Rev.(Reverend,papaz) Franklin Graham talks faith and the voting booth" ("Papaz Franklin Graham inanç ve oy kullanma ile ilgili konuşuyor.")

Video Açıklaması: Papaz Franklin Graham, Amerika'yı dua etmeye çağırıyor. Graham, belli bir adayı savunmadığını ama bu seçimin ülkedeki kötü gidişata dur denmesi için çok önemli olduğunu belirtmiştir. Graham, Amerikalılar'ı oy kullanmaya ve dua etmeye çağırıyor. Bazı Hıristiyanlar oy kullanmayacağını söylüyor. Bu yanlış, Hıristiyanlar'ın Amerika'da sesini duyurması, yükseltmesi gerek. Son seçimlerde 25-35 milyon civarı Evanjelik Hıristiyan oy kullanmaya gitmedi. Cissie Graham Lynch/Rev. Franklin Graham'ın kızı: "Mike Pence sadece kendi inancından bahsetmiyor. Kendi inancından ve İsa'dan bahsediyor. Bundan utanmıyor. Trump&Pence'in Hıristiyanlar'ın oyları adına savaştığına inanıyorum." Buna Franklin'in yorumu: "Bir insanı yargılamak için çevresindeki insanlara, arkadaşlarına, ailesine bakmak lazım. O'nun harika bir ailesi var. Daha çok 11 sene önce yaptıklarını (Trump) duyuyoruz, geçmişi dinliyoruz. İnsanlar oy verirken "supreme court" yani yüksek mahkeme meselesini düşünmeliler. Orada oturacak kişi iyi seçilmelidir." şeklinde oluyor.

Erişim tarihi: 6.12.2017

Görüntüleme: 8.257

Beğeni:232

Beğenilmeme:9

Link: https://www.youtube.com/watch?v=tQAuk3Atia8

Paylaşım Tarihi: 8 Kasım 2016:

CNN International: "Exit polls: 62% decided vote before September" ("Eylül öncesinde yüzde 62 oranında kişi karar vermişti.")

Video Açıklaması: Seçim sonuçları hakkında yorumlar. Kişilerin ne zaman oy vermeye karar verdikleri tablolarla anlatılıyor.

Erişim tarihi: 8.12.2017

Görüntüleme: 25.955

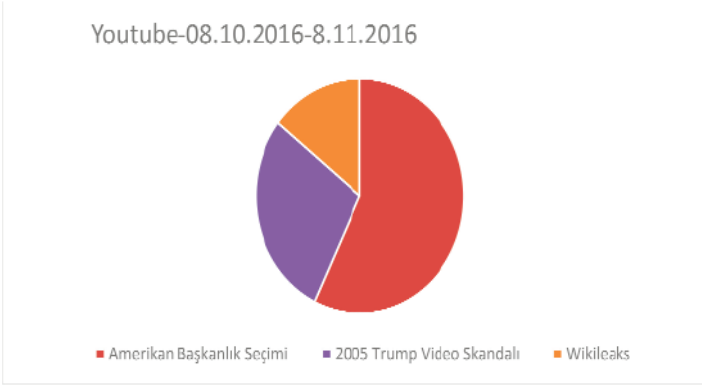
Beğeni:82

Beğenilmeme:49

Link: https://www.youtube.com/watch?v=XvRDC7TeH_E&t=25s

YOUTUBE	CNN International	Fox News	Billy Graham Evangelistic Association
Amerikan Başkanlık Seçimi	4	8	2
2005 Trump Video Skandalı	2	5	-
Wikileaks	1	5	-

Tablo: 8 Amerikan Medyasının Önemli Televizyon Kanallarının Youtube Kanalları ile Evanjelist Örgütlerin Youtube Kanallarının ABD 2016 Başkanlık Seçimlerinin 1 ay Öncesindeki Paylaşımlarının Konuları

Şekil: 3 Amerikan Medyasının Önemli Televizyon Kanallarının Youtube Kanalları ile Evanjelist Örgütlerin Youtube Kanallarının ABD 2016 Başkanlık Seçimlerinin 1 ay Öncesindeki Paylaşımlarının Konularının Dağılımı

SONUÇ

Sosyal medyanın siyasi ve toplumsal değişimlere sebebiyet verdiği en önemli olaylar "Arap Baharı" olarak bilinen Ortadoğu'daki diktatörlük karşıtı meydana gelen devrimlerdir. Bunun yanısıra Amerika'daki "Wallstreet'i İşgal Et", İspanya'daki "Indignados", "İran Yeşil Devrimi", "Londra isyanları", "Moldova'daki Twitter Devrimi" gibi başkaldırı hareketleri de sosyal medya üzerinden haberleşmenin ve organize olmanın hızlı ve etkili bir şekilde yapılması yardımıyla çok ses getiren olaylar olmuşlardır. (Köseoğlu, Y., Al, H., 2013) (Çildan,C., Ertemiz, M., Küçük,E., Tumuçin, K., Albayrak,D.) Tüm bu hareketlenmelerin kökeninde elbette ki ülke halklarını uzunca süre rahatsız eden adaletsizlikler, yolsuzluklar, ekonomik ve siyasi krizler bulunmaktadır. Sosyal medya, bu ülkelerde yaşanan isyanların domino taşı etkisiyle yayılmasına, bunun hızlı bir şekilde ve kitleler tarafından karşılıklı bilgi alışverişinde bulunularak organize olmayı kolaylaştırarak aracı olmuştur.

Araştırma konumuz Amerika özelinde sürdüğü için Amerikan medyasını "ikinci hükümet" olarak değerlendiren William L. River'ın, hükümet politikaları oluşturulurken medyayı yönlendirici ve şekillendirici olarak nitelendirmesi önem teşkil etmektedir. Rivers; "Amerika'da ikinci bir hükümet daha vardır. Bu hükümet hem birincisini dengeleyip denetleme hem de birincisi ile halk arasındaki ilişkileri kontrol etme gücü ve yetisine sahiptir. Birincisi, herkesin bildiği resmi, siyasi hükümettir. Öteki hükümet olarak adlandırabileceğimiz ikinci hükümet ise ulusal haber kanallarını elinde bulunduran medyadır." demiştir. (Arslan,A., 2006)

Günümüz demokratik toplumlarında medya ve medya elitleri dördüncü kuvvet olarak adlandırılırlar. Bu kuvvet bazen siyasilerin gücünü dahi aşabilir. (Arslan,A., 2006)

Richard L.Rubin isimli yazar, Amerika'da medya seçkinleri, kurumları ile siyasi partiler, başkanlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Amerika'da politik başarı edinebilmek için halk desteği gerektiğini belirtmiştir. Bunun ise sadece medya desteğiyle sağlanabileceğini söylemiştir. Amerikan Başkanı Theodor Roosevelt'i de ilk modern "medya başkanı" olarak nitelendirmektedir. (Arslan,A., 2006)

2004 yılındaki Amerikan başkanlık seçimlerinde Amerikan halkının %10'u interneti bir kaynak olarak kullanmıştır. Bu yüzde 2008 seçimlerinde %33'e yükselmiştir. Televizyon hala çoğunluğun %72'sinin ana kaynağıyken kampanyaların ana aracı internet olmaya başlıyor. (Pew Research,2008) (Hamurdan, Z.)

Araştırmada bahsedilen Ulusal Evanjelik Örgütü'nün (NAE, National Association of Evangelicals) başkanı Billy Graham ve Franklin Graham Hıristiyanlar'ın oy kullanması gerektiği konusunda oldukça fazla çaba göstermiştir. Bu kuruluşun, 2016 Amerikan Başkanlık Seçimleri'nin sonunda 9 Kasım 2016 tarihinde Facebook hesabından yapmış olduğu paylaşımda ("NAE başkanı Leith Anderson, seçim için birlik çağrısı yapan birçok Hıristiyan liderden biridir. Başkan, "Hıristiyan inancımızın ortak değerleri, ülkemizde olan sevgimizi paylaşmamız doğrultusunda seçimlerin bu derin ayırıcı doğasını tanıyarak ulusumuzun iyileşmeye başlamasını araştırmayı öngörür. Demokratik cumhuriyetin ya da bağımsız siyasilerin üstünden biz, İsa'nın çağrısının inananları, onurlu vatandaş ve barış sağlayıcıları ulusumuzun bekasını gözetiyoruz. Anayasanın garanti ettiği dini özgürlükler, inanç ve fikir özgürlü-

günü savunuyoruz. Partizan politikalar bir kenara bırakılmalı ve Amerikan halkının karşısında duranlarla mücadele edilmelidir." demiştir.); vatan, ülke, ulus kavramlarının din ile bağdaştırılması, siyaset ile din arasındaki ilişkiye örnek oluşturmuştur.

Araştırmanın kavramsal metninde bahsedilen "sivil din" kavramı burada devreye girmektedir. Sivil din kavramında simgeler önem arzetmektedir. Amerikan toplumunda sivil din simgelerinin İncil, Bağımsızlık Bildirisi, Anayasa ve Özgürlük Çanı olduğu belirilmişti. İncelenen Evanjelist örgütlerde bu öğelere yer verildiği sosyal medya paylaşımları aracılığıyla net bir şekilde görülmektedir.

2016 Amerikan Başkanlık Seçimleri sonuçlandıktan hemen sonra 9 Aralık 2016 tarihinde ise "Evanjelik Müttefikler" ("Evangelical Alliance") kuruluşunun Twitter hesabından yaptığı; "ABD ve Donald Trump için sizi dua etmeye çağırıyoruz." şeklindeki paylaşımda Evanjelistler'in Trump'ı desteklediğini açıkça görebilmekteyiz.

Amerika Birleşik Devletleri'nimn 45. Başkanı olan Donald J. Trump, Kasım 2016 seçiminde slogan olarak "Make America Great Again" (Amerika'yı yeniden büyük yapalım.) kullanmıştır. "Aynı sloganı 1980'de ABD Başkanı seçilen bir diğer Cumhuriyetçi Ronald Reagan da seçim kampanyasında kullanmıştı." ("Donald Trump Kimdir?", BBC Türkçe, Haber, 2016)

Seçim sonrası yapılan analizlere göre Trump'a oy veren kesimin çoğu üniversite eğitimi almamış olan erkek seçmenlerdir. "Washington Post" gazetesinin anketine göre; bu grubun %72'si Trump'ı seçmiştir. Üniversite mezunu olan beyaz erkekler arasında da Trump'a verilen oylarda oran yüksektir.

Bunların da %54'ü Trump'a oy vermiştir. Clinton ise bu grubun %39'unun desteğini alabilmiştir. Ayrıca Trump'ın kadınlara yönelik cinsiyetçi açıklamalarına rağmen Trump'ın beyaz kadınlar arasında da destek gördüğü ortaya çıkmıştır. Gazetenin anketine göre üniversite mezunu olmayan beyaz kadınların %62'si Trump'ı seçmiştir. Üniversite mezunu beyaz kadınlar arasında ise Trump'a oy verenlerin oranı %45, Clinton'a oy verenlerin oranı %51 olmuştur. Siyahilerin %88'i Clinton derken, %8'i Trump demiştir. Donald Trump seçim kampanyası sırasında Meksika sınırına duvar örülmesi ve ülkede çalışma izni bulunmayan milyonlarca göçmenin sınır dışı edilmesi gibi açıklamalarıyla Latin kökenli seçmenlerin endişesini artırmıştı. Ancak PEW araştırma ensitütüsünün verilerine göre, 27 milyon kayıtlı Latin kökenli seçmenin yarısından fazlası seçime katılmadı. Latin kökenli seçmen kitlesindeki payı yüzde 11 dolayında oldu. Latin kökenli seçmenlerin sadece yüzde 65'inin Clinton'a oy verdiği, yüzde 29'unun ise Trump'ı desteklediği belirtildi. ("Kimler Trump'ı seçti?", DW Türkçe, Haber, 2016)

Çalışmada; Evanjelist örgütlerin Amerikan siyasetindeki etkisini sosyal medyada gördüğümüzü ve Evanjelistler'in çoğunlukla Trump'a oy verdiğini, Trump'ın sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanarak 2016 Başkanlık Seçimleri'ndeki zaferini güçlendirdiğini söyleyebilmekteyiz.

Tüm bu çalışmada ispatlanmaya çalışılan savunular din ve siyaset ilişkisi temelleridir. Bu ilişki de örneklerle ve sosyal medya araştırmalarıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

Akalın, Kürşat Haldun (2007). Rasyonelleşme Süreci İçinde Batıda Meslek Ahlakının Oluşumu,

Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F Dergisi, sayı:12, 83-84.

http://dergi.kmu.edu.tr/userfiles/file/haziran2007/6.pdf

Allan, Lyle (2016). Religion And The Us Presidential Election.

http://www.academia.edu/24279165/RELIGION_AND_THE_US_PRESIDENTIAL_ELECTION_2 0 16_

Altıntaş, Ramazan (2006). İsevilik:Hz İsa İslamı, Özgürlükçü Teoloji: "Protestanlık", The Liberian

Theology: "Protestanism", Köprü Üç Aylık Fikir Dergisi. No.93.

http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=744

Among Wealthy Nations, U.S. Stands Alone, In Its Embrace of Religion (2002), Pew Research Center Global Attitudes and Trends.

http://www.pewglobal.org/2002/12/19/among-wealthy-nations/

Ampuja,Marko, Kovisto, Juha. (2014). Post Endüstriyel Toplum'dan Ağ Toplumu'na Geçiş ve Ötesi:

Enformasyon Toplumu Teorisinin Siyasi Bağlamı ve Mevcut Krizi (Yücel, Yunus, Karakaya, Burcu.

Çev.), Ayrıntı Dergisi. (Orj. Journal for Global Sustainable Information Society.Vol.12, No.2).

http://ayrintidergi.com.tr/post-endustriyel-toplumdan-ag-toplumuna-gecis-ve-otesi-enformasyon-toplumu-teorisinin-siyasi-baglami-ve-mevcut-krizi/

https://www.triple-c.at/index.php/tripleC/article/view/568

Amstutz , Mark, R. (2014). Evangelicals and American Foreign Policy, Oxford University Press.

Arat, Elif (2011). Ulusüstü Lobilerin Medya Yetenekleri: ABD'de İsrail Lobisi Örneği, Bilgesam.

Arslan, Ali.(2006) Medya-Politika İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, ISSN: 1303-5134.

https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/viewFile/150/150

Aydın, Mahmut. Vatikan Konsili, İslam Ansiklopedisi, cilt: 42, 571.

http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=420570

Barbaro, Micheal. (2015) Pithy, Mean and Powerful: how Donald Trump Mastered Twitter for 2016,

New York Times.

https://www.nytimes.com/2015/10/06/us/politics/donald-trump-twitter-use-campaign-2016.html

Barbier, Maurice. (1999). Modern Batı Düşüncesinde Din ve Siyaset. İstanbul: Kaknüs.

Berger, Peter L. (1996) Secularism in Retreat, National Interest, no.46, 3.

https://csrs.nd.edu/assets/50014/secularism_in_retreat.html

Berger, P.L.(2005) Kutsal Şemsiye, Dinin Sosyolojik Teorisinin Ana Unsurları, (Ali Coşkun, Çev.) İstanbul: Rağbet Yayınları.

Bogle, Charles. (2005). Secularism and The American Constitution, World Socialist Web Site, International Committee of the Fourth International (ICFI).

https://www.wsws.org/en/articles/2005/07/secu-j18.html

Bodur, H. Ezber. (2004). Küreselleşmenin Dini Alandaki Etkisi ve Ulus Devlet. KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi,Vol:4, 9-26.

http://www.dergipark.gov.tr/download/article-file/213412

Brummitt, L. Jamie.(2015). Robert N. Bellah, "Civil Religion in America", Duke University.

http://jamiebrummitt.com/robert-n-bellah-civil-religion-in-america-1967/

Burton, Tara, Isabella (2017). Mike Pence Assures Evangelicals Trump Is Their "Unwavering"Ally",

https://www.vox.com/2017/6/24/15865370/mike-pence-focus-on-family-evangelicals

CBS News, Pat Robertson Controversies,

https://www.cbsnews.com/pictures/pat-robertson-controversies/4/

Council on Foreign Relations (2008), An Evangelical Manifesto, A Declaration of Evangelical Identity

and Public Commitment, Washington D.C.

http://www.cfr.org/religion/evangelical-manifesto/p16196

Coşkun, Mücahit., Küreselleşme, Gazi Üniversitesi Coğrafya Bölümü.

http://w3.gazi.edu.tr/~cafoglu/kuresel.htm

Çaha, Ömer (2003), ABD'de Din Hürriyetine Bakış, Amerikan Modeli: İnanç ile Özgürlüğün

Buluşması, Liberal Düşünce, Bahar-Yaz, ss.45-67, (s.97-136).

http://www.libertedownload.com/ldt/din%20hurriyeti/Omer_Caha.pdf

Çeçen, Anıl (1977). Siyasal Rejimlerin Sosyal Yapıları, Amerika Birleşik Devletleri, Ankara

Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:34, Sayı: 1-4., s.121.

http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/309/2946.pdf ,

http://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php?pdf=0002135&lng=0

Çildan,Cihan, Ertemiz,Mustafa, Küçük,Evren, Tumuçin, H.Kaan, Albayrak, Duygu. (2005), Sosyal Medyanın Politik Katılım ve Hareketlerdeki Rolü, Bilkent Üniversitesi, Bilgisayar Teknolojisi ve Bilişim Sistemleri.

http://ab.org.tr/ab12/bildiri/205.pdf

Daniel, Fisher (2016). If Hillary Wins, Here's How A Liberal Supreme Court May Rule, Forbes.

https://www.forbes.com/sites/danielfisher/2016/07/18/if-hillary-wins-heres-how-a-liberal-supreme-court-may-rule/#7ded3ff46583

Davie, Grace(2006). Din Sosyolojisi: Konu ve Değişimler. (Çapcıoğlu, İhsan. Çev.) AÜFD. Sayı 1,

s. 239-258. file:///C:/Users/ASUS-PC/Downloads/2326%20(1).pdf

Davis, T. (Ed.). Hart, D.G. (2010). John Calvin's American Legacy. Implausible: Calvinism and

American Politics, New York: Oxford University Press.

Dekat, Kristy (2016), Digital Media's Influence on the 2016 United states

Presidential Election, Research Gate.

https://www.researchgate.net/publication/319097368_Digital_Media's_Influence_on_the_2016_Unit

States_Presidential_Election)
http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/11/07/socialmediacauses some-users-to-rethink-their-views-on-an-issue/

Derinözlü, Cenk (2016). Sosyal Medyanın Siyasi Seçimler Üzerindeki Etkileri, Academia.

https://www.academia.edu/10353253/Sosyal_Medyan%C4%B1n_Siyasi_Se%C3%A7imler_%C3%9Czerindeki_Etkileri?auto=download

Dias, Elizabeth (2016). It would be hard to find a pastor more perfect stump for Donald Trump than Mark Burns.

http://time.com/donald-trump-prosperity-preachers/

Donald Trump Kimdir? (2016, 9 Kasım). BBC Türkçe,

http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37917540

Douglas-Bowers, Devon (2012). NGOs: Missioners of Empire, Foreign Policy Journal.

http://www.foreignpolicyjournal.com/2012/03/10/ngos-missionaries-of-empire/

http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt6/cilt6sayi26_pdf/metin_abdullah.pdf

Dikmen, Fatmanur (2014). Doç. Dr. Kemal Ataman ile "Sivil Din" Üzerine Bir Söyleşi,

Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, s. 153-154-156. http://dergipark.gov.tr/download/article-file/40252

Durkheim, Emile. (2011). Dini Hayatın İlkel Biçimleri. (F. Aydın, Çev.) Ankara: Eski Yeni Yayınları.

Ellul, Jacques.(2010). İsa ve Marx, İncil'den İdeolojiye, (Toprak, Ali Çev.), İstanbul: Karşı Yayınları.

Emini, Filiz Tufan (2013), Sivil Toplum Kuruluşlarının Politika Belirleme Sürecindeki Rolü: TÜSİAD

Örneği, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Birimler Dergisi, Sayı 36, s.43.

http://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG_/36/43-56.pdf

Erantay, İbrahim (2002). ABD'de Demokrasi.

http://historicalsense.com/Archive/Fener52_1.htm

Ercins, Gülay (2009). Küreselleştirici modernliğin bir antitezi: Fundamentalizm, Uluslararası İnsan

Bilimleri Dergisi, Cilt:6, Sayı: 1.

http://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/563/367-s.655

Erdoğan, İ. ve K. Alemdar (2010).Öteki Kuram. 3. Baskı, Ankara: Pozitif Matbaacılık.

Ergüden, Işık. Çev. (2001), Sivil Toplum Örgütleri Neoliberalizm'in Araçları mı, Halka Dayalı Alternatifler mi?, Demokrasi Kitaplığı, Açılımlar 2.

Fiegerman, Seth (2017), 100 days into Trump presidency, where is Peter Thiel?

http://money.cnn.com/2017/04/28/technology/peter-thiel-trump-presidency/index.html

Fowler, Robert B., Hertzke, Alan D., Olson, Laura L. (2003), Amerika'da Din ve Siyasal Kültür,

(Küçükcan, Talip, Çev.), Liberal Düşünce, sayı.30-31,ss.45-67, s.154.

http://www.21yyte.org/assets/uploads/files/154-186%20robert.PDF

http://www.libertedownload.com/ldt/din%20hurriyeti/Modern_Amerikan_Toplumu.pdf

Geray,Haluk. (2006).Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş, İletişim Alanından Örneklerle, Ankara:Siyasal Kitabevi.

Goodstein, Laurie (2001). After The Attacks: Finding Fault; Falwell's Finger-Pointing Inappropriate, Bus Says, New York Times.

http://www.nytimes.com/2001/09/15/us/after-attacks-finding-fault-falwell-s-finger-pointing-inappropriate-bush-says.html.

Green, John (2004). State-by-State Percentage of White Evangelicals, Catholics, and BlackProtestants.

http://www.beliefnet.com/faiths/2004/11/state-by-state-percentage-of-white-evangelicals catholics-and-black-protestants.aspx

Gülenç Kurtul (2011). Aydınlanma ve Din" Din Halkın Afyonu Mudur? Karl Marx'ta Din, İdeoloji ve Eleştiri, Demokrasi Platformu, Sayı.26, , s.39-40-41.

http://kisi.deu.edu.tr//kurtul.gulenc/din%20halk%C4%B1n%20afyonu%20mudur.pdf

Hamurdan, Zeynep (2006). The Internet Usage in the Political Campaigns: the Obama Campaign,

İletişim Araştırmaları Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 1,Sayfa: 049-066

http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/23/1816/19178.pdf

Hallowell, Billy (2016). Donald Trump's 'Evangelical Moment' During Thursday's Acceptance Speech Included This Now.

https://www.deseretnews.com/article/865658608/Donald-Trumps-evangelical-moment-during-Thursdays-acceptance-speech-included-this-vow.html

Halsell, Grace (2003). Tanrı'yı Kıyamete Zorlamak, (Acar, Mustafa, Özmen Hüsnü, Çev). 2.Baskı, Ankara: KİM Yayınları.

Havers,Grant, Wexler, Mark (2012). Is US Neoconservatism Dead?.

http://www.lsus.edu/Documents/Offices%20and%20Services/CommunityOutreach/JournalOfIdeology/IS%20U.S%20Neoconservatism%20Dead%20Haves%20and%20Wexler.pdf

Hendershot, Heather.(2006). İsa Aşkına Dünyayı Sarsmak Evanjelizm Medya ve Muhafazarlık. (Ayas, Güneş, Çağlayan, Bora, Çev.), 1. Baskı, İstanbul: Salyangoz Yayınları.

Hervieu-Leger, Daniele (2000). Religion as a Chain of Memory, (Lee, Simon, Çev.), İslam Araştırmaları Dergisi, Polity Press Cambridge.

http://www.isam.org.tr/documents%5C_dosyalar%5C_pdfler%5Cislam_arastirmalari_dergisi%5Csay4%5C290_294.pdf , erişim: 21.10.2014.

Huliaras, Asteris(2006). Evangelists, Oil Companies and Terrorists: The Bush Administration's Policy towards Sudan, Foreign Policy Research Institute adına Elsevier Limited.

http://faculty.maxwell.syr.edu/hpschmitz/PSC350/PSC350Readings/BushSudanOil.pdf

Internet Broader Role In Campaign 2008: Social Networking and Online Videos Takeoff. (2008) Pew Research Center.

http://www.people-press.org/2008/01/11/internets-broader-role-in-campaign-2008/

İmga, Orçun (2010). Amerika'da Din ve Devlet Tarihi ve Felsefi Temeller. Ankara:Liberte.

Johns, Gary (2000). NGO Way To GO, Political Accountability of Non-Government Organizations in a Democratic Society. IPA Bacgrounder. Vol: 12/3

http://www.gdrc.org/ngo/accountability/way-to-go.pdf

Johnson, Alex (2016). What's Behind Evangelical Support for Donald Trump? Less Than You Think, https://www. nbcnews.com/politics/2016-election/what-s-behind-evangelical-support-donald-trump-less-you-think-n666146

Kaplan, Rebecca (2015). Hillary Clinton: U.S. should take 65.000 Syrian refugees, CBS News.

https://www.cbsnews.com/news/hillary-clinton-u-s-should-take-65000-syrian-refugees/

Karagöz, Emel. (2003). Max Weber'de Anlayış Sosyolojisi ve Din Olgusu, İstanbul: Derin.

Karagül, Soner (2015). Küresel Bir Aktör Olarak Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları: Uluslararası Politikadaki Rol ve Etkinlikleri.

http://siviltoplumakademisi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=153:cevre-konusunda-calan-stklar-&catid=86:cevre&Itemid=147

Kerry, John (2015). We Ignore the Global Impact of Religion at our Peril, American Magazine,

http://americamagazine.org/issue/religion-and-diplomacy

Kılıçbay, Mehmet Ali (2006, Şubat). Jean Calvin ve Kalvinizm, Sabah Gazetesi.

http://arsiv.sabah.com.tr/2006/02/15/cp/gnc118-20060212-102.html

Kimler Trump'ı seçti? (2016, Kasım), Deutsche Welle Türkçe.

http://www.dw.com/tr/kimler-trump%C4%B1-se%C3%A7ti/a-36334938

Koçak, Abdullah, Arun, Özgür.(2006), İçerik analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergi, Cilt:4, Sayı: 3. S.21-28.

http://dergipark.gov.tr/download/article-file/177956

Köseoğlu,Yakup, Al, Hamza (2013). Bir Siyasal Propaganda Aracı Olarak Sosyal Medya, Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries), Cilt: 8, Sayı:3.

http://dergipark.gov.tr/download/article-file/17706

Kurt, Ramazan (2008). ABD'nin Mesih üzerinden "Zero-Sum" Savaşı, Ortadoğu Gazetesi,

http://www.ortadogugazetesi.net/makale.php?id=13

Kurtoğlu, Ramazan (2014). Din ve Küresel Ekonomi-Politik, Ankara: Orion Kitabevi.

Kurtoğlu, Ramazan (2016). Evanjelizm, Tanrı'yı Kıyamete Zorlamak, 1.Baskı, İstanbul: Asi Kitap.

Kurtoğlu, Ramazan (2010). ABD Siyaset Stratejisinde Evanjelist-Kabalist Felaket Filmleriyle Psikolojik Savaş Operasyonları ve Türkiye, Sosyoloji Konferansları Dergisi, Sayı.41.

http://www.journals.istanbul.edu.tr/iusoskon/article/view/1023004774/1023004337

Macleod, Donald (2009). The Influence of Calvinisim on Politics, Sample article from Theology in Scotland. vol. XVI no.2,. 5-19.

https://www.standrews.ac.uk/media/school-of-divinity/documents/theologyinscotland/T-i-S%20sample.pdf

Maireder,Axel, Ausserhofer, Julian (2012). Political Discourses on Twitter:Networking Topics, Objects and People,

http://homepage.univie.ac.at/axel.maireder/php/wordpress/wpcontent/maireder Ausserhofer_TwitterAndSociety_Public.pdf

McClay, Wilfred M. (2014). Bir Ulusun Ruhu, Public Interest.

http://photos.state.gov/libraries/turkey/231771/PDFs/mcclay.pdf

McClay,Wilfred (2007). Religion and Secularism: The American Experience, Pew Research Center Global Attitudes and Trends.

http://www.pewresearch.org/2007/12/03/religion-and-secularism-the-american-experience/

Metin, Abdullah (2013) . Küreselleşme Sürecinde Hıristiyanlık ve Hıristiyanlığın Küreselleşmesi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt: 6, Sayı: 26, s.352.

http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt6/cilt6sayi26_pdf/metin_abdullah.pdf

Micklethwait, J. ve A. Wooldridge. (2014), Tanrı Geri Döndü, İnancın Küresel Boyutta Yeniden Canlanışı Dünyayı Nasıl Değiştiriyor?

http://docplayer.biz.tr/1577472-Tanri-geri-dondu-god-is-back-inancin-kuresel boyutta-yeniden-canlanisi-dunyayi-nasil-degistiriyor-john-micklethwait-ve-adrian-wooldridge.html

Moore, Micheal. (Yönetmen). (2004). Fahrenheit 9/11 Siyasi Yalanların Perde Arkası Belgeseli.

http://www.dailymotion.com/video/x2f8t2r (yayın tarihi 2015)

Morris, Brian. (2004). Din Üzerine Antropolojik İncelemeler, (Atay, Tayfun. Çev.), Ankara:İmge Kitabevi.

Muravick, Joshua (2007, Ekim). The Past, Present and the Future of Neoconservatism, Commentary Magazine,

https://www.commentarymagazine.com/articles/the-past-present-and-future-of-neoconservatism/

Nazarian, Adelle (2016). Iran's Ransom for U.S. Hostages Scheme 'Doesn't Happen If I'm President'.

http://www.breitbart.com/2016-presidential-race/2016/10/24/donald-trump-irans-ransom-u-s-hostages-doesnt-happen-if-president/

Newport, Frank (2014). Religion Remains a Strong Marker of Political Identity in U.S., Gallup Araştırma Şirketi. Princeton, NJ.

http://www.gallup.com/poll/174134/religion-remains-strong-marker-political-identity.aspx

Nones on the Rise, (2012) Pew Research Center.

http://www.pewforum.org/2012/10/09/nones-on-the-rise/

Olgun, Hakan (2004). Protestan Ahlakiliği Sorunu ve Philip Melanchthon, Milel ve Nihal İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi, 2(1), s.117.

http://dergipark.ulakbim.gov.tr/milel/article/viewFile/5000075930/5000071925

Olson, Laura R. (2011). Church, State and Crisis in American Secularism, Insight Turkey. Volume 4 No.4, Book Reviews published by SETA Foundation.

http://www.insightturkey.com/church-state-and-the-crisis-in-american-secularism/book-reviews/371

Öney, Celal (2012). Amerikan Board ve Sason Ermeni İsyanının Amerika'da Propaganda Aracı Olarak Kullanılması, Batman Üniversitesi Journal Of Life Sciences, Vol:1, No:1, s. 209.

http://yasambilimleridergisi.com/makale/pdf/1356127378.pdf

Pat Robertson: Trump is Implementing 'God's Plan'(2017, Şubat).

https://www.youtube.com/watch?v=QNVKDbM8nuM

Perlberg, Steven (2016). Media Looks Inward After Donald Trump Surprise,

https://www.wsj.com/articles/media-looks-inward-after-donald-trump-surprise-1478720405

Polling and Analysis, Religion and the 2006 Elections (2006), Pew Research Center Religion and Public Life.

http://www.pewforum.org/2006/12/01/religion-and-the-2006-elections/

Rogin, Josh (2016, Ekim). Why Is Trump Rooting against U.S. troops in Mosul?, The Washington Post,

https://www.washingtonpost.com/news/josh-rogin/wp/2016/10/24/why-is-trump-rooting-against-u-s-troops-in-mosul/?utm_term=.a12da4f1f51c

Shirky, Clay (2011). The Political Power of Social Media, Technology, The Public Sphere, and

Political Change, Foreign Affairs. https://www.foreignaffairs.com/articles/2010-12

20/political-power-social-media

Sombart,W, M, C.Hill, K. Marx. (1993). Kapitalizm ve Din. (Özel, Mustafa, Çev.) İstanbul: Ağaç Yayınları, Alternatif Üniversite Kitapları.

Sullivan, Robert. (1993), An Army of the Faithful, New York Times.

http://www.nytimes.com/1993/04/25/magazine/an-army-of-the-faithful.html?pagewanted=all

Şentürk, Recep (1998). Amerika'da Din Sosyolojisinin Son Otuz Yılı 1960-1990. İslam Araştırmaları Dergisi, Sayı 2, 91-142, s. 111-113.

https://www.academia.edu/35265970/Amerikada_din_sosyolojisinin_son_otuz_y%C4%B1l%C4%B1_1960-1990

Telatar, Gökhan (2012). Yeni Muhafazakarlar, Demokrasinin Yayılması ve Amerikan Dış Politikası", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 67, No:3, ss.159-187.

http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/1740/18462.pdf

Torun, İshak (2002). Kapitalizmin Zorunlu Şartı Protestan Ahlak, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, s.91.

http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/150.pdf

http://iibfdergi.cumhuriyet.edu.tr/archive/kapitalizmin%20zorunlu%20%C5%9Eart%C4%B1%20protestan%20ahl%C3%A2k.pdf

Trends in Party Identification of Religious Group (2012), Pew Research Center Religion and Public Life.

http://www.pewforum.org/2012/02/02/trends-in-party-identification-of-religious-groups/

Türkdoğan, Orhan. (2016). İslam değerler Sistemi ve Max Weber, Konya: Çizgi Kitabevi.

Tsur, Oren., Ognyanova,K., Lazer,D. (2016). The Data Behind Trump Twitter's Takeover,

https://www.politico.com/magazine/story/2016/04/donald-trump-2016-twitter-takeover-213861

Underwood, Kenneth (2008). Protestant Political Thought, International Encyclopedia of the Social Sciences.

http://www.encyclopedia.com/doc/1G2-3045000999.html

Usta, Emrah Yavuz (2010). Amerikan Demokrasisi ve Siyasi Partiler, TUIC Akademi, .

http://www.tuicakademi.org/amerikan-demokrasisi-ve-siyasi-partiler/

Wald, Kenneth D., Owen Dennis E.; Hill, Samuel S. (1988), Churches as Political Communities , The

American Political Science Review, Vol. 82, No.2., ss.531-548.

http://users.clas.ufl.edu/billrad/Behave_Fall_2006/wald_churches.pdf

http://www.jstor.org/stable/1957399?seq=1#page_scan_tab_contents

Walton,John., Lowther,Ed., Stylianou,Nassos., Mpini,Ransome., Ashton,Chris., Ewer,Luke., Reed,Joe., Huynh,Lilly., Qurashi,Salim (2016). Us Election 2016:Trump Victory In Maps.

http://www.bbc.com/news/election-us-2016-37889032

Wearne, Bruce (2013). Calvinism and Politics, Zadok Reading Guide.

http://www.academia.edu/26908785/Calvinism_and_Politics

Wolfgang, Ben (2016). Clinton admitted she's for 'open borders' in paid, private speech: Wikileaks

http://www.washingtontimes.com/news/2016/oct/8/hillary-clinton-dreams-open-borders-leaked-speech-/

Vural, İsmail. (2003). Beyaz Saray'ın Gizli Dini. 2.Baskı. İstanbul: Karakutu Yayınları.

Y. Keskin, Mustafa (2004). Din ve toplum İlişkileri Üzerine bir Genelleme, Din Bilimleri Akademik Dergisi VI, Sayı: 2.

http://www.dinbilimleri.com/Makaleler/1149630859_0402010419.pdf

Young, Jeffrey (2012). Demokrat ve Cumhuriyetçi Partilerin Tarihçesi, Amerika'nın Sesi.

https://www.amerikaninsesi.com/a/denmokrat-ve-cumhuriyatc--143971386/1206806.html

Zaleski, Pawel (2006). University of Warsaw, Global Non-Governmental Administrative System, Geosociology of the Third Sector, Warszawa: IFIS Publishers.